ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΣΧΟΛΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ & ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ & ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ & ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ

Έμφυλες ανισότητες: το φαινόμενο του άνδρα νηπιαγωγού.

Απόψεις και στάσεις νηπιαγωγών

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ ΜΑΛΙΩΤΑ

Αθήνα, 2023

HAROKOPIO UNIVERSITY

SCHOOL OF ENVIRONMENT, GEOGRAPHY & APPLIED ECONOMICS

DEPARTMENT OF ECONOMICS & SUSTAINABLE DEVELOPMENT

POSTGRADUATE PROGRAMME EDUCATION & CULTURE

ADMINISTRATION & MANAGEMENT OF EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS

Gender inequalities: the phenomenon of the male kindergarten teacher.

Views and attitudes of kindergarten teachers

Master Thesis

PANAGIOTA MALIOTA

Athens, 2023

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΣΧΟΛΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ & ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ & ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ & ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ

Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή

Επιβλέπουσα
Σοφία Κασάπη
Διδάκτωρ Διοίκησης Επιχειρήσεων
Πανεπιστημίου Πατρών

Μέλη
Βασίλειος Ν. Κέφης
Καθηγητής Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης
Κοσμήτορας Σχολής Επιστημών Οικονομίας & Δημόσιας Διοίκησης
Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών & Πολιτικών Επιστημών

Ελένη Αν. Ζενάκου
Ε. Ε. Π., Διδάκτωρ
Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

Η Παναγιώτα Μαλιώτα δηλώνω υπεύθυνα ότι:

1) Είμαι η κάτοχος των πνευματικών δικαιωμάτων της πρωτότυπης αυτής εργασίας και από όσο γνωρίζω η εργασία μου δε συκοφαντεί πρόσωπα, ούτε προσβάλει τα πνευματικά δικαιώματα τρίτων.

2) Αποδέχομαι ότι η ΒΚΠ μπορεί, χωρίς να αλλάξει το περιεχόμενο της εργασίας μου, να τη διαθέσει σε ηλεκτρονική μορφή μέσα από τη ψηφιακή Βιβλιοθήκη της, να την αντιγράψει σε οποιοδήποτε μέσο ή/και σε οποιοδήποτε μορφότυπο καθώς και να κρατά περισσότερα από ένα αντίγραφα για λόγους συντήρησης και ασφάλειας.

3) Όπου υφίστανται δικαιώματα άλλων δημιουργών έχουν διασφαλιστεί όλες οι αναγκαίες άδειες χρήσης ενώ το αντίστοιχο υλικό είναι ευδιάκριτο στην υποβληθείσα εργασία.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα διπλωματική εργασία πραγματοποιήθηκε στο Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο στο Τμήμα Οικονομίας και Βιώσιμης ανάπτυξης στο Π.Μ.Σ «Εκπαίδευση και Πολιτισμός».

Η ολοκλήρωση της μεταπτυχιακής αυτής εργασίας θα ήταν αδύνατη χωρίς την πολύτιμη υποστήριξη της καθηγήτριάς μου, κας Σοφίας Κασάπη. Της εκφράζω ένα βαθύ ευχαριστώ για όλη τη βοήθεια που μου προσέφερε και τον πολύτιμο χρόνο που διέθεσε για να μου δώσει σημαντικά στοιχεία και εξηγήσεις πάνω στο θέμα καθώς και για την ψυχολογική υποστήριξη της όλο αυτό το διάστημα της διενέργειας της διπλωματικής.

Ευχαριστώ πολύ και τους/τις συναδέλφους που βοήθησαν στην έρευνα της εργασίας και ήταν πρόθυμοι/ες να μοιραστούν τις απόψεις τους και περιστατικά που τους έχουν συμβεί. Η βοήθειά τους συντέλεσε στην επιτυχία της έρευνας.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένειά μου και τους/τις φίλους/ες μου για τη συμπαράστασή τους όλο αυτό το δύσκολο διάστημα της έρευνας και της συγγραφής της εργασίας.

Περιεχόμενα

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ 5
Περιεχόμενα 6
Περίληψη 8
Abstract 9
Κατάλογος Εικόνων 10
Κατάλογος Πινάκων 11
Κατάλογος Σχημάτων 12
Συντομογραφίες 13
ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ 14
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΙΣΗ 14
Εισαγωγή 15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Αποσαφήνιση όρων –εννοιών 17
1.1.Προσχολική Αγωγή και Εκπαίδευση 17
1.2.Προκαταλήψεις και στερεότυπα 19
1.3.Έμφυλη ανισότητα και διακρίσεις στην εκπαίδευση 21
1.4.Φύλο και εκπαίδευση 23
1.5.Ηγεσία και εκπαίδευση 25
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Η εξέλιξη του θεσμού της προσχολικής αγωγής & εκπαίδευσης 27
2.1. Ανασκόπηση & ιστορική εξέλιξη του θεσμού των Νηπιαγωγείων 27
2.2.Από τα παρθεναγωγεία στην ίδρυση ακαδημίας νηπιαγωγών 29
2.3. Πανεπιστημιακά τμήματα Νηπιαγωγών 31
2.4. Φύλο και ηγεσία στην εκπαίδευση σήμερα 33
2.5. Ο ρόλος του/της Νηπιαγωγού 34
2.6. Σχέσεις Νηπιαγωγού και γονέων 36
2.7.Άνδρες Νηπιαγωγοί 39
ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ 44
ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ 44
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4:Τα χαρακτηριστικά της έρευνας 45
4.1. Σκοπός και στόχοι της έρευνας 45
4.2. Μεθοδολογία της έρευνας 45
4.3. Εργαλείο συλλογής δεδομένων 46
4.4. Το δείγμα της έρευνας 47
4.5. Συλλογή Δεδομένων 48
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 :Ανάλυση και αποτελέσματα της έρευνας 50
5.1. Δημογραφικά στοιχεία 50

5.2. Η επιλογή της σχολής Νηπιαγωγών 51
5.3.Η στάση του οικογενειακού και κοινωνικού περίγυρου με την επιλογή της σχολής. 53
5.4.Οι στερεοτυπικές αντιλήψεις στο χώρο εργασίας 55
5.5.Οι στερεοτυπικές αντιλήψεις των γονέων και πως επηρεάζουν την συνεργασίας τους με τους/τις νηπιαγωγούς 58
5.6.Οι απόψεις των εκπαιδευτικών για την στερεοτυπική αντίληψη της κοινωνίας για το επάγγελμα του νηπιαγωγού 60
5.7.Οι απόψεις για την αντιμετώπιση των στερεοτυπικών αντιλήψεων. 61
5.8.Ζητήματα δεοντολογίας της έρευνας 64
5.9 Περιορισμοί της έρευνας 65
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 :Συζήτηση – Διαπιστώσεις 66
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7:Προτάσεις για μελλοντικές έρευνες 70
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 71
ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 71
ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 74
ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ 77
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 78

Περίληψη

Η παρούσα ερευνητική εργασία έχει τίτλο «Έμφυλες ανισότητες: το φαινόμενο του άνδρα νηπιαγωγού. Απόψεις και στάσεις νηπιαγωγών».Κύριο σκοπό της έρευνας αποτελεί η αναζήτηση των λόγων που οδηγούν στο μικρό ποσοστό αντιπροσώπευσης των ανδρών στο επάγγελμα του νηπιαγωγού. Επιπλέον, ερευνήθηκαν και οι στάσεις που κρατούν απέναντι στους άνδρες νηπιαγωγούς τόσο οι συνάδελφοι όσο και οι γονείς των μαθητών/τριών. Επιπρόσθετα, σκοπό αποτέλεσε και η διερεύνηση των κοινωνικών στερεοτύπων και αντιλήψεων που αφορούν το φύλο των νηπιαγωγών. Τέλος, αναζητήθηκαν τρόποι επίλυσης των έμφυλων ανισοτήτων που αντιμετωπίζουν οι άνδρες νηπιαγωγοί κυρίως. Η διαδικασία της έρευνας έγινε μέσω τηλεδιάσκεψης με εν ενεργεία νηπιαγωγούς και των δύο φύλων αλλά και του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε με την ποιοτική – ημιδομημένη συνέντευξη. Τα αποτελέσματα της έρευνας παρουσιάζουν αρκετούς λόγους που αποτρέπουν τους άνδρες να ακολουθήσουν το επάγγελμα του νηπιαγωγού, κυρίως λόγω των κοινωνικών αντιλήψεων της κοινωνίας.

Λέξεις – κλειδιά: Άνδρας νηπιαγωγός, απόψεις νηπιαγωγών, κοινωνικά στερεότυπα, αντιλήψεις, φύλο.

Abstract

The present research paper is entitled "Gender inequalities: the phenomenon of the male kindergarten teacher. Views and attitudes of kindergarten teachers". The main purpose of the research is to find the reasons that lead to the low representation of men in the profession of kindergarten teachers. In addition, the attitudes held towards male kindergarten teachers by both colleagues and parents of students were also investigated. Furthermore, the aim was to clarify the social stereotypes and perceptions regarding the gender of kindergarten teachers. Finally, ways of resolving the gender inequalities faced by male kindergarten teachers in particular were sought. The research process was conducted through a videoconference with practicing kindergarten teachers of both genders and from the public and private sectors. The research was conducted using qualitative - semi-structured interview. The results of the survey show several reasons that prevent men from pursuing the profession of a kindergarten teacher, mainly due to the social perceptions of society.

Key words: male kindergarten teacher, kindergarten teachers' opinion, social stereotypes, perceptions, gender.

Κατάλογος Εικόνων

Εικ.1.Η προσχολική αγωγή στην Αρχαία Ελλάδα…….....σ.17
Εικ.2.Το πρώτο νηπιαγωγείο στην Αθήνα σήμερα…….…..σ.18
Εικ.3.Δείκτης Ισότητας Φύλων για το 2022…….…σ.21
Εικ.4.Κοινωνικές Αντιλήψεις…….....σ.23
Εικ.5.Ηγεσία και εκπαίδευση…….....σ.25
Εικ.6. Ο χάρτης της Ελλάδας…….....σ.27
Εικ.7.Το νηπιαγωγείο Hill…….....σ.28
Εικ.8. Το Διδασκαλείο Νηπιαγωγών στην Καλλιθέα…….....σ.31
Εικ.9. Η Νηπιαγωγός…….…....σ.34
Εικ.10.Άνδρας νηπιαγωγός……σ.39

Κατάλογος Πινάκων

Πίν.1: Εισασχθέντες στα τμήματα Νηπιαγωγών από το έτος 1982-1986…….....σ.32
Πίν.2: Το εργαλείο της έρευνας…….....σ.47
Πίν.3: Το δείγμα της έρευνας…….σ.47
Πίν.4: Τα δημογραφικά Στοιχεία των Νηπιαγωγών…….....σ.50
Πίν.5: Πρώτη επιλογή η σχολή Νηπιαγωγών…….σ.51
Πίν.6: Η στάση του οικογενειακού περίγυρου με την επιλογή της σχολής…….....σ.53
Πίν.7: Η στάση του κοινωνικού περίγυρου με την επιλογή της σχολής……....σ.53
Πίν.8: Οι Στερεοτυπικές αντιλήψεις στον εργασιακό χώρο ως προς το φύλο ...…….....σ.55
Πίν.9: Οι Στερεοτυπικές αντιλήψεις στον εργασιακό χώρο ως προς την ηλικία…….....σ.56
Πίν.10:Οι Στερεοτυπικές αντιλήψεις στον εργασιακό χώρο ως προς την προϋπηρεσία……...σ.56
Πίν.11: Οι απόψεις για την αντιμετώπιση των στερεοτυπικών αντιλήψεων για τους άνδρες νηπιαγωγούς…….....σ.62
Πίν.12: Οι γυναίκες νηπιαγωγοί που έχουν συνεργαστεί με το αντίθετο φύλο…….σ.64

Κατάλογος Σχημάτων

Σχ.1:Οι έξι τύποι των σχέσεων του Epstein…….....σ.38
Σχ.2:Οι στερεοτυπικές αντιλήψεις των γονέων για τους/τις νηπιαγωγούς……..σ.58

Συντομογραφίες

Β.Δ.	Βασιλικό Διάταγμα
Β.Τ.Μ.Θ.	Είναι ο αριθμός του πρώτου νόμου του 1895 για την Προσχολική Αγωγή
Ν.Δ.	Νομοθετικό Διάταγμα
Π.Δ.	Προεδρικό Διάταγμα
Φ.Ε.Κ.	Φύλλο Εφημερίδας Κυβερνήσεως

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΙΣΗ

Εισαγωγή

Τα τελευταία χρόνια, πραγματοποιούνται πολλές έρευνες παγκοσμίως με σκοπό την διερεύνηση των λόγων που το ανδρικό φύλο απουσιάει αισθητά από την προσχολική εκπαίδευση. Στα πλαίσια της προσπάθειας αυτής ,της αύξησης των ανδρικού πλυθησμού στο επάγγελμα, τόσο ευρωπαϊκά όσο και μη ευρωπαϊκά κράτη έχουν δημιουργήσει δράσεις και εκστρατίες με στόχο την αύξηση του αριθμού των ανδρών στο επάγγελμα του νηπιαγωγού, δεδομένου των ωφελειών που μπορούν να επέλθουν σε αυτόν τον κλάδο της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Στην παρούσα εργασία γίνεται μια προσπάθεια να διερευνηθεί για ποιους λόγους οι άνδρες στη σημερινή εποχή, η οποία χαρακτηρίζεται από εκσυγχρονισμό συνεχίζουν να μην προτιμούν το επάγγελμα του νηπιαγωγού.Επιχειρείται μέσα από τις αντιλήψεις που έχουν οι νηπιαγωγοί να διαπιστωθούν οι λόγοι που πιθανόν ένας άνδρας δεν θα επέλεγε το επάγγελμα, αλλά και να διασαφηνιστεί η ύπαρξη κοινωνικών στερεοτυπικών αντιλήψεων σε σχέση με το φύλο.

Η συγκεκριμένη μεταπτυχιακή εργασία αποτελείται από δυο μέρη. Το πρώτο μέρος της καλύπτεται από το θεωρητικό υπόβαθρο, το οποίο αναλύεται σε τρείς ενότητες. Στην πρώτη ενότητα, γίνεται η εννοιολογική αποσαφήνιση των όρων που θα αναφερθούν στο θέμα της βιβλιογραφικής επισκόπησης αλλά και της ερευνητικής διαδικασίας. Η δεύτερη ενότητα, επεκτείνεται στην ιστορική αναδρομή, η οποία ακολουθήθηκε από την ίδρυση των νηπιαγωγείων έως και την ψήφιση του νόμου μετατροπής των διδασκαλείων σε πανεπιστήμια, ο οποίος έδωσε τη δυνατότητα της εισαγωγής των ανδρών στα πανεπιστήμια των νηπιαγωγών. Η τρίτη ενότητα του πρώτου μέρους αναφέρεται σε προηγούμενες έρευνες σχετικά με την ύπαρξη των ανδρών στο επάγγελμα των νηπιαγωγών, τη διερεύνηση των λόγων που δεν επιλέγουν το επάγγελμα, αλλά και τις εμπειρίες τους σε σχέση με την αντιμετώπιση που δέχθηκαν από τους γονείς των μαθητών/τριών τους.

Στο δεύτερο μέρος της μεταπτυχιακής εργασίας πραγματοποιείται και αναλύεται η ερευνητική προσέγγιση του θέματος. Αναφέρεται ο τρόπος της ερευνητικής διαδικασίας που ακολουθήθηκε καθώς και τα αποτελέσματά της. Η έρευνα διεξήχθη τους μήνες Νοέμβριο και Δεκέμβριο του 2022 σε νηπιαγωγούς εν ενεργεία σε όλη την επικράτεια. Το μεθοδολογικό εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε για τη διεξαγωγή και την ανάλυση της έρευνας ήταν η ημιδομημένη συνέντευξη στο πλαίσιο μιας ποιοτικής – κοινωνικής έρευνας, η οποία επιτρέπει

να διερευνηθούν σε βάθος οι αντιλήψεις των νηπιαγωγών σχετικά με το ζήτημα. Ειδικότερα, η στάση της οικογένειας και του κοινωνικού περίγυρου για το επάγγελμα του νηπιαγωγού, οι στερεοτυπικές αντιλήψεις για το επάγγελμα και τους τρόπους άμβλυνσης του στερεοτύπου.

Στο τέλος της εργασίας, μετά την καταγραφή των αποτελεσμάτων της έρευνας, ακολουθούν τα συμπεράσματα τα οποία προκύπτουν από τη σύγκριση των ερευνητικών ερωτημάτων και των αποτελεσμάτων του κάθε άξονα που τέθηκε. Ακολουθεί η βιβλιογραφία που χρησιμοποιήθηκε ελληνόγλωσση και ξενόγλωσση και στο παράρτημα παρατίθενται οι ερωτήσεις της έρευνας που χρησιμοποιήθηκαν για τη διεξαγωγή της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Αποσαφήνιση όρων –εννοιών

1.1.Προσχολική Αγωγή και Εκπαίδευση

Εικόνα 1. Η προσχολική αγωγή στην Αρχαία Ελλάδα

Από την αρχή της ανθρώπινης ιστορίας, ο άνθρωπος, αφού κάλυψε την ανάγκη του για σίτιση, αναζήτησε τρόπους για να κοινωνικοποιηθεί. Το χάος που είχε δημιουργηθεί περιορίστηκε από τη θέσπιση κανόνων που είχαν ως στόχο την εύρυθμη λειτουργία της ομάδας και την ομαλή συνύπαρξή τους (Λαντίνης, 1984).

Από την αρχαία Ελλάδα εμφανίζεται η ιδέα της Προσχολικής Αγωγής και ανήκει στον Πλάτωνα. Οι ιδέες του παρουσιάζονται στο τρίτο βιβλίο της «Πολιτείας», στα δύο πρώτα βιβλία των «Νόμων» και στον «Πρωταγόρα». Ένας ακόμη μεγάλος εμπνευστής της ιδέας αυτής ήταν ο Comenius. Τόνιζε τη σημαντικότητα της αγωγής στη νηπιακή ηλικία. Βέβαια, η αγωγή αυτή είχε ως βάση της τη μητρική φιγούρα (Κοσμά, 1975). Όπως η μητέρα στο Ζωικό Βασίλειο αγωνίζεται για να βρει τροφή για να σιτίσει αλλά και να προστατεύσει τα μικρά της, με τον ίδιο τρόπο προσπαθεί να τα εφοδιάσει με όλες τις ικανότητες ώστε να ανεξαρτητοποιηθούν και να κοινωνικοποιηθούν.

Η έννοια της αγωγής στην εκπαίδευση είναι αμφίσημη. Η αγωγή μπορεί να αποτελέσει μία βασική υποχρέωση του/της εκπαιδευτικού (Μπρούζος, 2009). Κύριος σκοπός του/της εκπαιδευτικού θα πρέπει να είναι να δημιουργήσει μία ολοκληρωμένη αυτόνομη προσωπικότητα του/της μαθητευόμενου/ης. Η διάπλαση της προσωπικής και κοινωνικής ταυτότητας συντελούν

στην καλλιέργεια του πνεύματος και της κριτικής σκέψης, τα οποία αποτελούν βασικά στοιχεία της ολοκλήρωσης του ανθρώπου.

Κάθε βαθμίδα της εκπαίδευσης αναλόγως την ηλικιακή ομάδα στοχεύει και σε κάτι διαφορετικό. Ο όρος προσχολική αγωγή αναφέρεται στην ηλικιακή ομάδα από 3.5 έως 6 ετών ανάλογα με τη χώρα στην οποία θεσπίζεται. Προσδιορίζεται ως η οργανωμένη αγωγή των παιδιών μέχρι την εγγραφή του στο δημοτικό σχολείο (Essa & Burnham, 2020). Με τον όρο αυτό αναφερόμαστε όχι μόνο στους/στις μαθητευόμενους/ες αλλά και στους/στις εκπαιδευτικούς που εργάζονται σε αυτήν τη βαθμίδα.

Εικόνα 2.Το πρώτο νηπιαγωγείο στην Αθήνα σήμερα.

Η Προσχολική Αγωγή ως εκπαιδευτικός θεσμός στην Ελλάδα θεσπίζεται από το 1929 στο εκπαιδευτικό σύστημα και από το 2018 γίνεται υποχρεωτική με το άρθρο 33 του νόμου 4521/2018 (ΦΕΚ Α’ 38/2-03-2018). Δικαίωμα στην προσχολική αγωγή έχουν όλοι οι πολίτες ανεξαιρέτως πολιτισμικών, εθνοτικών και οικονομικών διαφορών (Τσιάκαλος, 2009). Όπως προαναφέρθηκε η προσχολική αγωγή περιλαμβάνει και τους/τις εκπαιδευτικούς που εργάζονται σε αυτήν. Τα παιδιά αποτελούν πολύπλοκα όντα και οι άνθρωποι που τα περιβάλλουν θα πρέπει να είναι καταρτισμένοι άριστα (Κυριαζοπούλου –Βαληνάκη, 1977).

Η προσχολική αγωγή και εκπαίδευση των νηπίων είναι άμεσα συνδεδεμένη με τα νηπιαγωγεία και την ύπαρξη του κατάλληλου χώρου για την αρμονική ανάπτυξη και εξέλιξη, την καλλιέργεια της σωματικής και ψυχικής υγείας ώστε τα νήπια να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της ζωής τους (Ξηροτύρης, 1975).

Το νηπιαγωγείο αποτελεί το βασικό φορέα της προσχολικής αγωγής. Κατά κύριο λόγο αποτελεί εκπαιδευτικό ίδρυμα με παιδαγωγικό σκοπό αλλά συντελεί και στην ομαλή ανάπτυξη των νηπίων σωματικά και ψυχικά συγκροτώντας ικανούς πολίτες για την κοινωνία (Gregoriadis et al., 2018). Σήμερα στα νηπιαγωγεία έχουν δικαίωμα να διδάξουν καταρτισμένοι εκπαιδευτικοί είτε άνδρες είτε γυναίκες, οι οποίοι/ες έχουν αποφοιτήσει από τα αντίστοιχα πανεπιστημιακά τμήματα νηπιαγωγών ή επιστημών εκπαίδευσης στην προσχολική ηλικία.

Σε όλον τον κόσμο η προσχολική αγωγή και το νηπιαγωγείο αποτελούν άρρηκτα συνδεδεμένους θεσμούς χωρίς να παρουσιάζονται ιδιαίτερες διαφορές ανάμεσα στα διάφορα κράτη. Κυρίως αποτελεί γυναικοκρατούμενο επάγγελμα λόγω της αργοπορημένης θεσμοθέτησης του άνδρα –νηπιαγωγού και τις κοινωνικές αντιλήψεις σχετικά με το φύλο και τα επαγγέλματα (Cameron, 2006).

1.2.Προκαταλήψεις και στερεότυπα

Όλοι οι άνθρωποι έχουν συγκεκριμένη αντίληψη για τον εαυτό τους. Ανάλογα με τον τρόπο που βλέπουν τον εαυτό τους κατηγοριοποιούν τους ανθρώπους γύρω τους. Ως προκατάληψη μπορούμε να ορίσουμε μία αρνητική στάση απέναντι σε άτομα μια συγκεκριμένης κοινωνικής ομάδας. Σύμφωνα με τον Sherif (1962) "*κάνοντας μια ομαδοποίηση συγκεκριμένων χαρακτηριστικών, προτιμήσεων, συνηθειών αλλά και αξιών, δημιουργούν μια αντίληψη για τους ετέρους η οποία διαμορφώνει τον τρόπο που καθορίζονται οι σχέσεις τους*."

Οι περισσότεροι ορισμοί που έχουν αποδοθεί στην έννοια της προκατάληψης από την πλευρά της κοινωνικής ψυχολογίας έχουν καθαρά αρνητική σημασία. Ίσως να οφείλεται στο γεγονός πως οι προκαταλήψεις έχουν αντίκτυπο στις σχέσεις των ανθρώπων με αρνητικό τρόπο. Αν για παράδειγμα ένα άτομο έχει συγκεκριμένη άποψη για μία συγκεκριμένη κοινωνική ομάδα, ως επί το πλείστων αναφερόμαστε και στις αρνητικές αντιλήψεις που έχει για αυτήν και στη γενικευμένη αντίληψη πως όλα τα μέλη της συγκεκριμένης κοινωνικής ομάδας μοιράζονται τα ίδια κοινωνικά χαρακτηριστικά (Κοκκινάκη, 2006).

Κάποιες έρευνες ορίζουν την προκατάληψη ως συναισθηματικό στοιχείο απέναντι σε μία συγκεκριμένη κοινωνική ομάδα. Όπως αναφέρει ο Brown (1995) η προκατάληψη αποτελεί υιοθέτηση αρνητικών στάσεων ή γνωστικών πεποιθήσεων καθώς και έκφραση αρνητικών συναισθημάτων και συμπεριφοράς στα μέλη μιας ομάδας λόγω της συμμετοχής τους σε αυτήν. Οι άνθρωποι έχουν την τάση να θέτουν στο περιθώριο άτομα που κατέχουν μικρό ποσοστό σε ομάδες του κοινωνικού συνόλου. Ένα τέτοιο παράδειγμα αποτελεί η περίπτωση των ανδρών νηπιαγωγών που εξετάζουμε στην παρούσα διπλωματική. Για την ελληνική κοινωνία δεν είναι κάτι το συνηθισμένο και αποτελεί πηγή προκατάληψης.

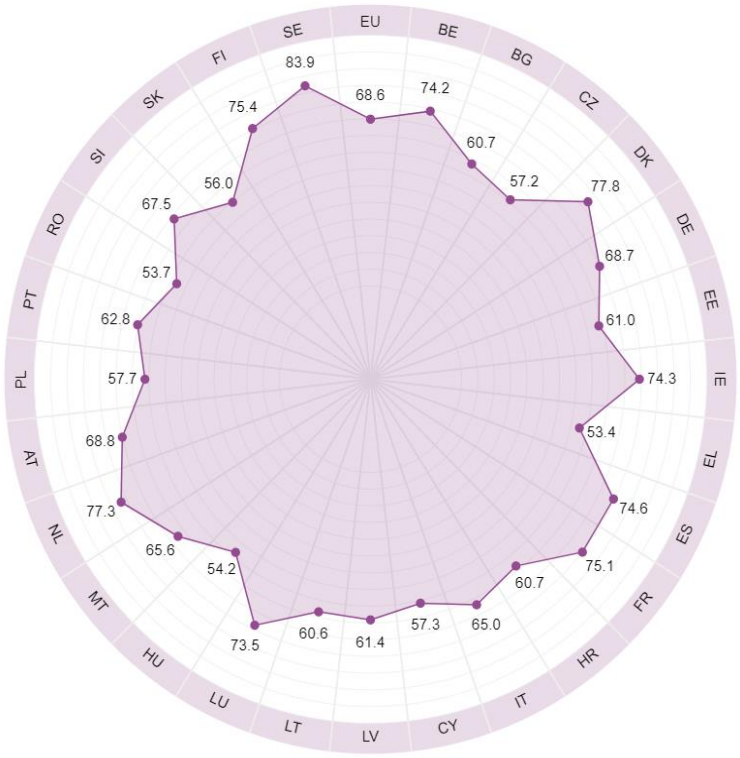
Κύρια πηγή της προκατάληψης αποτελεί η διαφορετικότητα και πολλές φορές η άγνοια για μια συγκεκριμένη ομάδα. Αντιλαμβανόμαστε εύκολα το λόγο που οι προκαταλήψεις είναι τόσες απέναντι σε άνδρες που κάνουν γυναικεία επαγγέλματα αλλά και για το αντίστροφο. Συνεπώς οι άνδρες νηπιαγωγοί αποτελούν ελάχιστο ποσοστό και ξεκινούν οι προκαταλήψεις που έχουν ως αποτέλεσμα την κατηγοριοποίησή τους σχετικά με την αρρενωπότητα και την θηλυκότητα(Κογκίδου, 2012). Φυσικά είναι αδύνατον να αναφερόμαστε με τους όρους αυτούς σα να χαρακτηρίζουν συνολικά τους άνδρες και τις γυναίκες.

Σύμφωνα με τη θεωρία Token της Κάντερ (1977) τα άτομα καλλιεργούν συγκεκριμένες συμπεριφορές ανάλογα με την ηλικία, το φύλο, τη θρησκεία και άλλα χαρακτηριστικά κατηγοριοποιώντας τα άτομα του περίγυρου αναλόγως τα προαναφερόμενα στοιχεία. Έτσι, αναμένονται συγκεκριμένες συμπεριφορές και προσδοκίες από τα άτομα που όταν δεν ανταποκριθούν σε αυτές, οδηγούν τα άτομα σε κοινωνικό αποκλεισμό και περιθωριοποίηση.

Οι προκαταλήψεις και τα στερεότυπα αποτελούν δύο έννοιες που συχνά λανθασμένα ταυτίζονται. Όταν αναφερόμαστε στα στερεότυπα μιλάμε για υπεργενίκευση μιας κοινωνικής ομάδας. Στην περίπτωση των ανδρών νηπιαγωγών βρισκόμαστε πολλές φορές αντιμέτωποι/ες με το στερεότυπο της ομοφυλοφιλίας. Έχοντας ως βάση αυτό, τα άτομα θεωρούν ότι επειδή έχουν γνωρίσει κάποια στιγμή στη ζωή τους κάποιους ομοφυλόφιλους νηπιαγωγούς θεωρούν όσους εργάζονται σε αυτό το επάγγελμα ομοφυλόφιλους. Σύμφωνα με έρευνα των Σοφού & Στεργίου (2019) αυτός αποτελεί και ο σημαντικότερος λόγος που δεν υπάρχει μεγαλύτερο ενδιαφέρον από τον ανδρικό πληθυσμό για το επάγγελμα του νηπιαγωγού. Τόσο οι προκαταλήψεις όσο και τα στερεότυπα που σχετίζονται με τις έμφυλες ανισότητες μπορούν να διαμορφώσουν συγκεκριμένες συμπεριφορές.

1.3.Έμφυλη ανισότητα και διακρίσεις στην εκπαίδευση

Η έμφυλη ανισότητα αποτελεί μια από τις τρεις προκλήσεις στην ισότητα των φύλων στην Ε.Ε. σύμφωνα με το Δείκτη Ισότητας των Φύλων του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου για την Ισότητα των Φύλων. Συχνά παρατηρούμε τον όρο αυτό στην βιβλιογραφία δίπλα στην ανισότητα και τις διακρίσεις που γίνονται με βάση το φύλο. Ο όρος έμφυλη ταυτότητα αντιπροσωπεύει το φύλο στο οποίο το άτομο αντιλαμβάνεται τον εαυτό του. Συχνά το βιολογικό φύλο και η έμφυλη ταυτότητα ταυτίζονται. Όμως υπάρχουν και εξαιρέσεις στον κανόνα αυτόν. Οι Hughes & Kroehler (2007) οριοθέτησαν την έννοια αυτή για να αντιλαμβανόμαστε όταν λέμε ότι κάποια άτομα βιώνουν την έμφυλη ανισότητα και τις διακρίσεις που μπορεί να υποστούν κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσής τους και μετέπειτα την επιλογή του επαγγέλματός τους.

European Institute for Gender Equality, Gender Equality Index 2022

Εικόνα 3.Δείκτης Ισότητας Φύλων για το 2022

Πηγή: Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων (EIGE)

Αν κάνουμε μία ιστορική αναδρομή και εξετάσουμε την εκπαίδευση, διαπιστώνουμε ότι η εκπαίδευση συντείνουν στην κοινωνική κινητικότητα, να ανέβει ή να κατέβει ένα άτομο κοινωνικό στρώμα και να μη δείχνει ως πεπρωμένο την κοινωνική του τάξη. Τα παιδιά από τη μικρή ηλικία κατηγοριοποιούν τα πράγματα ανάλογα με το φύλο. Αναμφισβήτητη είναι η

σύνδεση των αγοριών με το ποδόσφαιρο και των κοριτσιών με τις κούκλες. Στο πλαίσιο της εκπαίδευσης συναντάμε συχνά τη διάκριση ότι τα κορίτσια έχουν μεγαλύτερη κλίση στα θεωρητικά μαθήματα ενώ τα αγόρια στα θετικά (Serbin, Powlishta & Gulko, 1993). Όλες αυτές οι πληροφορίες δίνονται στα παιδιά μέσω των φορέων κοινωνικοποίησης: οι συνομήλικοι, η οικογένεια, το σχολείο ακόμη και τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης.

Η θεωρία του «σχήματος του φύλου» (Bem, 1993) παρουσιάζει το σχήμα ως νοητικό προσχέδιο στο οποίο συγκεντρώνονται πληροφορίες που σχετίζονται με τα δύο φύλα. Το σχήμα αυτό συνδράμει ώστε τα δύο φύλα να αναπτύξουν την έμφυλη ταυτότητά τους και να υιοθετήσουν το ρόλο που ορίζει η εκάστοτε κοινωνία στην οποία ζουν. Σύμφωνα και με τον Κοκκινάκη (2006) η στάση και ο τρόπος συμπεριφοράς του κοινωνικού περίγυρου προς τα άτομα ορίζεται από το ρόλο που έχει υιοθετήσει το σύνολο ανάλογα το φύλο που ανήκει.

Η εκπαίδευση αποτελεί ένα θεσμό κοινωνικοποίησης στον οποίον κοινωνούνται αξίες, ιδανικά, τρόποι συμπεριφοράς και πολλές φορές εμφανίζονται διακρίσεις και στερεότυπα που σχετίζονται με το φύλο των μαθητών/τριών. Οι πρώτες έρευνες που πραγματοποιήθηκαν αφορούσαν στην πρόσβαση του γυναικείου φύλου στην εκπαίδευση και στην καθοδήγησή τους ώστε να ακολουθήσουν συγκεκριμένα επαγγέλματα(Deem, 1978; Λαμπίρη-Δημάκη, 1974; Maccoby & Jacklin, 1974; Φραγκουδάκη, 1979). Αντιλαμβανόμαστε πως το ίδιο το εκπαιδευτικό σύστημα πραγματοποιεί έμφυλη διάκριση θεωρώντας τη γυναίκα υποδεέστερη από τον άνδρα για συγκεκριμένα επαγγέλματα.

Οι μεταγενέστερες έρευνες (Μοσχοβάκου, Κορέλλα, Ξυδοπούλου, & Σακελλαρίου, 2008) έστρεψαν το ενδιαφέρον τους στη μελέτη του τρόπου που δημιουργούνται οι έμφυλες ταυτότητες. Τα αποτελέσματα των ερευνών έδειξαν ότι οι άνδρες ακολουθούν περισσότερο κατευθύνσεις φυσικομαθηματικής και πληροφορικής καθώς από αυτές θα εξασφαλίσουν εργασία με αυτονομία. Από την άλλη πλευρά, οι γυναίκες στρέφονται σε θεωρητικές επιστήμες με φυσικό επακόλουθο την επιλογή επαγγέλματος που σχετίζονται με την ανθρώπινη επαφή.

Στην Ελλάδα το εκπαιδευτικό σύστημα πειθαρχεί τους/τις νέους/ες στην κοινωνική ανισότητα. Η ανισότητα υπάρχει και προσδιορίζει τους άξονες και τη δομή του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος. Σαφώς και η εκπαίδευση θα πρέπει να καθορίζεται από ισότητα, φανερή και αποδεκτή από όλους/ες με σκοπό την παροχή ίσων ευκαιριών σε όλα τα παιδιά.

1.4.Φύλο και εκπαίδευση

Οι απαρχαιωμένες αντιλήψεις της κοινωνίας ήθελαν τη γυναίκα σε μία κατώτερη θέση. Μέχρι το 1970 το μεγαλύτερο ποσοστό των γυναικών ήταν αναλφάβητο ενώ από το 1970 και έπειτα παρατηρείται αύξηση του ποσοστού των γυναικών στη μόρφωση αλλά και στην εισαγωγή τους στην ανώτερη εκπαίδευση (Κυρίδης, 2003). Γίνεται αντιληπτό ότι οι κοινωνικές αντιλήψεις μπορούν να αλλάξουν την πορεία της ιστορίας σε μία χώρα αλλά και παγκοσμίως.

Εικόνα 4. Κοινωνικές Αντιλήψεις

Οι περισσότερες κοινωνικές αντιλήψεις σχετίζονται με το φύλο στην εκπαίδευση. Από την πλευρά των βιολογικών ψυχολόγων ως φύλο ορίζονται τα διαφορετικά βιολογικά χαρακτηριστικά που αποκτάμε από τη γέννησή μας και ορίζονται ως θηλυκά και αρσενικά. Το κοινωνικό φύλο από την άλλη ορίζεται ανάλογα με τους ρόλους που αποδίδει η κοινωνία στα δύο φύλα (Γκερμότση, Μοσχοβάκου & Παπαγιαννοπούλου, 2017· Κογκίδου, 2012). Επομένως, το βιολογικό φύλο εξασφαλίζεται ακούσια από τη γέννα μας ενώ το κοινωνικό φύλο επιτυγχάνεται μέσω της ταυτότητάς μας και είναι δυνατόν να μεταβληθεί με τον καιρό.

Με τη θεωρία της αναπαραγωγής και με βασικό στοιχείο το «πολιτισμικό κεφάλαιο» ο Bourdieu (1970) προσπαθεί να αναλύσει τη συμβολή του εκπαιδευτικού συστήματος στην αναπαραγωγή κοινωνικών στερεοτύπων. Οι μαθητές/τριες πριν εισαχθούν στο σχολείο έχουν κληρονομήσει από την οικογένειά τους συγκεκριμένες ιδέες και αντιλήψεις. Αυτό για τον Bourdieu είναι το habitus, η έξις, η συνήθεια. Το habitus δεν παρέχεται στα παιδιά με τη διαδικασία της μάθησης αλλά μέσω της καθημερινής προστριβής του παιδιού με την οικογένεια.

Οι ρόλοι και τα χαρακτηριστικά που απονέμει η κοινωνία στο φύλο, δίνουν την κατεύθυνση στα παιδιά από μικρή ηλικία να κατηγοριοποιούν στο μυαλό τους τα επαγγέλματα

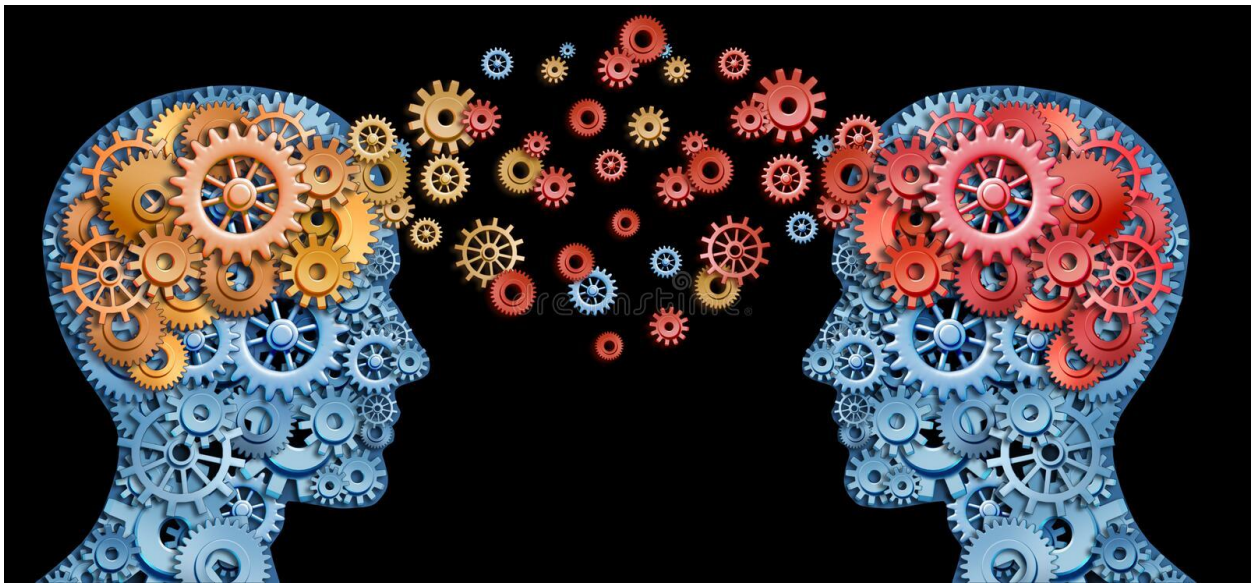
ανάλογα με το φύλο τους. Σύμφωνα με την έρευνα της Παπαναστασίου (2018) που πραγματοποιήθηκε σε παιδιά νηπιαγωγείου, απέδειξε ότι ο χώρος της εκπαίδευσης αποτελεί κατάλληλο χώρο για την έρευνα των αιτιών των έμφυλων στερεοτύπων. Από τα αποτελέσματα συμπεραίνουμε ότι τα παιδιά διάλεξαν διαφορετικά επαγγέλματα. Από τη μία, τα κορίτσια επέλεξαν επαγγέλματα σχετικά με τη φροντίδα, τη διδαχή ή σχετικά με την εμφάνιση και από την άλλη, τα αγόρια επέλεξαν κυρίως επαγγέλματα που απαιτούν μυϊκή δύναμη όπως τον αθλητισμό, την εξουσία και την επιστήμη. Τα επαγγέλματα που επέλεξαν φαίνεται να είναι «ταιριαστά» με τις κοινωνικές αντιλήψεις.

Η εκπαιδευτική ανισότητα είναι ένα βασικό χαρακτηριστικό του σχολείου (Κυρίδης, 2003). Σύμφωνα με μελέτες τα κορίτσια φαίνεται να έχουν μία έφεση στη μελέτη που απαιτεί το σχολείο σε σχέση με τα αγόρια. Έτσι τα κορίτσια ακολουθούν κατευθύνσεις στο σχολείο που απαιτούν περισσότερο διάβασμα ενώ τα αγόρια επιλέγουν κατευθύνσεις με λιγότερη μελέτη και περισσότερη πρακτική εργασία. Επομένως, ακόμη και κατά την περίοδο της εκπαίδευσης τα παιδιά ακολουθούν κατευθύνσεις, οι οποίες θα οδηγήσουν και στα αντίστοιχα επαγγέλματα έχοντας αρχή τα κοινωνικά στερεότυπα.

Πέραν των σχολικών παραγόντων που επηρεάζουν το φύλο στην εκπαίδευση, βασικό παράγοντα αποτελεί και το οικογενειακό περιβάλλον των μαθητών/τριών (Σιανού-Κυργίου, 2006). Η ύπαρξη των ανισοτήτων στην εκπαίδευση αντικατοπτρίζεται και στην εκπροσώπηση των δύο φύλων στην ανώτατη εκπαίδευση. Για την ακρίβεια, οι άνδρες στρέφονται προς επαγγέλματα με υψηλό κύρος και μεγαλύτερες οικονομικές απολαβές. Από την άλλη, οι γυναίκες έλκονται από μία δουλειά σταθερή στο χρόνο. Απότοκο αυτού είναι το γεγονός ότι οι γυναίκες συνυπολογίζουν την παύση των σπουδών τους αλλά και την επαγγελματική τους εξέλιξη για τη δημιουργία οικογένειας, κάτι που για τους άνδρες δεν ισχύει.

Συνοψίζοντας τα αποτελέσματα των ερευνών, αντιλαμβανόμαστε ότι το φύλο και η εκπαίδευση αποτελούν συχνά αντικείμενο μελέτης. Με τη μελέτη των ερευνών αξιοσημείωτη είναι η προβληματική σχέση φύλου και εκπαίδευσης. Οι επιδόσεις των μαθητών/τριών δε διαφοροποιούνται από το φύλο τους, αλλά το φύλο επηρεάζει τις προτιμήσεις τους για την ανώτατη εκπαίδευση και ακολούθως για τον επαγγελματικό τους προσανατολισμό.

1.5.Ηγεσία και εκπαίδευση

Εικόνα 5. Ηγεσία και εκπαίδευση

Για να μπορέσουμε να ορίσουμε την ηγεσία θα πρέπει να είμαστε ικανοί/ές να αντιληφθούμε ότι είναι απόλυτα διαχωρισμένος από τον όρο του/της διευθυντή/ντριας (Yukl, 2008). Κάθε έρευνα αποδίδει ένα διαφορετικό ορισμό της έννοιας του/της «ηγέτη/ιδας» ανάλογα με τον/την ερευνητή/τρια. Αντιλαμβανόμαστε ότι οι έρευνες είναι υποκειμενικές, αναλόγως το πώς κάθε ερευνητής/τρια ερμηνεύει τον/την ηγέτη/ιδα, το σκοπό και τα αποτελέσματα της ηγεσίας. Ο/Η ηγέτης/ιδα θα πρέπει να εμπνέει και να κατευθύνει την ομάδα του/της, έχοντας ως μέλημα την επίτευξη κοινών στόχων.

Όταν μιλάμε για την εκπαίδευση και αναφερόμαστε στην ηγεσία, κάνουμε λόγο για τον/τη διευθυντή/ντρια της εκάστοτε σχολικής μονάδας, που έχει αναλάβει και χρέη ηγέτη/ιδας. Κάθε διευθυντής/ντρια είναι αμφισβητήσιμο αν έχει χαρακτηριστικά ενός/μιας ηγέτη/ιδας, αν και η ηγεσία είναι στοιχείο της διοίκησης. Η ηγεσία σχετίζεται με τους ανθρώπους και τη διαχείρισή τους ενώ η διοίκηση παραπέμπει στη διαχείριση των πόρων κυρίως, αλλά και στη διαχείριση της ομάδας (Τεκτονοπούλου, 2020). Ο/Η ιδανικός/ή ηγέτης/ιδα είναι κάποιος/α που μπορεί να διαχειριστεί άριστα τόσο τους πόρους όσο και το ανθρώπινο δυναμικό.

Για την εκπαίδευση, πολλές φορές ο όρος ηγέτης/ιδα έχει αρνητική σημασία. Αυτό είναι αποτέλεσμα της αντίληψης των υφισταμένων ότι η δύναμη του/της διευθυντή/ντριας θα επιβληθεί λόγω της ιεραρχίας που υπάρχει (Owens, 2001). Αυτό σημαίνει ότι ο/η «ηγέτης/ιδα-διευθυντής/ντρια» έχει τον τελευταίο λόγο για μία δράση ή απόφαση στη σχολική μονάδα όπου

το σύνολο της ομάδας ίσως να μη συμφωνεί με αυτή. Στην ίδια πλευρά βρίσκεται και ο Κατσαρός (2008) που υποστηρίζει ότι ηγέτης/ιδα και διευθυντής/ντρια δεν πορεύονται πάντα μαζί. Το γεγονός ότι του/της έχει δοθεί ιεραρχικά ανώτερη θέση δε συνάδει με ότι θα έχει και τα απαιτούμενα ηγετικά χαρακτηριστικά που θα οδηγήσουν την ομάδα σε επιτυχία.

Για μια επιτυχημένη σχολική μονάδα, ηγεσία και διοίκηση θα πρέπει να συνδυαστούν. Ο/Η ικανός/ή ηγέτης/ιδα σύμφωνα με τον Σαΐτη (2008) πρέπει να είναι πολύπλευρος/η και να μπορεί να εμπνέει ασφάλεια και διάθεση για την εύρυθμη λειτουργία της ομάδας του/της. Ο/Η ηγέτης/ιδα της σχολική μονάδας είναι αρμόδιος/α για όλο το κομμάτι της λειτουργίας της και ο/η υπεύθυνος/η για τη διαμόρφωση της σχολικής ταυτότητας του σχολείου (Μπουραντάς, 2005). Άρα, ο/η «τέλειος/α» ηγέτης/ιδα-διευθυντής/ντρια είναι αναγκαίο να έχει όραμα, να συνδυάζει τα χαρακτηριστικά του/της ηγέτη/ιδας με τις διοικητικές γνώσεις.

Με την εννοιολογική αποσαφήνιση του όρου ηγέτης/ιδα αντιλαμβανόμαστε πως η ηγεσία και η διοίκηση είναι δύο έννοιες ξεχωριστές. Ο συνδυασμός τους αποτελεί ιδανικό σχήμα για την αποτελεσματική λειτουργία μιας σχολικής μονάδας. Από βιβλιογραφικής πλευράς (Κανταράκη, Παγκάκη & Σταματελοπούλου, 2008) όμως, δεν υποστηρίζεται ότι το φύλο μπορεί να καθορίσει αν ένας/μια ηγέτης/ιδα είναι αποτελεσματικός/ή, εφόσον επιτυχημένοι/ες στην ηγεσία είναι άνδρες και γυναίκες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Η εξέλιξη του θεσμού της προσχολικής αγωγής & εκπαίδευσης

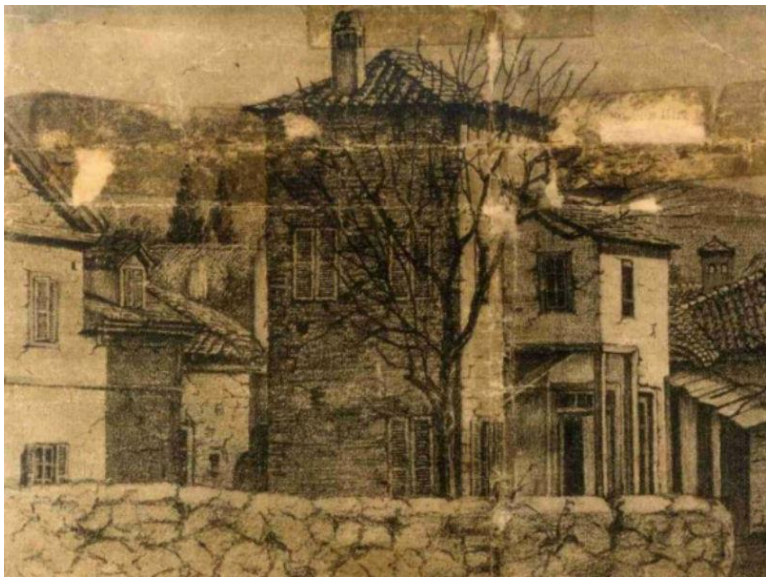
2.1. Ανασκόπηση & ιστορική εξέλιξη του θεσμού των Νηπιαγωγείων

Εικόνα 6. Ο χάρτης της Ελλάδας

Στην Ελληνική επικράτεια ο θεσμός των νηπιαγωγείων παρουσιάζεται με μεγάλη καθυστέρηση παρότι η οργάνωση της προσχολικής αγωγής θεωρείται απαραίτητη για την αναβάθμιση της πολιτιστικής κατάστασης μετά την απελευθέρωση και τη σύσταση του ελληνικού κράτους (Κιτσάρας, 1988). Με το Νόμο του 1834 από τους Βαυαρούς δίνεται προτεραιότητα στην ίδρυση και λειτουργία των δημοτικών σχολείων και η προσχολική αγωγή παραγκωνίζεται. Οι λόγοι που γίνεται αυτό είναι πολλοί, καθώς υπάρχει έλλειψη οικονομικών πόρων, δεν υπάρχουν καταρτισμένοι εκπαιδευτικοί και οι υλικοτεχνικές υποδομές είναι ανύπαρκτες. Επιπλέον, οι βασικές ανάγκες του νεοσύστατου κράτους είναι μεγάλες και δίνεται προτεραιότητα σε αυτές. Οι πρώτες προσπάθειες ίδρυσης νηπιαγωγείων αφορούν ιδιωτικές δράσεις και συγκεκριμένα από φιλέλληνες του εξωτερικού με σκοπό την ανάπτυξη της εκπαίδευσης στο νεοσύστατο κράτος (Χαρίτος, 1998). Καθοριστικό ρόλο έπαιξαν ο Γερμανός Hildner που ίδρυσε το νηπιαγωγείο στη Σύρο το 1830, και ο Αμερικανός Hill που ίδρυσε το 1831 νηπιαγωγείο στην Αθήνα. Λίγο αργότερα το 1837 ο Δήμος Ερμούπολης ιδρύει νηπιαγωγείο που αρχικά δέχεται μόνο κορίτσια. Περίπου το 1840 η Φιλεκπαιδευτική Εταιρία

στο πλαίσιο της γυναικείας εκπαίδευσης πέραν των Παρθεναγωγείων και τα σχολεία θηλέων, ίδρυσε και ένα τμήμα νηπίων.

Εικόνα 7. Το νηπιαγωγείο Hill

Η Αικατερίνη Λαζαρίδου θεωρείται ιδρύτρια των πρώτων Νηπιαγωγείων και του Διδασκαλείου Νηπιαγωγών (1897) στην Ελλάδα και το όνομά της είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με την ιστορία του νηπιαγωγείου (Δαράκη, 1981). Το 1897 ίδρυσε το Διδασκαλείο Νηπιαγωγών και το πρώτο νηπιαγωγείο στην Αθήνα τον «πρότυπο νηπιακό κήπο» επηρεασμένο από τις παιδαγωγικές ιδέες του Froebel. Ακολούθησαν το 1901 ένα λαϊκό νηπιαγωγείο στη συνοικία Μακρυγιάννη και ένα δεύτερο στην περιοχή των Πευκιών. Το 1905 ίδρυσε τον «πρότυπο λαϊκό νηπιακό κήπο» στον Πειραιά και το 1912 ίδρυσε το «Εθνικό Νηπιοτροφείον Καλλιθέας» για τα ορφανά των επιστρατευμένων και παθόντων από τον πόλεμο στρατιωτών. Στον κοινωνικό και εκπαιδευτικό σκοπό προστίθεται κι ο γλωσσοεθνικός (Ξηροτύρης, 1975).

Το κρατικό ενδιαφέρον εκδηλώθηκε για πρώτη φορά το 1895 στο νόμο ΒΤΘΜ΄, ο οποίος καθόριζε την ηλικία των νηπίων που θα φοιτούσαν. Στον ίδιο νόμο θεσμοθετήθηκε για πρώτη φορά ο όρος Νηπιαγωγείο. Στο Β.Δ. 381 του 1914 τροποποιείται ο τρόπος ίδρυσης των νηπιαγωγείων και καθορίζεται ο αριθμός των νηπίων ανά νηπιαγωγό. Το 1929 στο νεοελληνικό κράτος πραγματοποιείται για πρώτη φορά ουσιαστική εκπαιδευτική μεταρρύθμιση με το Νόμο 4397 του 1834 (Χαρίτος, 1998). Με τις διατάξεις του Ν.Δ. 4397/29 καθορίστηκε ότι το νηπιαγωγείο είναι ίδρυμα στοιχειώδους εκπαίδευσης, στο οποίο φοιτούν νήπια και των δύο φύλων, ηλικίας 4-6 ετών και η διοίκηση και λειτουργία εξαρτάται από το Υπουργείο Παιδείας. Όσον αφορά τη φοίτηση των νηπίων, αυτή ορίζεται στο Ν.Δ. ως διετής. Συνεπώς

αντιλαμβανόμαστε έπειτα από τη μελέτη των σχετικών διατάξεων του Ν.Δ. 4397/29 ότι το κρατικό ενδιαφέρον είναι εντονότερο για τον τομέα της προσχολικής αγωγής.

Εν έτει 1962 παρατηρήθηκε μία διαφορετική εικόνα για τη λειτουργία του νηπιαγωγείου με το Β.Δ. 494/1962, το οποίο όριζε το αναλυτικό πρόγραμμα του νηπιαγωγείου. Στο Νηπιαγωγείο καθιερώθηκαν διάφοροι τομείς αγωγής όπως η Θρησκευτική, Ηθική, Κοινωνική αγωγή και Μουσική αγωγή. Επιπλέον, καθιερώθηκε η Γλωσσική αγωγή με την καλλιέργεια της Μητρικής γλώσσας. Ακόμη, με ξεχωριστό άρθρο (το άρθρο 2) δίνεται βάση στο περιβάλλον του νηπιαγωγείου. Τονίζεται ότι το κατάλληλο περιβάλλον, δημιουργείται από τις εγκαταστάσεις, τα έπιπλα και όλον τον εξοπλισμό και είναι απαραίτητο να εξασφαλιστούν μία αρμονική διαμονή και ανεμπόδιστη παιδαγωγική απασχόληση των παιδιών.

2.2.Από τα παρθεναγωγεία στην ίδρυση ακαδημίας νηπιαγωγών

Κυρίαρχο ρόλο στην ανάπτυξη και εξέλιξη του θεσμού της προσχολικής αγωγής επωμίζονται ξεκάθαρα οι γυναίκες. Η Φιλεκπαιδευτική Εταιρεία έχοντας ως στόχο τη μόρφωση των γυναικών ιδρύει Παρθεναγωγείο το 1836. Ως το έτος 1850 πρωταρχικό ρόλο για την εκπαίδευση των νηπιαγωγών έχουν τα ιδιωτικά ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Παρατηρείται ένας παραλληλισμός της μόρφωσης των γυναικών με αυτή των νηπίων. Αργότερα θα δούμε πως το επάγγελμα των διδασκαλισσών θα καταρτιστεί ως το πρώτο γυναικείο επάγγελμα.

Η Αικατερίνη Λασκαρίδου όπως αναφέρθηκε, ιδρύει το πρώτο Παρθεναγωγείο στην Ελλάδα έχοντας ως προτροπή την αγάπη της για τη μάθηση και την παιδαγωγική. Το έτος 1888 τις επιμορφώσεις των νηπιαγωγών αναλαμβάνουν επίσημα τα Παρθεναγωγεία. Στα παρθεναγωγεία, τα οποία είχαν ιδρυθεί σε πολλές πόλεις της Ελλάδας οι γυναίκες αποφοιτούσαν ως δασκάλες και αργότερα μπορούσαν να μετεκπαιδευτούν με θεωρητική κατάρτιση σύμφωνα με τα εγχειρίδια της εποχής πρακτική άσκηση ως νηπιαγωγοί (Κυριαζοπούλου-Βαληνάκη, 1977).

Για κάποιο διάστημα, Διδασκαλεία και Παρθεναγωγεία υπήρχαν ταυτόχρονα και με κοινό σκοπό την εκπαίδευση και επιμόρφωση των διδασκαλισσών. Για αρκετό χρονικό διάστημα υπήρχαν ενστάσεις στην Κυβέρνηση ώστε τα ιδρύματα να διαχωριστούν. Η ιδιαιτερότητα ήταν ότι τα παρθεναγωγεία θα έχουν σκοπό την προετοιμασία των γυναικών σε επίπεδο συμπεριφοράς ενώ τα Διδασκαλεία θα τους παρέχουν επιστημονική κατάρτιση. Οι δύο όροι αυτοί σχεδόν ποτέ δε διαχωρίστηκαν και θεωρούνταν ταυτόσημοι.

Το πρώτο ελληνικό διδασκαλείο νηπιαγωγών συνδέεται με τη Λασκαρίδου, η οποία ιδρύει Διδασκαλείο στην Καλλιθέα. Οι φοιτήτριες του διδασκαλείου ήταν απόφοιτες του Αρσάκειου ή άλλων Παρθεναγωγείων. Απαραίτητη προϋπόθεση για τη φοίτηση ήταν η αποφοίτηση τους με άριστα και διαγωγή κοσμικότατη(Λασκαρίδου, 1933). Με την εμπλοκή της "Ένωσις Ελληνίδων" το διδασκαλείο νηπιαγωγών ξεκίνησε να λειτουργεί υπό την κρατική αιγίδα. Η θεωρία της νηπιακής, το φρεβελιανό σύστημα, τεχνικά και καλλιτεχνικά μαθήματα, η υγιεινή και η νοσηλευτική παιδιών ήταν κάποιες από τις ενότητες πού διδάσκονταν οι φοιτήτριες. Τη δεύτερη χρονιά της λειτουργίας του προστίθεται και η πρακτική στον οδηγό σπουδών (Κυριαζοπούλου-Βαληνάκη, 1977).

Κατά κύριο λόγο τα διδασκαλεία απευθύνονταν στο γυναικείο φύλο. Σημαντικό ενδιαφέρον παρατηρείται σε μία έρευνα του Χαρίτου (1998) όπου απονέμεται τίτλος σπουδών στον Αλέξανδρο Ψαράκη. Ο Αλέξανδρος Ψαράκης με κρητική καταγωγή και με ολοκληρωμένες σπουδές στη δημοτική διδασκαλία διευρύνει τις σπουδές του στο Παρθεναγωγείο της Σύρου και αποφοιτάει το 1861. Ίσως να είναι το μοναδικό αποδεικτικό στοιχείο ότι η διδασκαλία των νηπίων προσέλκυε και άτομα του ανδρικού φύλου. Ακόμη και με την απόκτηση του τίτλου σπουδών, ο Ψαράκης συνέχισε να εργάζεται ως δάσκαλος, κάτι που παρουσιάζεται στην ίδια έρευνα και τονίζει τη γυναικεία επικράτηση στο επάγγελμα των νηπιαγωγών.

Το 1914 επανέρχεται στο προσκήνιο η επιτακτική ανάγκη να ιδρυθούν Διδασκαλεία Νηπιαγωγών υπό κρατική αιγίδα. Η κυβέρνηση Βενιζέλου κατά το 1917-1920 προσπαθεί να οδηγήσει σε συστηματική εκπαίδευση των υποψηφίων νηπιαγωγών. Ιδρύθηκε τμήμα στο οποίο μπορούσαν να φοιτήσουν με εξετάσεις όσες διέθεταν πτυχίο νηπιαγωγού ή δασκάλας με σκοπό να διοριστούν σε διδασκαλεία αλλά και μέσης εκπαίδευσης σχολεία ώστε να διδάξουν οικιακά, καλλιγραφία και χειροτεχνικά μαθήματα (Αντωνίου, 1987). Ακολουθώντας τις ρυθμίσεις της κυβέρνησης Βενιζέλου δημιουργήθηκαν ως το 1921 Διδασκαλεία Νηπιαγωγών στην Αθήνα, στην Κοζάνη, στην Καστοριά, στη Φλώρινα, στην Έδεσσα, στις Σέρρες και στις Φιλιάτες (Καραφύλλης, 2002).

Εικόνα 8. Το Διδασκαλείο Νηπιαγωγών στην Καλλιθέα

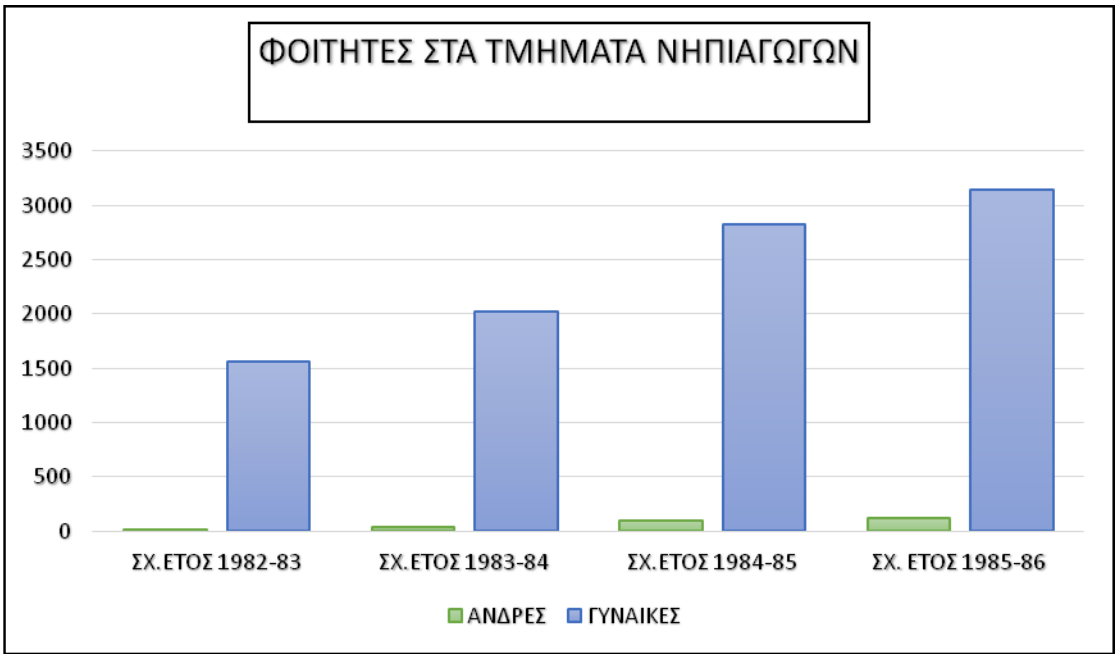
Το 1933 η νέα κυβέρνηση στοχεύει στην ίδρυση Παιδαγωγικών Ακαδημιών. Μέσα σε χρονικό διάστημα δύο μηνών από την εκλογή της, κατατίθεται στη Βουλή νομοσχέδιο "Περί ιδρύσεως Παιδαγωγικών Ακαδημιών και κατάρτισης Διδασκαλείων». Τα κίνητρα της κυβέρνησης για την κατάργηση των Διδασκαλείων αποτελούν αρχικά το ότι ήταν πολυδάπανα και ότι με την ίδρυση παιδαγωγικών ακαδημιών θα δίνονταν η ευκαιρία στους υποψήφιους να αναβαθμιστεί η μόρφωσή τους καθώς θεωρούνταν ανώτερες σχολές. Συνεπώς, το επαγγελματικό κύρος του/της νηπιαγωγού αυξανόταν και θα δινόταν οικονομική ανάπτυξη στις περιοχές που θα βρίσκονταν οι σχολές (Αντωνίου, 2002).

2.3. Πανεπιστημιακά τμήματα Νηπιαγωγών

Εν έτει 1981 και με την κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ να αναλαμβάνει τα ηνία του κράτους δίνεται βάση σε νέες μεταρρυθμίσεις. Τα δύο βασικά νομοσχέδια για την παιδεία είναι ο νόμος 1268/1982 «Για τη δομή και τη λειτουργία των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων και ο νόμος 1566/1985 «Για τη δομή και τη λειτουργία της Πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις». Με το άρθρο 46 του πρώτου νόμου θα αρχίσουν τη λειτουργία τους για πρώτη φορά στις πόλεις της Θεσσαλονίκης και της Πάτρας, τα πανεπιστημιακά τμήματα Νηπιαγωγών.

Με το Νόμο 1286 του 1982, η φοίτηση στα πανεπιστημιακά τμήματα γίνεται τετραετής και αποκτούν μέσω των προγραμμάτων σπουδών έναν πιο επιστημονικό χαρακτήρα. Με το νόμο αυτόν στα πανεπιστήμια θα καταργηθεί και ο περιορισμός του φύλου, σύμφωνα με τον οποίο οι γυναίκες μπορούσαν να εισαχθούν στις παιδαγωγικές ακαδημίες και θα ανοίξει και ο δρόμος στους άνδρες να εισάγονται πλέον στις παιδαγωγικές σχολές των Νηπιαγωγών (Ν. 1268/1982). Με το άρθρο 3 του νόμου 1566/1982 από την άλλη, θα δοθεί σαφής σκοπός στη λειτουργία των νηπιαγωγείων, η φοίτηση θα κριθεί διετής αλλά όχι υποχρεωτική ακόμη, με ανάθεση 30 νηπίων ανά έναν/μια νηπιαγωγό. Με τον ίδιο νόμο θα ξεκινήσουν τη λειτουργία τους και τα ολοήμερα πλέον νηπιαγωγεία ανοίγοντας τις θέσεις έτσι ώστε να απασχολείται πλέον μεγαλύτερος αριθμός νηπιαγωγών.

Παρότι οι σχολές των Νηπιαγωγών είχαν αποκτήσει επιστημονική αναβάθμιση η αναλογία των γυναικών με των ανδρών παρέμενε άνιση. Οι γυναίκες αποτελούσαν τη συντριπτική πλειοψηφία. Σύμφωνα με την ΕΣΥΕ, μέχρι το 1995 η ίδια εικόνα παρουσιάζεται στην επιλογή του επαγγέλματος από τους άνδρες. Έτος σταθμός αποτελεί το 1986 καθώς έχουμε τους πρώτους αποφοίτους άνδρες νηπιαγωγούς. Με βάση τα στοιχεία της ΕΣΥΕ, οι άνδρες επιλέγουν να στραφούν προς το επάγγελμα του δασκάλου και όχι του νηπιαγωγού προφανώς λόγω των στερεοτυπικών αντιλήψεων της κοινωνίας σχετικά με το ρόλο του/της νηπιαγωγού.

Πίνακας 1. Εισαχθέντες/είσες στα τμήματα Νηπιαγωγών τα έτη 1982-1986

Πηγή: ΕΣΥΕ, 1992

Σταθμός στην αύξηση των ανδρών στο γυναικοκρατούμενο αυτό επάγγελμα αποτελεί η κατάρρευση της δικτατορίας το 1974. Ο πληθυσμός των ανδρών αυξανόταν κυρίως στις θέσεις του διδακτικού προσωπικού. Από το 1984 με τη μετατροπή των παιδαγωγικών ακαδημιών σε πανεπιστημιακά τμήματα, εμφανίζεται ελπίδα ότι το επάγγελμα δεν ανήκει αποκλειστικά στο γυναικείο φύλο (Στάμελος, 1999). Με την εισχώρηση των ανδρών σε ένα γυναικοκρατούμενο επάγγελμα ενδεχομένως να υπήρχαν επιπτώσεις στον τρόπο άσκησης του επαγγέλματος αλλά και στην κοινωνία. Οι παγιωμένες αντιλήψεις για το επάγγελμα απεικονίζονται στο γεγονός ότι πάνω από το 70% των εκπαιδευτικών της προσχολικής αγωγής στην Ε.Ε ήταν γυναίκες (Κυπριανός, 2007).

2.4. Φύλο και ηγεσία στην εκπαίδευση σήμερα

Στην εποχή μας ο/η διευθυντής/ντρια αποτελεί έναν πολυδιάστατο ρόλο μέσα στη σχολική μονάδα. Πριν κάποιες δεκαετίες, ο/η διευθυντής/ντρια περιοριζόταν μόνο σε γραφειοκρατικά κομμάτια της εκπαίδευσης. Φυσικά, στην προσχολική αγωγή διοικητικό ρόλο είχαν κυρίως οι γυναίκες. Λογικό, αν αναλογιστούμε ότι ο ανδρικός πληθυσμός αποτελούσε ελάχιστο ποσοστό. Το έτος 1994 -1995 οι γυναίκες κατείχαν τη διοίκηση των νηπιαγωγείων σε ποσοστό 99,7% σε σχέση με τους άνδρες, ενώ το έτος 1998- 1999 υπάρχει μια ανεπαίσθητη μείωση του ποσοστού σε 98,7%. Όπως αντιλαμβανόμαστε, οι άνδρες διατηρούσαν μικρό έως μηδαμινό ποσοστό τόσο στην προσχολική αγωγή και κατ' επέκταση στη διοίκηση της. Η μικρή αύξηση που εμφανίζεται ίσως έγκειται στο γεγονός ότι την περίοδο εκείνη είχε ξεκινήσει ο διορισμός των πρώτων ανδρών νηπιαγωγών (Φρόση, Κουϊμτζή & Παπαδήμου, 2001).

Σύμφωνα με τον Rodd (2006) η προσχολική αγωγή υστερεί στην ηγεσία των ανδρών. Συχνά παρουσιάζονται οι γυναίκες να έχουν διαφορετική ηγετική συμπεριφορά από τους άνδρες σε διάφορες θέσεις εργασίας. Οι γυναίκες θεωρούνται πιο συναισθηματικές και επηρεάζονται περισσότερο ενώ από την άλλη μεριά οι άνδρες κάνουν «επίδειξη» δύναμης (Hennig & Jardim, 1976).

Αντιλαμβανόμαστε ότι τόσο οι άνδρες όσο και οι γυναίκες εμφανίζονται με αδυναμίες σχετικά με το βιολογικό τους φύλο. Φυσικά, το βιολογικό φύλο δεν επηρεάζει την ικανότητά τους να διοικήσουν μία σχολική μονάδα. Για να διοικηθεί σωστά η σχολική μονάδα είναι απαραίτητα τα ηγετικά χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει κάθε διευθυντής/ντρια. Το φύλο δε

σχετίζεται με την αποτελεσματικότητα στην ηγεσία αλλά με την ικανότητα που διαθέτει ο/η ηγέτης/ιδα ώστε να οδηγήσει την ομάδα του/της σε επιτυχίες (Rodd, 2006).

Στις μέρες μας όλο και περισσότερες γυναίκες προσπαθούν να κατακτήσουν διοικητικές θέσεις στην εκπαίδευση. Ακόμη και στην εποχή μας το μεγαλύτερο ποσοστό των διευθυντών στην εκπαίδευση ανήκει στον ανδρικό πληθυσμό. Οι άνδρες θεωρούνται πιο ικανοί να θέσουν όρια και να μεταδώσουν και να διδάξουν την πειθαρχία (Σοφού & Στεργίου, 2019). Από την άλλη μεριά, μία γυναίκα σε διευθυντική θέση θα πρέπει να προσπαθήσει για να κατακτήσει όσα οι άνδρες έχουν ως απόρροια του βιολογικού τους φύλου. Αντιλαμβανόμαστε, ότι οι άνδρες θεωρούνται πιο αποτελεσματικοί στη διοίκηση με βάση το φύλο τους και πως αντιμετωπίζουν μαθητές/τριες αλλά και υφισταμένους/ες (Thornton & Bricheno, 2008).

Αν και ελάχιστοι οι άνδρες αποσκοπούν στην κατοχύρωση μιας διοικητικής θέσης. Πολλές φορές μέσω της επαγγελματικής εξέλιξης θεωρούν ότι θα μπορέσουν να εξασφαλίσουν μία διοικητική θέση (Brody, 2015). Βέβαια, για την κοινωνία κάτι τέτοιο δε συνάδει με τις αντιλήψεις της καθώς είναι πιο ανοιχτοί στις γυναίκες εκπαιδευτικούς ως προϊστάμενες (Hinsliff, 2003).

2.5. Ο ρόλος του/της Νηπιαγωγού

Εικόνα 9. Η Νηπιαγωγός

Πολλές φορές οι έρευνες εστιάζουν στις στρατηγικές και στη συμπεριφορά του/της εκπαιδευτικού στην προσχολική αγωγή, διότι σε πολλές καταστάσεις συγκρούσεων μπορεί να δοθεί λύση ανάλογα με την παρέμβαση και τη στάση που θα κρατήσει ο/η εκάστοτε εκπαιδευτικός. Ένα εξελιγμένο επικοινωνιακό κλίμα αποτελεί ένα βασικό στοιχείο σε μία τάξη νηπιαγωγείου (Friedrich, 2000).

Η εκπαιδευτική διαδικασία αποτελεί πολυδιάστατο κομμάτι σε κάθε τάξη νηπιαγωγείου καθώς εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τον/την εκάστοτε νηπιαγωγό και το πως ο/η ίδιος/α αντιλαμβάνεται τις εκπαιδευτικές στρατηγικές και τις παιδαγωγικές τεχνικές. Από τη νηπιακή ηλικία και στο πλαίσιο του σχολείου θα πρέπει να καταρριφθούν αντιλήψεις όπως ο/η δάσκαλος/α –αυθεντία. Σε αυτήν την παιδαγωγική διαδικασία κανείς/μία από τους/τις συμμετέχοντες/ουσες, νηπιαγωγός και νήπια, δεν πρέπει να υπερεκτιμάται. (Μουμουλίδου, 2006). Αποτελεί βασική ανάγκη να αντιμετωπίζονται ισάξια. Ο/Η εκπαιδευτικός να θέτει τα όρια και τα νήπια να ανακαλύπτουν τη γνώση.

Για μία επιτυχημένη εκπαιδευτική διαδικασία, στο πλαίσιο της προσχολικής αγωγής σημαντικός παράγοντας είναι η διαμόρφωση του χώρου. Ένα μεγάλο κομμάτι αποτελεί η τάξη καθώς τα παιδιά περνούν τον περισσότερο χρόνο μέσα σ’ αυτή και θα πρέπει ευέλικτη για τα ευελιξία. Έρευνες έχουν παρατηρήσει ότι τα νήπια δρουν καλύτερα σε ένα περιβάλλον ρυθμισμένο σύμφωνα με τις δικές τους ανάγκες και ανταποκρίνονται καλύτερα στη νέα γνώση (Γερμανός 2006· Παπανικολάου 1994). Στην Ελληνική επικράτεια οι χώροι γενικότερα της εκπαίδευσης αλλά και των νηπιαγωγείων συγκεκριμένα, υπολειτουργούν. Πολλές φορές τα κτίρια και οι τάξεις είναι ακατάλληλα να δεχθούν νήπια και οι εκπαιδευτικοί αδυνατούν να διαμορφώσουν τις τάξεις λόγω του μεγάλου αριθμού παιδιών ανά τάξη και της μη ύπαρξης πόρων.

Αντιλαμβανόμαστε ότι ο ρόλος του/της εκπαιδευτικού στην προσχολική αγωγή είναι πολυδιάστατος και θα πρέπει να συγχρονίσει όλους τους παράγοντες που επηρεάζονται στη διαδικασία μάθησης. Όπως επισημαίνει και η Ντολιοπούλου (2006) εκτός από την ενεργοποίηση και τη διατήρηση του ενδιαφέροντος των νηπίων, είναι αναγκαία και η παρατήρηση της συμπεριφοράς τους ώστε να προσαρμόσει τη διδασκαλία ανάλογα με τις ανάγκες όλων των νηπίων ανεξαρτήτως διαφορών και επιπέδου.

Άλλον έναν ρόλο που έχει επωμιστεί ο/η εκπαιδευτικός στο νηπιαγωγείο είναι να εκχωρήσει στους/στις μαθητές/τριες τις ικανότητες της αυτορρύθμισης και της μετάγνωσης που είναι σημαντικό να διδάσκονται από τη νηπιακή ηλικία. Ο/η νηπιαγωγός είναι απαραίτητο να βοηθά τα νήπια ώστε να βρουν τον τρόπο που αντιλαμβάνονται και μαθαίνουν αλλά και να μάθουν να ελέγχουν συμπεριφορές και αντιδράσεις τόσο δικές τους όσο και της ομάδας (Μάνεση, 2012). Μέσω αυτού ωφελείται και ο/η ίδιος/α ο/η εκπαιδευτικός καθώς αποκομίζει γνώσεις και εμπειρίες για το σκεπτικό και την αντίδραση των νηπίων.

Από πολύ νωρίς προσπάθησε να δοθεί ένα πλαίσιο για το ρόλο του/της νηπιαγωγού. Ο βασικός σκοπός του νηπιαγωγείου δεν είναι αποκλειστικά η διδαχή;; αλλά η εξασφάλιση των συνθηκών εκείνων που θα οδηγήσουν στην αρμονική συμβίωση των νηπίων. Τα νήπια είναι αναγκαίο να αναπτύξουν και να τελειοποιήσουν τις δυνάμεις τους όσο φοιτούν στην προσχολική αγωγή (Γαβαλάς,1976). Η έννοια της αυτενέργειας, η οποία αναφέρθηκε παραπάνω, επισημαίνει και η Montessori σε όλα τα έργα της, καθώς τη θεωρεί βασική αρχή για να μπορέσει το νήπιο να προβεί στην ελεύθερη αναζήτηση μέσω της ατομικής καταβολής.

2.6. Σχέσεις Νηπιαγωγού και γονέων

Ακόμη και πριν μερικές δεκαετίες, ανάμεσα στην οικογένεια και το σχολείο δεν υπήρχαν ιδιαίτεροι δεσμοί. Οι ρόλοι τους ήταν διαχωρισμένοι. Από τη μία πλευρά η οικογένεια είχε αναλάβει τη σωματική και κοινωνική εξέλιξη των παιδιών, ενώ από την άλλη μεριά το σχολείο αναλάμβανε τη διανοητική τους ανάπτυξη. Ερευνώντας, το;; παιδί άρχισε να αντιμετωπίζεται ως «ολότητα» και κρίθηκαν αναγκαίες όχι μόνο οι σχέσεις μεταξύ των δύο αλλά και η συνεργασία τους (Ντολιοπούλου & Κοντογιάννη, 2003). Στα σύγχρονα εκπαιδευτικά προγράμματα η εμπλοκή των γονέων στη διαδικασία μάθησης καθίσταται απαραίτητη (Δαφέρμου, Κουλούρη & Μπασαγιάννη, 2006).

Με την είσοδο του παιδιού στην εκπαίδευση ξεκινά και η ύπαρξή του σε δύο συστήματα κοινωνικοποίησης. Το αρχικό, η οικογένεια, στο οποίο ξεκινά η κοινωνικοποίησή μας και διαδραματίζει πρωταρχικό ρόλο στην κοινωνικοποίηση αλλά και το επόμενο, το σχολείο που ακολουθεί στα επόμενα χρόνια του ατόμου (Γιοβαζολιάς, 2011). Έχοντας ως αφετηρία στην κοινωνικοποίησή μας την οικογένεια, οι γονείς ή οι φροντιστές είναι βασικό να συμμετέχουν στην παιδαγωγική εργασία στην προσχολική αγωγή. Οι απόψεις των γονέων, οι εμπειρίες τους με τα παιδιά τους οι φόβοι και τα άγχη τους δε θα πρέπει να θεωρούνται άνευ σημασίας για

τους/τις εκπαιδευτικούς καθώς επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό την ανάπτυξη των παιδιών και την εξέλιξή τους. Επομένως, οι βασικοί συνομιλητές των εκπαιδευτικών θα πρέπει να είναι η οικογένεια (Πανταζής, 2004). Η γονική εμπλοκή στη σχολική εκπαίδευση συμπεριλαμβάνεται στους δείκτες ποιότητας για την εκπαίδευση (Πεντέρης & Πετρογιάννης, 2017). Σε έρευνά τους (2013) ανέδειξαν πως από την δεκαετία του 1990 οι γονείς ξεκίνησαν να εμπλέκονται πιο ενεργά στην εκπαιδευτική διαδικασία. Σε αυτό συνέβαλε το γεγονός πως η σχολική επίδοση παιδιών μεταναστών ήταν καλύτερη στις περιπτώσεις όπου οι γονείς είχαν ενεργό συμμετοχή στην σχολική πραγματικότητα.

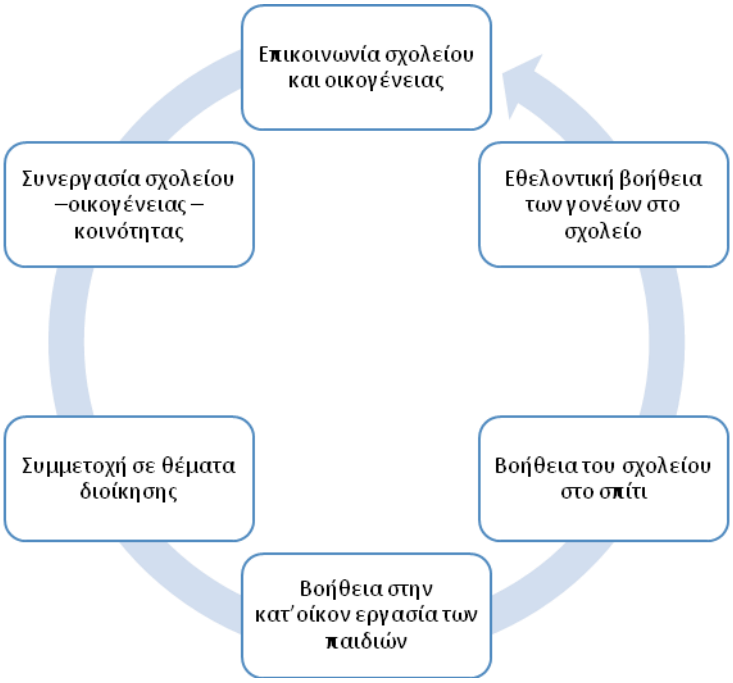
Τα θετικά αποτελέσματα των ερευνών από τη συμμετοχή των γονέων στην εκπαίδευση, ήταν η αφορμή να δημιουργηθούν και άλλα μοντέλα συνεργασίας μεταξύ νηπιαγωγείου και οικογένειας (Γιοβαζολιάς, 2011· Honig, 1979). Στο νηπιαγωγείο πολλές φορές ο/η εκπαιδευτικός καλείται να αναλάβει και ρόλο γονέα, επομένως οι καλές σχέσεις μεταξύ τους βοηθούν στην ανάπτυξη παιδιών με περισσότερες ικανότητες (Schaefer, 1987). Ως εκ τούτου, είναι αναγκαίο να ακολουθείται κοινή γραμμή για την αποφυγή συγχύσεων.

Έχοντας ως κέντρο την ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών, σχολείο και οικογένεια περιστρέφονται γύρω τους, επηρεάζοντάς τους σημαντικά. Ο κοινός στόχος οικογένειας και σχολείου είναι η ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών, όμως στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα η συνεργασία τους δεν επιτυγχάνεται πάντα.

Οι εκπαιδευτικοί συχνά αντιμετωπίζουν τους γονείς ως την πηγή όλων των προβλημάτων (Henry, 2002). Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη μετατόπιση της ευθύνης για κάποιο πρόβλημα έτσι ώστε να διατηρηθεί η αυτοεκτίμησή τους. Οι γονείς μπερδεύουν το ρόλο που θα μπορούσαν να έχουν στη διαδικασία της μάθησης. Η δημιουργία κλίματος αμοιβαίου σεβασμού και εμπιστοσύνης μεταξύ νηπιαγωγού και γονέων, βοηθά τα παιδιά να αισθάνονται ασφάλεια καθώς οι δυο κόσμοι τους ενώνονται (Δαφέρμου, Κουλούρη, & Μπασαγιάννη, 2006). Για να είναι αρμονική η συνεργασία νηπιαγωγού και οικογένειας οι ρόλοι τους θα πρέπει να έχουν σαφή όρια. Ο/η εκπαιδευτικός δεν αντικαθιστά τον γονέα αλλά ούτε και το αντίθετο. Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να «ανοιχθούν» και να παρουσιάσουν στους γονείς έναν κόσμο που μπορούν να εξάγουν γνώσεις για την ενδυνάμωση των δεξιοτήτων των παιδιών.

Ο Epstein (1986), παρατηρώντας την ανάγκη για αρμονία στη σχέση νηπιαγωγείου και γονέων, έτσι ώστε αυτή η σχέση να αποβεί λειτουργική, προτείνει έξι τύπους σχέσεων μεταξύ

τους (Σχήμα 1). Όταν οι έξι τύποι των σχέσεων αυτών υπάρχουν και λειτουργούν σωστά όλοι οι εμπλεκόμενοι μπορούν να ωφεληθούν (παιδιά, σχολείο, εκπαιδευτικοί, οικογένεια).

Σχήμα 1. Οι έξι τύποι των σχέσεων του Epstein

Μια αναζήτηση στη βιβλιογραφία αποκαλύπτει το μεγάλο αριθμό των μοντέλων σχέσεων που προωθούν μοντέλα συνεργασίας μεταξύ οικογένειας και εκπαιδευτικών (Πεντέρη & Πετρογιάννης, 2013). Αυτό αποκαλύπτει το μεγάλο κενό που υπάρχει στη συνεργασία αυτή και την προσπάθεια των ερευνητών να το καλύψουν. Σύμφωνα με τον Henry (2002) η ύπαρξη πολλών διαφορετικών μοντέλων συνεργασίας δίνει την ευκαιρία τόσο στους/στις εκπαιδευτικούς όσο και στους γονείς να πειραματιστούν και να επιλέξουν το μοντέλο συνεργασίας που αρμόζει στην εκάστοτε κατάσταση και το χαρακτήρα του καθενός.

Στις καλές πρακτικές συνεργασίας μεταξύ του/της νηπιαγωγού και των γονέων και πριν ακόμη προβούν οι ίδιοι στην επιλογή του εκάστοτε μοντέλου συνεργασίας, καλό θα ήταν να υπάρχει η ουσιαστική επικοινωνία μεταξύ νηπιαγωγών και γονέων, η οποία θα αποτελεί τη βάση της συνεργασίας τους. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με τις προγραμματισμένες συναντήσεις, από την ολιγόλεπτη επικοινωνία κατά την παραλαβή των νηπίων, από την τηλεφωνική επικοινωνία ή την προγραμματισμένη συνάντηση για την επίλυση ενός προβλήματος, από την ύπαρξη τετραδίου επικοινωνίας μεταξύ εκπαιδευτικού και γονέα, την ύπαρξη πίνακα ανακοινώσεων αλλά και την πραγματοποίηση ενημερωτικών συναντήσεων επιμορφωτικού χαρακτήρα με

προσκεκλημένους ειδικούς σε θέματα άμεσου ενδιαφέροντος σχετικά με την εύρυθμη λειτουργία του νηπιαγωγείου (Δαφέρμου, Κουλούρη & Μπασαγιάννη,2006).

2.7.Άνδρες Νηπιαγωγοί

Εικόνα 10.Άνδρας νηπιαγωγός

Στην Προσχολική Εκπαίδευση οι άνδρες νηπιαγωγοί αποτελούν τη μειονότητα των εκπαιδευτικών. Και ο μικρός πληθυσμός που υπάρχει συχνά βιώνει στερεοτυπικές αντιλήψεις, όπου κατά τα λεγόμενα της κοινωνίας απασχολούνται σε ένα «γυναικείο» επάγγελμα αλλά και σχετικά με το επαγγελματικό τους κύρος. Φυσικά αυτή είναι μία γενικότητα που δεν αντικατοπτρίζεται σε όλες τις χώρες, καθώς αποτελούν εξαίρεση κυρίως οι Σκανδιναβικές χώρες αλλά και η Τουρκία.

Τις τελευταίες δεκαετίες υπήρξαν πρωτοβουλίες για την είσοδο περισσότερων ανδρών στην Προσχολική Εκπαίδευση. Από τις μεγαλύτερες προσπάθειες είναι αυτές της Γερμανίας και της Νορβηγίας. Χρηματοδότησαν έργα και προγράμματα για την αύξηση του πληθυσμού των ανδρών και εργαζομένων. Στη Γερμανία, το 2014 υπήρχαν περισσότεροι από 25.000 άνδρες εργαζόμενοι στο «Kitas», περίπου τρεις φορές περισσότερες από το 1998 (Statistisches Bundesamt, 2014). Στη Νορβηγία, ο αριθμός των ανδρών παιδαγωγών τριπλασιάστηκε επίσης από 2.210 το έτος 2000 έως 6.716 το 2013 (Statistisk sentralbyrå 2014). Στη Φιλανδία, ο αριθμός των ανδρών που απασχολούνται στη φροντίδα παιδιών αυξήθηκε από 193 το 2002 σε 875 το 2010 (Peeters, 2003). Στην Τουρκία η αύξηση ήταν ακόμη πιο εντυπωσιακή, αφού από 694 άνδρες στην προσχολική εκπαίδευση το 2003-04 εκτοξεύτηκαν σε 3.387 μέσα σε μία δεκαετία. Δεδομένων των παραπάνω αντιλαμβανόμαστε ότι γίνονται μικρά βήματα προς την αύξηση των ανδρών νηπιαγωγών.

Στη σύγχρονη Ελλάδα το βιολογικό σου φύλο ορίζει την κοινωνική σου θέση. Αναλόγως το φύλο σου η κοινωνία σε χωρίζει σε κατηγορίες, ερμηνεύει με διαφορετικούς ρόλους τα άτομα και τα επηρεάζει στον πολιτικοοικονομικό και επαγγελματικό τομέα. Η ανισότητα μεταξύ των φύλων παρατηρείται τόσο ως προς το επάγγελμα που ακολουθούν τα φύλα αλλά και ως προς την επαγγελματική τους εξέλιξη. Όπως παρατήρησε και ο Κανταρτζής (1997) τα πρότυπα που έχουν από πολύ μικρή ηλικία τα παιδιά, έχουν στερεοτυπικές αντιλήψεις ως προς το είδος του επαγγέλματος που είναι ταιριαστό για το κάθε φύλο.

Η κυριαρχία του γυναικείου φύλου στην εκπαίδευση είναι ένα στοιχείο που συναντάται σε όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πολλές έρευνες εστίασαν στο γεγονός της υψηλής εκπροσώπησης των γυναικών στην εκπαίδευση, με τα κοινωνικά στερεότυπα που θέλουν να είναι ένα πιο «γυναικείο» επάγγελμα (Αναγνωστοπούλου κ.ά., 2004). Αντιλαμβανόμαστε ότι, το επάγγελμα του εκπαιδευτικού αρμόζει με το ρόλο της γυναίκας ως μητέρα και ως υπεύθυνη για την ανατροφή των παιδιών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3:Βιβλιογραφική επισκόπηση σχετικών ερευνών

Στην προσχολική εκπαίδευση ο γυναικείος πληθυσμός κυριαρχεί σε όλη την Ευρώπη. Τα ποσοστά των ανδρών την προσχολική εκπαίδευση είναι ιδιαίτερα χαμηλά σε όλο τον κόσμο εκτός από λίγες εξαιρέσεις όπως προαναφέρθηκαν παραπάνω. Στην Ελλάδα το ποσοστό των ανδρών που εργάζονται η προσχολική εκπαίδευση ως νηπιαγωγοί αντιστοιχεί στο 1,25% σύμφωνα με έρευνες της ΕΛΣΤΑΤ το 2017. Για το ελληνικό κράτος η έλλειψη ανδρικού πληθυσμού στην προσχολική αγωγή δεν αντιμετωπίζεται ως πρόβλημα που χρειάζεται επίλυση (Rentzou & Zigatinidou, 2009).

Οι άντρες δεν έχουν κάποιον προβληματισμό όσον αφορά τα γυναικεία επαγγέλματα και την είσοδό τους σε αυτά. Αυτό που τους αποτρέπει από την επιλογή γυναικοκρατούμενων επαγγελμάτων είναι ο φόβος της υποτίμησης των γνώσεων τους και οι προκαταλήψεις και τα στερεότυπα πού τα διακατέχει(Chusmir,1990).Πολλές φορές υπάρχει και η ανικανότητα του γυναικείου φύλου να διαχειριστεί την κατάσταση της εισόδου ανδρών στο επάγγελμα τους.

Ένας θρύλος αποτελεί το γεγονός ότι οι άνδρες δεν επιθυμούν να εργάζονται με παιδιά προσχολικής εκπαίδευσης. Με αυτό συμφωνεί και η έρευνα της Rentzou (2011)πως οι άντρες επιθυμούν να εργαστούν περισσότερο με τα παιδιά αυτής της ηλικίας όσο μεγαλώνουν.

Από το 1980 πραγματοποιείται προσπάθεια αύξησης του πληθυσμού των ανδρών στην προσχολική αγωγή(Cameron,2006). Ακόμη και σε χώρες εκσυγχρονισμένες σχετικά με την εκπαίδευση όπως η Δανία ,η Νορβηγία και η Σκωτία γίνονται εκστρατείες ενημέρωσης και χρηματοδότησης προγραμμάτων με σκοπό την είσοδο περισσότερων ανδρών στην προσχολική εκπαίδευση. Παρόλο της μεγάλης προσπάθειας που γίνεται δεν παρατηρούνται τα αναμενόμενα αποτελέσματα καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι τα κοινωνικά στερεότυπα δεν έχουν καταρριφθεί πλήρως ακόμη και σε προοδευτικές κοινωνίες.

Πολλοί άντρες δεν επιλέγουν να ακολουθήσουν το επάγγελμα διότι πιστεύουν ότι περισσότερα έχουν να χάσουν από ότι κερδίζουν σε ένα γυναικοκρατούμενο επάγγελμα(Simpson, 2005). Οι οικονομικές και εργασιακές συνθήκες παίζουν ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο για την επιλογή ενός επαγγέλματος (Peeters, 2007). Το γεγονός ότι το επάγγελμα του νηπιαγωγού δεν έχει καλές οικονομικές αποδοχές και δεν δημιουργεί ένα περιβάλλον με προοπτικές εξέλιξης είναι δύο σημαντικοί λόγοι που αποτρέπουν τους άνδρες να ασχοληθούν με αυτό το επάγγελμα. Οι άνδρες αναζητούν μεγαλύτερες απολαβές από την εργασία τους σύμφωνα με έρευνες (Cameron, 2006· Thornton & Bricheno, 2008). Σύμφωνα με τις Σοφού & Στεργίου(2010) στους λόγους μη επιλογής του επαγγέλματος του/της νηπιαγωγού

συμβάλλει στο ότι στο ελληνικό κράτος δεν υπάρχει η μέριμνα για την επαγγελματική αποκατάσταση των νηπιαγωγών.

Σε φοιτητές νηπιαγωγούς και των δύο φύλων πραγματοποιήθηκε έρευνα για τους λόγους που επέλεξαν να σπουδάσουν το επάγγελμα αυτό οι περισσότεροι/ες απάντησαν ότι η κινητήριος δύναμη ήταν η αγάπη τους για τα παιδιά της ηλικίας αυτής (Thornton & Bricheno,2008). Ακόμη θεώρησαν ότι τους παρέχει υψηλή ατομική ικανοποίηση . Και τέλος η μεγάλη διάρκεια των καλοκαιρινών διακοπών καθώς και η προοπτική συνταξιοδότησης αποτέλεσαν σημαντικά στοιχεία για την επιλογή του επαγγέλματος.

Η αύξηση των ανδρών στο επάγγελμα του νηπιαγωγού μπορεί να καταρρίψει τα έμφυλα στερεότυπα και να αποτελέσει θετικό πρότυπο για την κοινωνία. Αυτό ήταν ένα από τα σημαντικότερα αποτελέσματα της έρευνας των Σοφού & Στεργίου (2019) που διεξήγαγαν σε φοιτητές σχολών Νηπιαγωγών, για τους λόγους και περιορισμούς της επιλογής των τμημάτων αυτών από άνδρες. Επιπλέον οι άνδρες νηπιαγωγοί μπορούν να εισάγουν νέες τεχνικές συνεργασίας από τις οποίες θα επωφεληθούν και τα δύο φύλα.

Οι άντρες μέσα στην κοινότητα των εκπαιδευτικών της προσχολικής αγωγής ξεχωρίζουν διότι αποτελούν την μειονότητα(Cameron, 2006). Οι άνδρες νηπιαγωγοί υποστηρίζουν ότι δέχονται υποτίμηση τόσο για τις γνώσεις τους όσο και για τις παιδαγωγικές πρακτικές που ακολουθούν. Βρίσκονται σε έναν διαρκή αγώνα ώστε να εξαλείψουν τις προκαταλήψεις σχετικά με την αρρενωπότητα τους και να ανταπεξέλθουν στις προσδοκίες των συναδέλφων τους (Rohrmann, 2016). Βέβαια, αποκτούν την εκτίμηση και την αξία που τους αρμόζει αφού πρώτα έχουν αποδείξει την αξία τους σε γονείς και συναδέλφους(Καρανάτση,2008· Σακελλαρίου & Ρέντζου,2010).

Οι δυσκολίες από αντιμετώπισαν οι άνδρες νηπιαγωγοί στην εργασία τους ήταν πολλές. Αρχικά, περιθωριοποιήθηκαν λόγω της αντίληψης που επικρατεί ότι ο/η νηπιαγωγός έρχεται να αντικαταστήσει η θέση της μητέρας στα μάτια των νηπίων. Όπως είναι φυσικό οι άντρες γνωρίζουν ότι ποτέ δεν θα καταφέρουν να ανταπεξέλθουν σε αυτόν το ρόλο της "μαμάς" όπως το κάνουν οι γυναίκες (Owen, Cameron & Moss,1998).Επιπλέον, λόγω του φύλου τους ανατίθονταν χειρωνακτικές εργασίες και όχι διδακτικό έργο. Αυτό συνέβαινε διότι θεωρούσαν οι συνάδελφοι ότι υπήρχε έλλειψη γνώσεων και εμπειρίας λόγω του φύλου τους. Συχνά υπήρχε αμφισβήτηση και μείωση του επαγγελματικού τους κύρους ,ακόμη και απέναντι στους γονείς και στις διάφορες κρίσεις που δημιουργούνταν στην τάξη. Τέλος, δέχτηκαν περιορισμούς όσον αφορά τη σχέση τους με τα παιδιά για τη συνοδεία της τουαλέτας και το άλλαγμα των ρούχων. (Hinsliff, 2003· Brody, 2015). Πιο συγκεκριμένα αυτός ο περιορισμός δόθηκε για να μην

κατηγορηθούν για σεξουαλική και σωματική βία τόσο οι άντρες νηπιαγωγοί όσο και οι προϊστάμενοι/ες τους.

Οι γυναίκες θεωρούν ότι τα χαρακτηριστικά που θα πρέπει να φέρουν οι άντρες νηπιαγωγοί είναι κυρίως η αγάπη τους για τα παιδιά και ο ενθουσιασμός τους (Jones,2003). Σημαντικό χαρακτηριστικό για έναν άνδρα νηπιαγωγό υποστηρίζουν ότι είναι και το χιούμορ που αποτελεί σημαντικό για την εμπλοκή των νηπιαγωγών με τα παιδιά αυτής της ηλικίας. Από τα αρνητικά χαρακτηριστικά των ανδρών θα πρέπει να λείπει η αλαζονεία και ο εγωισμός καθώς μπορούν να πλήξουν το ομαδικό πνεύμα που χρειάζεται η προσχολική αγωγή.

Στη θεωρία της οικογένειας ο ρόλος του πατέρα για την ανατροφή του παιδιού αφορά κυρίως την ποιότητα του χαρακτήρα και τη συμπεριφορά του παιδιού. Στη σημερινή εποχή τα μέσα ενημέρωσης προβάλλουν όλο και περισσότερα πρότυπα πατεράδων που έχουν ενεργή συμμετοχή στην αύξηση στην ανατροφή των παιδιών. Μέσω της προβολής αυτής παρατηρείται αυξητική τάση στη συμμετοχή των ανδρών με την εμπλοκή τους στην ανατροφή των παιδιών (Hinsliff, 2003).

Η αυξητική αυτή τάση της εμπλοκής των πατέρων οδηγεί σε οφέλη, όπως για παράδειγμα τα παιδιά των ενεργών πατέρων είναι πιο θετικά προς τους άνδρες νηπιαγωγούς. Πολλές φορές παρατηρείται διαφορετική συμπεριφορά από τα ίδια τα παιδιά προς τα δύο φύλα των νηπιαγωγών. Συχνά συσχετίζουν τον άντρα νηπιαγωγό με τον αθλητισμό και την μυϊκή δύναμη, έτσι παρατηρείται ότι τα στερεότυπα είναι εμφανή ακόμη και από τη νηπιακή ηλικία (Lamb,2010).

Η αύξηση των ανδρών στο επάγγελμά του νηπιαγωγού θεωρείται ότι μπορεί να αποτελέσει θετικό πρότυπο της ενεργής εμπλοκής των πατέρων στην ανατροφή των παιδιών. Οι νηπιαγωγοί προσπαθούν να μην χαρακτηρίζουν έμφυλα τα επαγγέλματα με στόχο την αλλαγή της φιλοσοφίας και της κουλτούρας της κοινωνίας(Peeters,2007 & Thornton & Bricheno,2008).

Οι γονείς παρουσιάζονται θετικοί με την ιδέα τα παιδιά τους να έχουν άνδρες νηπιαγωγούς αν και δείχνουν την προτίμηση και την εμπιστοσύνη τους στις γυναίκες(Σοφού & Στεργίου, 2019). Αν και υπάρχει καχυποψία στην αρχή από τους γονείς αποδέχονται ότι και οι άντρες νηπιαγωγοί μπορούν να προσφέρουν ισάξια στα παιδιά τους . Συνήθως οι νεότεροι γονείς είναι πιο δεκτικοί απέναντι στους άντρες νηπιαγωγούς λόγω του νεαρού της ηλικίας τους και των απόψεών τους(Rentzou, 2011)..Βέβαια η αρνητική στάση που κρατούν κάποιοι γονείς από την αρχή απέναντι στους άντρες νηπιαγωγούς και η μη λύση των προβλημάτων που μπορεί να δημιουργηθούν έχει ως αποτέλεσμα την δυσχέρεια στο έργο των νηπιαγωγών αλλά και στη συνεργασία μεταξύ γονέων και νηπιαγωγών (Cremes, Krabel, & Calmbach,2010).

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4:Τα χαρακτηριστικά της έρευνας

4.1. Σκοπός και στόχοι της έρευνας

Είναι κοινώς αποδεκτό ότι το αντίθετο φύλο έχει περιορισμένο αριθμό εκπροσώπων στο επάγγελμα του νηπιαγωγού. Κάνοντας μία αναζήτηση στη βιβλιογραφία παρατηρούμε μία έλλειψη στις απόψεις των νηπιαγωγών για τους ελάχιστους άνδρες. Αυτό στάθηκε η βάση για την ερευνά , προσεγγίζοντας σε δεύτερο χρόνο την κ. Κασάπη, μία εξωτερική συνεργάτιδα του Χαροκόπειου Πανεπιστημίου, η οποία στο μάθημά της μας έδωσε μια κοινωνική προσέγγιση στο μάθημα που δίδασκε.

Σκοπός της συγκεκριμένης έρευνας είναι η διερεύνηση των απόψεων που έχουν νηπιαγωγοί και τον δύο φύλων εν έτει 2023 σχετικά με την έλλειψη ανδρών στο επάγγελμά τους. Στόχοι της έρευνας είναι να αναζητηθούν οι λόγοι που οι νηπιαγωγοί διάλεξαν επάγγελμα, πώς ο κοινωνικός και επαγγελματικός περίγυρος επηρεάζουν την εξέλιξη των φύλων στο επάγγελμα αυτό καθώς και οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν στην επαγγελματική τους δράση.

Οι νηπιαγωγοί που συμμετείχαν προσπάθησαν να αναζητήσουν τους λόγους στασιμότητας στην εισχώρηση των ανδρών στο επάγγελμα του νηπιαγωγού, καθώς είναι μία πάγια αντίληψη συσχέτιση του με το γυναικείο φύλο και ως εκπαιδευτικοί και μέλη αυτής της κοινωνίας προτείνουν λύσεις με σκοπό τη μείωση αυτής της κοινωνικής ψαλίδας στο επάγγελμα.

4.2. Μεθοδολογία της έρευνας

Η συγκεκριμένη έρευνα υπάγεται στα πλαίσια της κοινωνικής έρευνας (Κυριαζή,2000)καθώς μελετά τις απόψεις μιας ομάδας ανθρώπων για ένα ζήτημα το οποίο έχει χαρακτηριστεί και ως “κοινωνικό ζήτημα”. Οι άνθρωποι συμπεριφέρονται στην καθημερινότητά τους ανάλογα με τις εμπειρίες τους, το οποίο βασίζεται κοινωνικό πλαίσιο όπου ζουν και αλληλεπιδρούν. Συμπεραίνουμε ότι είναι αποδεκτό να συμπεριφέρονται με συγκεκριμένο τρόπο και να έχουμε συγκεκριμένες αντιλήψεις που απορρέουν από την κοινωνία τους.

Πρόκειται για μία κοινωνική έρευνα με ποιοτική προσέγγιση η οποία διεκπεραιώνεται με τη βοήθεια του εργαλείου της ημιδομημένης συνέντευξης. Το βασικό ζήτημα της έρευνας είναι προσδιοριστεί η υπάρχουσα θεωρία σχετικά θέμα των ανδρών στο επάγγελμα του νηπιαγωγού αλλά και να συγκεκριμενοποιήσει την θεωρία από τα αποτελέσματα πού προκύπτουν. Επιλέχθηκε η ποιοτική μέθοδος συλλογής και ανάλυσης δεδομένων λόγω ότι θεωρείται καταλληλότερη για αυτές τις περιπτώσεις. Στην ποιοτική μέθοδο υπάρχει δυνατότητα ευελιξίας και είναι αποδεκτές οι αλλαγές στα ερωτήματα που δέχεται το δείγμα διευκολύνοντας έτσι τον τρόπο συλλογής των δεδομένων (Κυριαζή, 2011).

4.3. Εργαλείο συλλογής δεδομένων

Ο συνδυασμός του θεωρητικού μέρους με τα δεδομένα της ποιοτικής έρευνας έγινε με την μέθοδο της συνέντευξης και ειδικότερα με την μορφή της ημιδομημένης συνέντευξης (Cohen et all, 2008). Ο λόγος επιλογής της συγκεκριμένης μεθόδου είναι διότι μέσα από τις ανοιχτές ερωτήσεις δημιουργείται ένα ευέλικτο σχήμα το οποίο επιτρέπει την αποφυγή των τυποποιημένων ερωτήσεων που περιέχει ένα ερωτηματολόγιο.

Η ποιοτική έρευνα μέσω των δομημένων συνεντεύξεων εξασφαλίζει την πλήρη συμμετοχή των συμμετεχόντων από την παρουσία του/της ερευνητή/τριας δημιουργείται κλίμα εμπιστοσύνης μεταξύ των συμμετεχόντων καθώς δεν είναι μία απρόσωπη διαδικασία λόγω της φύσης της ημιδομημένη συνέντευξη δίνει τη δυνατότητα στους συμμετέχοντες να έχουν επιτόπου εξηγήσεις και άμεσες διευκρινίσεις έχοντας ως στόχο μία εις βάθος έρευνα το θέμα.

Με την ποιοτική συνέντευξη στην παρούσα έρευνα προσπαθούμε να αναζητήσουμε τις απόψεις των υποκειμένων σε σχέση με τους τους άνδρες εκπαιδευτικούς στην προσχολική εκπαίδευση. Γίνεται προσπάθεια αναζήτησης των απόψεων των υποκειμένων σχετικά με την άποψη που υπάρχει από το κοινωνικό πλαίσιο σχετικά με την επιλογή του επαγγέλματος αλλά και ο επαγγελματικός κύκλος πώς τους αντιμετωπίζει. Ακόμη θεωρείται σημαντική και η διερεύνηση της ρίζας του χαρακτηρισμού του επαγγέλματος ως “γυναικείο” και πως όλη αυτή η κοινωνική προσέγγιση προς το επάγγελμα μπορεί να αμβλυνθεί.

Η ημιδομημένη συνέντευξη ως εργαλείο έρευνας , είναι πολύ διαδεδομένο καθώς παρέχει αμεσότητα μεταξύ του ερευνητή και των υποκειμένων. Δίνεται η ευκαιρία στον ερευνητή να εισχωρήσει στην άποψη του/της συνεντευξιαζόμενου/ης και πολλές φορές να παρουσιαστούν ευρήματα που ίσως να μην ήταν σε θέση τα υποκείμενα να παρουσιάσουν. Σε αυτά τα θετικά στοιχεία υπάρχουν και μειονεκτήματα καθώς έχοντας τόση άμεση επαφή με το υποκείμενο μπορεί ο/η ερευνητής/τρια να τον καθοδηγήσει προς το αποτέλεσμα που θα ήθελε. για να μειωθεί ο κίνδυνος αυτός είναι απαραίτητη η εμπειρία και η ευελιξία του/της ερευνητή/τριας (Cohen et all, 2008).

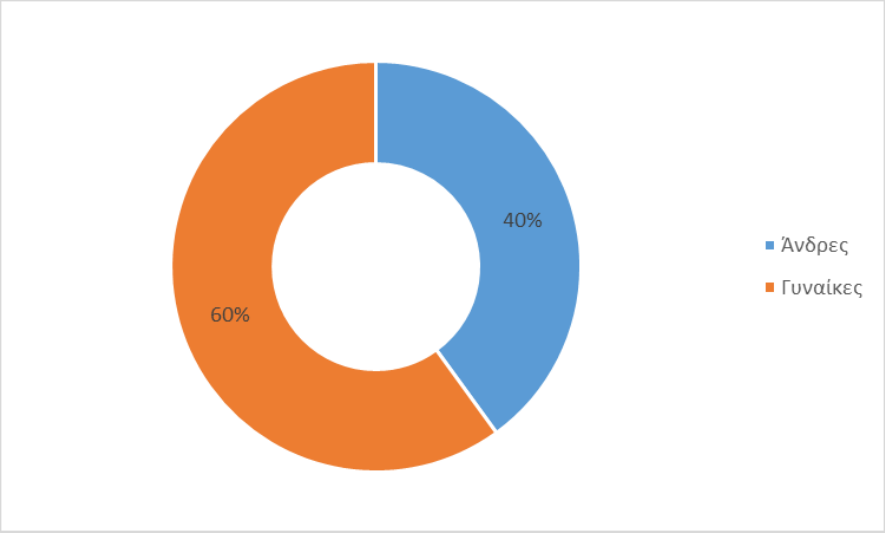
Οι ερωτήσεις που τέθηκαν στην εν λόγω συνέντευξη είναι κυρίως ανοικτού τύπου. Σε περίπτωση που δεν κατανοήθηκε πλήρως το περιεχόμενο της ερώτησης, ο/η ερευνητής/τρια είχε την δυνατότητα να προβεί άμεσα σε επεξηγήσεις και να έχει καλύτερη προσέγγιση του θέματος .

Πίνακας 2 Το εργαλείο της έρευνας.

Ερωτήματα	
1.	Τι σας οδήγησε στην απόφαση να σπουδάσετε και μετέπειτα να ακολουθήσετε το επάγγελμα του νηπιαγωγού;
2.	Πως αντέδρασε το περιβάλλον σας σχετικά με την απόφασή σας αυτή;
3.	Ποια η αντίδραση των συναδέλφων σας όταν συνεργάζεστε; Αντιμετωπίζεστε ισάξια με το αντίθετο φύλο;
4.	Ποια η σχέση σας με τους γονείς; Έχετε αντιμετωπίσει προβλήματα, λόγω του φύλου σας, στη συνεργασία σας;
5.	Για ποιον λόγο θεωρείτε ότι η κοινωνία έχει συνδέσει το επάγγελμα του νηπιαγωγού με το βιολογικό γυναικείο φύλο;
6.	Ποια τακτική κατά την γνώμη σας θα μπορούσε να ακολουθηθεί ώστε να αμβλυνθεί η στερεοτυπική αυτή αντίληψη;

4.4. Το δείγμα της έρευνας

Το δείγμα της έρευνας αποτελεί σημαντικό χαρακτηριστικό για την έρευνα αλλά και για την ποιότητα των δεδομένων. Η δειγματοληψία επιτρέπει στον/στην ερευνητή/τρια να ορίσει τον αριθμό του δείγματος αναλόγως των στόχων που έχουν τεθεί από τον ίδιο τον/την ερευνητή/τρια. Στην παρούσα έρευνα το δείγμα αποτελούν 10 νηπιαγωγοί από όλη την ελληνική επικράτεια και των δύο φύλων.

Πίνακας 3 Το δείγμα της έρευνας.

Η επιλογή των ερωτώμενων έγινε τυχαία , με την μέθοδο τυχαίας δειγματοληψίας. Λόγω της επαγγελματικής μου ιδιότητας και την τοποθέτησή μου ως αναπληρώτρια σε νηπιαγωγεία

υπήρξε ένας κύκλος συναδέλφων που ενδιαφέρθηκε να συμμετέχει στην έρευνά μου. Αποτέλεσε πόλο έλξης η πρωτοτυπία του θέματος καθώς δεν γνώριζαν αντίστοιχες έρευνες.

4.5. Συλλογή Δεδομένων

Η διαδικασία της έρευνας μέσω των συνεντεύξεων ξεκίνησε στις αρχές του Νοεμβρίου του 2022 και ολοκληρώθηκε στα τέλη του Δεκεμβρίου του ίδιου έτους, εφόσον πρώτα δημιουργήθηκαν οι ερωτήσεις των συνεντεύξεων και μετέπειτα δόθηκε άδεια της επιβλέπουσας καθηγήτριάς μου. Οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν μέσω τηλεδιάσκεψης ,το οποίο επέτρεπε στους συμμετέχοντες να έχουν την ασφάλεια του χώρου τους.

Διαφυλάχθηκε εξαρχής η τήρηση της ανωνυμίας. Η κάθε συνέντευξη είχε διάρκεια περίπου 20 με 30 λεπτά και μαγνητοφωνήθηκε εν γνώσει και κατόπιν άδειας των συμμετεχόντων, έχοντας ως σκοπό την καλύτερη ανάλυση των δεδομένων. Κατά την διάρκεια των συνεντεύξεων πέρα από την καταγραφή των απαντήσεων με τη βοήθεια της μαγνητοφώνησης, λόγω ότι υπήρχε και εικόνα κατά την διάρκεια της τηλεδιάσκεψης για την καλύτερη επικοινωνία, λήφθηκαν υπόψιν και μη λεκτικές συμπεριφορές που συχνά ενισχύουν τα δεδομένα που λαμβάνουμε.

Τα υποκείμενα κλήθηκαν να απαντήσουν 8 ερωτήσεις που δημιουργήθηκαν αναλόγως με τα ερευνητικά ερωτήματα του λόγους που οδήγησαν στην επιλογή του επαγγέλματος, την αντιμετώπισή τους από την κοινωνία , τα αίτια που οδήγησαν στην αντίληψη του στερεοτυπικού μοντέλου του επαγγέλματος αλλά και λύσεις.

Αναλυτικότερα, οι δύο πρώτες ερωτήσεις έχουν δημογραφικό χαρακτήρα. Αφορούν την ηλικία και το φύλο των συμμετεχόντων καθώς και το τμήμα που σπούδασαν, τα χρόνια που εργάζονται στην εκπαίδευση και τις επιπρόσθετες επιμορφώσεις τους. Αυτό που προκάλεσε ενδιαφέρον αποτέλεσε η ερώτηση πως αυτό-προσδιορίζονται σχετικά με το φύλο τους. στις περισσότερες συνεντεύξεις χρειάστηκε περαιτέρω εξήγηση.

Έπειτα, ακολούθησε η ερώτηση που αφορούσε την επιλογή της συγκεκριμένης σχολής και τους λόγους που οδηγήθηκαν σε αυτή. Στο πλαίσιο αυτό , τέθηκε και η επόμενη ερώτηση και την στάση που κράτησαν τόσο το οικογενειακό αλλά και το φιλικό περιβάλλον για την απόφαση αυτή.

Στη συνέχεια ,αναζητήσαμε τις στάσεις και τα προβλήματα που δημιουργήθηκαν με την ύπαρξή τους στο χώρο της προσχολικής εκπαίδευσης. Ειδικότερα, ερωτήθηκαν για συνεργασία τους με τους/τις συναδέλφους και πως τους έχουν αντιμετωπίσει αλλά και τους γονείς.

Ένα ακόμη ερώτημα που δόθηκε, ήταν οι λόγοι που το επάγγελμα έχει χαρακτηριστεί ως "γυναικείο" και πως έχουμε οδηγηθεί στο συμπέρασμα αυτό. Τέλος, οι εκπαιδευτικοί

ερωτήθηκαν για τους τρόπους που θα μπορούσαμε ως εκπαιδευτικοί αλλά και ως μέλη της κοινωνίας να “μειωθεί” η αντίληψη αυτή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 :Ανάλυση και αποτελέσματα της έρευνας

5.1. Δημογραφικά στοιχεία

Στον παρακάνω πίνακα εμφανίζονται συγκεντρωτικά τα δημογραφικά στοιχεία των δέκα νηπιαγωγών που έλαβαν μέρος στην έρευνα. Ως προς το φύλο, η εκπροσώπηση είναι αντιπροσωπευτική και για τα δύο φύλα, καθώς στην έρευνα συμμετείχαν 6 γυναίκες και 4 άντρες. Το ίδιο ισχύει και για τον τομέα απασχόλησης καθώς οι έξι από τους δέκα εργάζονται στο δημόσιο τομέα, οι τρεις στον ιδιωτικό και μία νηπιαγωγός έχει εμπειρία και από τους δύο τομείς. Η ηλικία των εκπαιδευτικών προσχολικής αγωγής κυμαίνεται μεταξύ 26 και 42 ετών και τα χρόνια προϋπηρεσίας τους μεταξύ 1 και 15, 5. Στη συντριπτική τους πλειοψηφία οι συμμετέχοντες (συγκεκριμένα οι 9 από τους 10), πέρα από το πτυχίο τους, διαθέτουν και πρόσθετη επιμόρφωση.

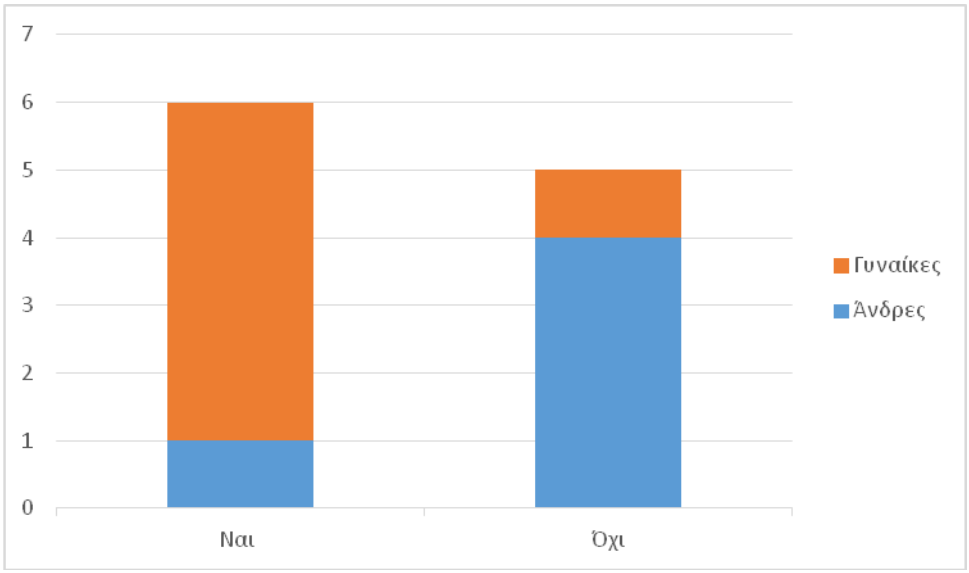
	ΗΛΙΚΙΑ	**ΦΥΛΟ**	**ΕΤΗ ΠΡΟΥΠΗΡΕΣΙΑΣ**	**ΤΟΜΕΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ**	**ΠΡΟΣΘΕΤΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ**
Ν1	29	γυναίκα	2	δημόσιος	Μεταπτυχιακό και σεμινάρια
Ν2	38	γυναίκα	15,5	13,5 ιδιωτικός και 2 δημόσιος	2 μεταπτυχιακά
Ν3	26	άντρας	1	ιδιωτικός	Γνωρίζει μουσική
Ν4	27	γυναίκα	2	δημόσιος	Μεταπτυχιακό και σεμινάρια
Ν5	26	γυναίκα	1	δημόσιος	Μεταπτυχιακό
Ν6	40	άντρας	14	δημόσιο	Χ

Ν 7	37	άντρας	12	δημόσιο	μεταπτυχιακό
Ν 8	30	γυναίκα	4	ιδιωτικός	2 μεταπτυχιακά και σεμινάρια
Ν 9	27	γυναίκα	5	ιδιωτικός	Μεταπτυχιακό και σεμινάρια
Ν 10	42	άντρας	13	δημόσιος	μεταπτυχιακό

Πίνακας 4 Τα δημογραφικά Στοιχεία των Νηπιαγωγών

Σε ό, τι αφορά στη διερεύνηση των κοινωνικών στερεοτύπων σχετικά με το επάγγελμα του νηπιαγωγού και το φύλο, οι θεματικοί άξονες που προέκυψαν από την ανάλυση των συνεντεύξεων βασίζονται στους πυλώνες της οικογένειας και του κοινωνικού περιβάλλοντος σε σχέση με την αρχική απόφαση της επιλογής των σπουδών και στους πυλώνες των συναδέλφων και των γονέων σε σχέση με την εργασιακή εμπειρία. Επιπρόσθετα, αναλύονται και οι απόψεις των συμμετεχόντων στην έρευνα σχετικά με τα αίτια που βρίσκονται πίσω από το στερεότυπο της γυναίκας νηπιαγωγού αλλά και σχετικά με τους τρόπους μέσω των οποίων θα μπορούσε προοδευτικά να αμβλυνθεί αυτό το στερεότυπο.

5.2. Η επιλογή της σχολής Νηπιαγωγών

Πίνακας 5. Πρώτη επιλογή η σχολή Νηπιαγωγών

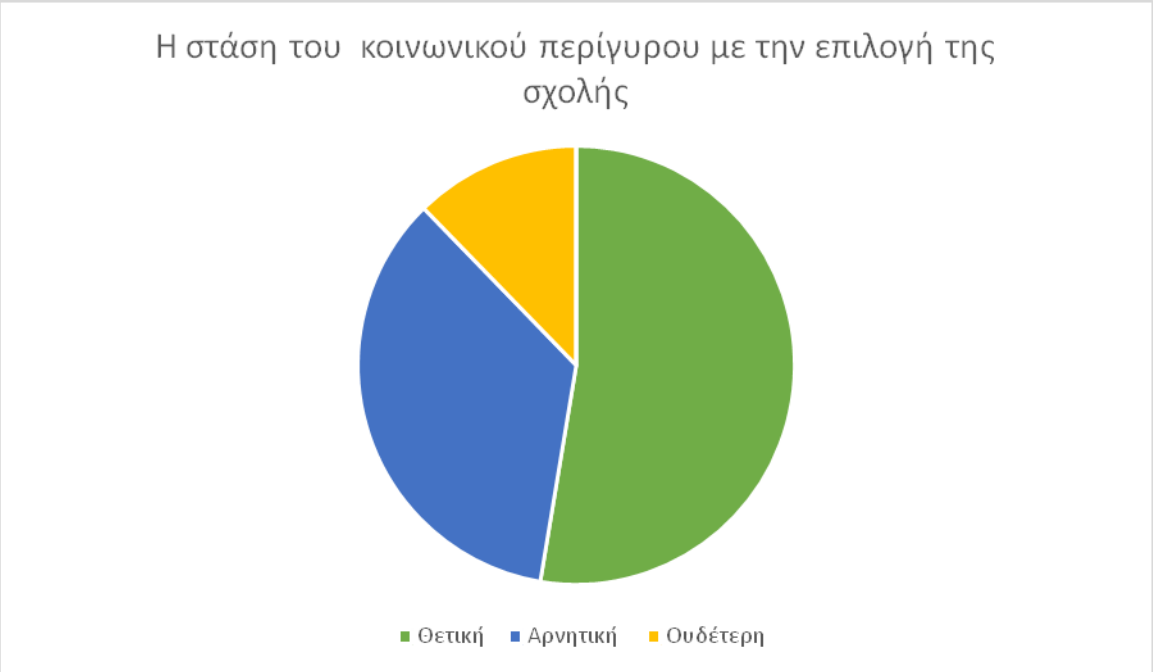
Αναλυτικότερα, για τους 6 από του 10 συμμετέχοντες οι σπουδές στην προσχολική αγωγή ήταν η πρώτη τους επιλογή. Το κίνητρο πίσω από αυτήν την επιλογή ταυτίζεται σε όλους με την αγάπη προς τα μικρά παιδιά, κάτι που είχαν συνειδητοποιήσει από μικρή ηλικία. Χαρακτηριστικά ο Ν3(Πίνακας 4) αναφέρει σχετικά «*από μικρός φρόντιζα τα ξαδέρφια μου και πάντα μου άρεσε να φροντίζω βρέφη και λίγο μεγαλύτερα παιδιά».* Κάποιοι μάλιστα είχαν συγκεκριμένη στοχοθεσία, όπως συμβαίνει στην περίπτωση της Ν9(Πίνακας 4)«*Ήθελα να βοηθάω τα παιδιά να είναι πιο ευτυχισμένα με τον εαυτό τους. Να τους καλλιεργώ την αυτοπεποίθηση και αυτοεκτίμησή*». Αλλά και για όσους το τμήμα προσχολικής αγωγής δεν αποτελούσε την πρώτη τους επιλογή αναφορικά με το τι ήθελαν να σπουδάσουν, η εμπειρία τους από τις σπουδές ήταν τόσο καλή που τελικά αποφάσισαν να ακολουθήσουν το επάγγελμα χωρίς δεύτερη σκέψη, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Ν10(Πίνακας 4) «*τώρα ως προς την επιλογή δεν ήταν η πρώτη μου επιλογή η πρώτη μου επιλογή ήτανε η νομική άλλα δεν μπορώ να πω ότι απογοητεύτηκα από αυτήν την επιλογή. Ίσως να μην ήμουν τόσο ευχαριστημένος από τη δουλειά μου αν ακολουθούσε το επάγγελμα του δικηγόρου».*

Σε αυτό το σημείο αξίζει να αναφερθεί ότι από τους 6 συμμετέχοντες που είχαν ως πρώτη επιλογή τους αυτές τις σπουδές, οι 5 είναι γυναίκες και μόνο 1 είναι άντρας. Επιπρόσθετα, αυτός ο άντρας είναι ο νεαρότερος από όλους τους άντρες συμμετέχοντες στην έρευνα. Αυτό το δεδομένο πιθανότατα σχετίζεται με την ταύτιση του επαγγέλματος του νηπιαγωγού με το γυναικείο φύλο, η οποία ήταν εντονότερη στις παλαιότερες γενιές. Βλέπουμε, δηλαδή ότι οι Ν6 και Ν10(Πίνακας 4), οι οποίοι είναι 40 και 42 ετών αντίστοιχα ως πρώτη τους επιλογή είχαν περισσότερο «αντρικές» σχολές, αρχιτεκτονική για τον Ν6 και νομική για τον Ν10. Παρόλα αυτά, και οι δύο νηπιαγωγοί, μετά από 13 χρόνια στο επάγγελμα, δηλώνουν ενθουσιασμένοι με τη δουλειά τους «*Ίσως να μην ήμουν τόσο ευχαριστημένος από τη δουλειά μου αν ακολουθούσε το επάγγελμα του δικηγόρου»* (Ν10). Στην περίπτωση του Ν7(Πίνακας 4), βέβαια, ο οποίος έχει παρόμοιο προφίλ με τους δύο προηγούμενους και η πρώτη του επιλογή για σπουδές ήταν οι στρατιωτικές σχολές, η άσκηση του επαγγέλματος του νηπιαγωγού ταυτίζεται απλά με την έννοια της επαγγελματικής αποκατάστασης και αποτελεί προϊόν συμβιβασμού, όπως αναφέρει ο ίδιος «*Στην αρχή ήμουν πολύ απογοητευμένος με τις σπουδές μου γιατί πίστευα ότι και οι σπουδές αλλά και το επάγγελμα ταιριάζει μόνο σε γυναίκες αλλά με το πέρασμα του χρόνου συμβιβάστηκα»*

5.3.Η στάση του οικογενειακού και κοινωνικού περίγυρου με την επιλογή της σχολής.

Πίνακας 6. Η στάση του οικογενειακού περίγυρου με την επιλογή της σχολής.

Πίνακας 7. Η στάση του κοινωνικού περίγυρου με την επιλογή της σχολής.

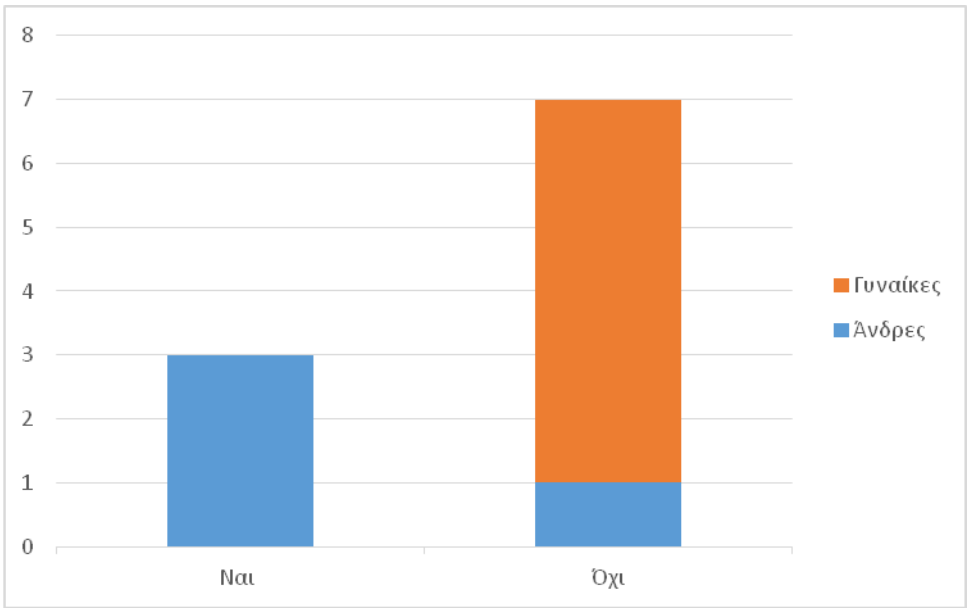
Προχωρώντας στο θέμα της αντιμετώπισης από την οικογένεια και το άμεσο κοινωνικό περιβάλλον, προκύπτει και ένα πρόσθετο στερεότυπο σχετικά με το επάγγελμα του νηπιαγωγού. Πέρα, δηλαδή, από τη σύνδεσή του με το βιολογικό γυναικείο φύλο παρατηρείται και μια

απαξίωση, η οποία απορρέει από την εσφαλμένη αντίληψη ότι το επαγγελματικό αντικείμενο ενός/μιας νηπιαγωγού είναι το «ντάντεμα» των παιδιών και τίποτα περισσότερο. Το οικογενειακό περιβάλλον του Ν7(Πίνακας 4), για παράδειγμα «συμβιβάστηκε με αυτήν την εξέλιξη» και το αντιμετώπισε ως μία διέξοδο επαγγελματικής αποκατάστασης. Ζήτημα ως προς το θέμα του κύρους του επαγγέλματος αντιμετώπισε από το οικογενειακό της περιβάλλον, και κυρίως από τη μητέρα της, και η Ν9(Πίνακας 4) «*Η μητέρα μου, οι γονείς μου, θεωρούσαν ότι το επάγγελμα δεν έχει κύρος γιατί νόμιζαν ότι απλά ζωγραφίζουμε και παίζουμε […]Δυσκολεύτηκαν να αποδεχτούν ότι θα κάνω μια δουλειά χωρίς ιδιαίτερο κύρος*». Αντίστοιχα ζητήματα αντιμετώπισε από το οικογενειακό του περιβάλλον και ο Ν10(Πίνακας 4)ο οποίος ήρθε σε επαφή με το διπλό στερεότυπο για το συγκεκριμένο επάγγελμα που σχετίζεται με το κύρος αλλά και με το φύλο «*Το οικογενειακό μου περιβάλλον αν και αποδέχθηκε την απόφασή μου να ακολουθήσω αυτό το επάγγελμα δεν μπορώ να πω ότι ήταν και πολύ ικανοποιημένο θα έλεγα από την απόφαση. Θα προτιμούσαν ένα επάγγελμα με μεγαλύτερες αποδοχές και καλύτερο κύρος και φυσικά όχι τόσο γυναικοκρατούμενο*».

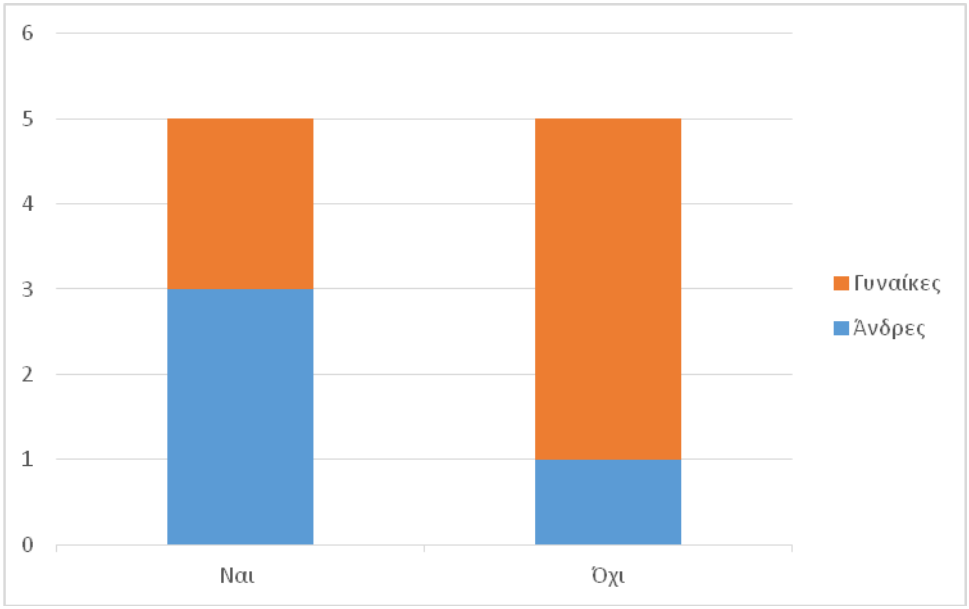
Το φιλικό περιβάλλον, από την άλλη πλευρά, εκφράζει εντονότερα τις στερεοτυπικές του αντιλήψεις σχετικά με το δίπολο επαγγελματικό κύρος και γυναικείο επάγγελμα. Ο Ν3(Πίνακας 4), για παράδειγμα, από το φιλικό του περιβάλλον δέχτηκε μια αμφισβήτηση αναφορικά με τη φύση και το περιεχόμενο του επαγγέλματος «*Οι φίλοι μου στην αρχή ψιλογελάσανε, όχι τόσο σε σχέση με το φύλο μου και το επάγγελμα όσο με την φύση της δουλειάς. Δηλαδή μου είπανε τι θα κάνεις τώρα εσύ εκεί; Θα ξεσκατίζεις ας πούμε*;». Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η αντίληψη των ίδιων των συμφοιτητριών του ότι το επάγγελμα αυτό ταυτίζεται είτε με το γυναικείο βιολογικό φύλο είτε με το γυναικείο κοινωνικό φύλο στη στερεοτυπική του όμως μορφή, δηλαδή στη μορφή που ταυτίζει τον κοινωνικό ρόλο της γυναίκας με τη φροντίδα των παιδιών και κατ' επέκταση ένας ομοφυλόφιλος άντρας υιοθετεί εκ προοιμίου αυτόν τον ρόλο «*Στη σχολή μου πάντως, το έμαθα βέβαια αργότερα, οι συμφοιτήτριές μου έλεγαν μεταξύ τους λες να είναι αυτός γκέι -ε σίγουρα, για να διάλεξε αυτή τη σχολή».* Η Ν4(Πίνακας 4) δέχτηκε αμφισβήτηση σχετικά με την επιλογή του επαγγέλματός τους που προήλθε από το μειωμένο κύρος που έχει το επάγγελμα του νηπιαγωγού κοινωνικά «*Υπήρχε μία απαξίωση από κάποια άτομα του περιβάλλοντός μου. Έλεγαν για παράδειγμα νηπιαγωγός, ααα, δηλαδή ασχολείστε με πλαστελίνες*». Αντίθετα, ο Ν10(Πίνακας 4), ο οποίος είναι άντρας ηλικίας 42 ετών, αντιμετώπισε στερεοτυπικές αντιλήψεις σχετικά με το φύλο που ταιριάζει στο συγκεκριμένο επάγγελμα «*Όσον αφορά τους φίλους μου ήτανε λίγο αρνητικοί στην αρχή με την έννοια ότι η σχολή αυτή είναι για γυναίκες και τι θα πάω εγώ να κάνω εκεί και θα ασχολούμαι με παιδιά. που είμαι άντρας».* Εξαιρετικά θετικό κρίνεται βέβαια το γεγονός ότι και στην περίπτωση του Ν3 αλλά και στην

περίπτωση του Ν10(Πίνακας 4) το κοινωνικό τους περιβάλλον άλλαξε την αντίληψή του για το επάγγελμα του νηπιαγωγού και τη σχέση του με το αντρικό φύλο μέσα από τις εμπειρίες των δύο προαναφερθέντων νηπιαγωγών «*Μετά, μέσα από την εμπειρία μου κατάλαβαν και αυτοί ότι το επάγγελμα δεν είναι γυναικείο»* (Ν3) και «*Βέβαια στην πορεία μέσω εμού άλλαξαν τη γνώμη που είχα και είδαν ότι δεν είναι μόνο αυτό που φαντάζονται αυτό το επάγγελμα*» (Ν10). Σε αυτό το σημείο αξίζει επίσης να αναφερθεί μια παράμετρος ανησυχίας που προέκυψε από το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον του Ν3, την οποία ασπάζεται σε κάποιον βαθμό και ο ίδιος ο νηπιαγωγός. Συγκεκριμένα, σε ό, τι αφορά την αλλαγή της πάνας τίθεται ένα ζήτημα σεξουαλικής κακοποίησης του παιδιού, ζήτημα το οποίο, ωστόσο, δεν τίθεται στις γυναίκες. Αυτό το σκεπτικό αποτελεί ακόμη μία στερεοτυπική αντίληψη σχετικά με το ποιος μπορεί να γίνει εν δυνάμει φορέας σωματικής και ψυχολογικής βίας.

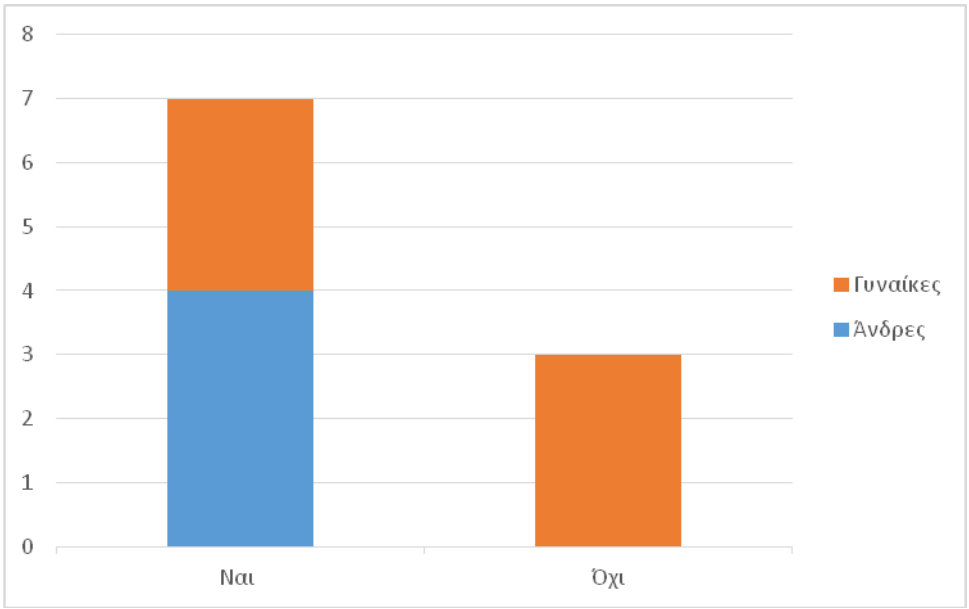
5.4.Οι στερεοτυπικές αντιλήψεις στο χώρο εργασίας

Πίνακας 8. Οι Στερεοτυπικές αντιλήψεις στο εργασιακό χώρο ως προς το φύλο.

Πίνακας 9. Οι Στερεοτυπικές αντιλήψεις στον εργασιακό χώρο ως προς την ηλικία

Πίνακας 10. Οι Στερεοτυπικές αντιλήψεις στον εργασιακό χώρο ως προς την προϋπηρεσία

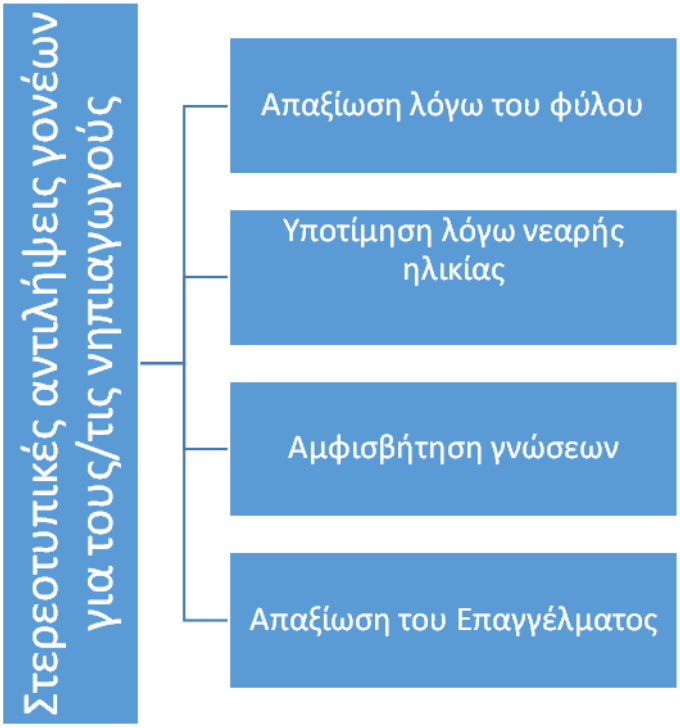
Σχετικά με τις στερεοτυπικές αντιλήψεις που υπάρχουν στο χώρο της εργασίας και διαταράσσουν τις σχέσεις των συναδέρφων, αυτές βασίζονται σε τρεις άξονες, το φύλο, την ηλικία και την προϋπηρεσία. Όπως ήταν μάλλον αναμενόμενο, προβλήματα που σχετίζονται με το φύλο αντιμετώπισαν μόνο οι άντρες νηπιαγωγοί. Στο σύνολό τους και οι 4 άντρες συμμετέχοντες στην έρευνα ένιωσαν μια επιφυλακτικότητα ή ακόμα και μια αμφισβήτηση ως προς τις ικανότητες τους, καθώς στα μάτια των συναδέρφων τους το αντρικό φύλο δε συνδέεται με τις ικανότητες που πρέπει να έχει ένας/μία νηπιαγωγός, για να ασκήσει με επιτυχία τα καθήκοντά του. Χαρακτηριστικά, παρόλο που ο Ν3 (Πίνακας 4) δουλεύει σε ιδιωτικό νηπιαγωγείο στο οποίο μάλιστα το προσωπικό αποκλίνει από τον μέσο όρο (η συνάδερφός του

έχει αφροαμερικανική καταγωγή) ο ίδιος εισπράττει ότι *«[οι συνάδερφοί μου]νιώθουν κάποια ανασφάλεια για τις ικανότητές μου»*. Η συγκεκριμένη ανασφάλεια δεν εκφράζεται λεκτικά, ωστόσο η συμπεριφορά των συναδέρφων του είναι δηλωτική αυτής της αμφισβήτησης ως προς τις ικανότητές του «*Η άμεση συνεργάτιδά μου έχει μεγάλη πείρα και έτσι αναλαμβάνει αυτή τις περισσότερες ευθύνες. Νομίζει ότι με αυτόν τον τρόπο με βοηθάει αλλά στην ουσία βοηθά τον εαυτό της. Κάνει πιο γρήγορα τις διαδικασίας και "ρολάρει" η δουλειά».* Στην περίπτωση του Ν6 η αμφισβήτηση ήταν ευθεία και έντονη «*μου έκανε για παράδειγμα θεωρητικές ερωτήσεις σχετικά με την παιδαγωγική και την πρακτική της διδασκαλίας, σα να ήθελε να διαπιστώσει αν είχα γνώσεις. Ερχόταν αρκετά συχνά μέσα στην τάξη, για να δει πώς δουλεύω»*. Στο ίδιο μοτίβο κινήθηκε και η αρχική εμπειρία του Ν10(Πίνακας 4)«*Στην αρχή ξαφνιάζονταν όταν ήταν τα πρώτα μου χρόνια στην εκπαίδευση. Με έβλεπαν ως κάτι διαφορετικό, με αντιμετώπιζαν στην αρχή και ως κάτι διαφορετικό, άγνωστο για τις συναδέλφους. Πολλές φορές στην αρχή με αντιμετώπισαν ως κατώτερο διότι δεν πίστευαν ότι θα μπορούσα να έχω την ίδια λειτουργικότητα μέσα στην τάξη όπως οι συναδέλφισσες*». Ιδιαίτερα ενθαρρυντικό στοιχείο αποτελεί το γεγονός ότι όλοι οι άντρες συμμετέχοντες δηλώνουν ότι με τον καιρό αυτή η στερεοτυπική αντίληψη αμβλύνθηκε έως και εξαφανίστηκε «*Όσο περνάει ο καιρός και συνεργαζόμαστε βέβαια αλλάζουν γρήγορα γνώμη και η σχέση μας γίνεται ισότιμη»* (Ν7, Πίνακας 4). Επίσης, ο Ν6(Πίνακας 4) αναφέρει ότι στο νηπιαγωγείο που δούλευε τη στιγμή της συνέντευξης, οι σχέσεις με τους συναδέρφους ήταν πολύ καλές, γιατί οι συγκεκριμένοι συνάδελφοι είχαν συνεργαστεί και στο παρελθόν με άντρα νηπιαγωγό, οπότε ήταν εξοικειωμένοι «*Πριν από εμένα υπήρχε και ένας άλλος άντρας νηπιαγωγός, οπότε δεν ήταν η πρώτη τους φορά μου συνεργαζόταν με άντρα. Οπότε η συνεργασία ήταν πολύ καλή»*.

Δεύτερος στερεοτυπικός άξονας που διαταράσσει τις σχέσεις μεταξύ συναδέλφων είναι η ηλικία σε συνδυασμό με την προϋπηρεσία. Η μικρή ηλικία και αντίστοιχα η μικρή πείρα υπήρξε αφορμή, για να εισπράξουν κάποιον βαθμό αμφισβήτησης οι συμμετέχοντες στην έρευνα ανεξάρτητα από το φύλο τους. Η Ν4(Πίνακας 4), για παράδειγμα, αναφέρει σχετικά «*κάποιες στιγμές έχω την αίσθηση ότι λόγω της ηλικίας μου και της απειρίας μου οι συνάδερφοι δε μου δίνουν την απαραίτητη σημασία σε κάποια ζητήματα που θέλω να συζητήσω περισσότερο».* Τη συγκεκριμένη αντίληψη, βέβαια, την εισέπραξε μόνο μία γυναίκα από τις συμμετέχουσες στην έρευνα ενώ οι άντρες βίωσαν τέτοια αντιμετώπιση στο σύνολό τους. Και στην περίπτωση των αντρών νηπιαγωγών, όμως, δεν είναι απολύτως ξεκάθαρο αν η αμφισβήτηση προήλθε από την απειρία ή από το φύλο «*Δεν είμαι σίγουρος αν γινόταν αυτή η διάκριση λόγω του φύλου μου ή λόγω της ηλικίας μου. Κάποιες φορές σε συναντούσα συναδέλφισσες και προϊστάμενες που είχαν αυτή την αντιμετώπιση ως πάγια αντιμετώπιση σε όλους τους νεότερους άλλες φορές διέκρινα*

διαχωρισμούς ανάμεσα στους συναδέλφους». Παράλληλα, η διαφορά ηλικίας έφερε τη Ν1(Πίνακας 4) αντιμέτωπη και με διαφορετικές εκπαιδευτικές πεποιθήσεις σε σχέση με τις μεγαλύτερες συναδέλφους της «*είχα μεγάλη διαφορά ηλικίας με την άλλη εκπαιδευτικό με την οποία έπρεπε να συνεργάζομαι και κάπως διαφορετικές πεποιθήσεις σχετικά με το θέμα της αντιμετώπισης των παιδιών με ιδιαιτερότητες, οπότε υπήρχαν προστριβές*».

5.5.Οι στερεοτυπικές αντιλήψεις των γονέων και πως επηρεάζουν την συνεργασίας τους με τους/τις νηπιαγωγούς

Σχήμα 2. Οι στερεοτυπικές αντιλήψεις των γονέων για τους/τις νηπιαγωγούς.

Ένας πρόσθετος άξονας που διερευνήθηκε σχετικά με τις στερεοτυπικές αντιλήψεις που επικρατούν στο χώρο της προσχολικής αγωγής αφορά στις σχέσεις των νηπιαγωγών με τους γονείς των μαθητών τους. Αρχικά, οι άντρες νηπιαγωγοί στο σύνολό τους δέχτηκαν αμφισβήτηση και ως προς τις ικανότητές τους αλλά και σε σχέση με τη σεξουαλική τους ταυτότητα. Συγκεκριμένα, ο Ν10(Πίνακας 4) αναφέρει «*πολλές φορές αμφισβητώντας το αν είμαι άντρας»* και αντίστοιχα ο Ν6 (Πίνακας 4)αφηγείται την εξής εμπειρία «*επειδή εγώ τότε είχα μακριά μαλλιά και φορούσα και σκουλαρίκια, ήρθε ένα παιδάκι τη δεύτερη εβδομάδα που εργαζόμουν και μου είπε ότι ο μπαμπάς του τού είπε ότι σκουλαρίκια φοράν μόνο οι γυναίκες».* Αξιοσημείωτο είναι ότι και οι δύο παραπάνω αναφορές σχετίζονται με τους πατέρες των παιδιών. Επίσης, ως προς την ικανότητά τους να ασκήσουν το επάγγελμα του νηπιαγωγού

εξίσου αποτελεσματικά με τις γυναίκες, ο Ν6(Πίνακας 4) αναφέρει χαρακτηριστικά «*Κάποιοι πατεράδες είχαν μια απαξίωση ως προς το επάγγελμα γενικότερα, δηλαδή μου έλεγαν «α τώρα εσείς οι νηπιαγωγοί κάνετε τραγουδάκια και λέτε ότι δουλεύετε».* Επομένως, και σε αυτήν την περίπτωση παρατηρείται ότι οι άντρες- γονείς θεωρούν ότι το επάγγελμα του νηπιαγωγού στερείται κοινωνικού κύρους και, ως τέτοιο, αρμόζει περισσότερο σε γυναίκες. Προεκτείνοντας, δηλαδή, τη συγκεκριμένη αντίληψη κάποιων πατέρων, παρατηρείται μια γενικότερη απαξίωση ως προς το γυναικείο φύλο αλλά και ως προς την ίδια την προσφορά του επαγγέλματος του νηπιαγωγού, καθώς θεωρείται ότι η φροντίδα των παιδιών είναι κάτι εύκολο, σχεδόν ανούσιο, και αυτόματα συνδέεται με τον γυναικείο επαγγελματικό ρόλο.

Η ίδια αυτή αντίληψη σε σχέση με τη φύση του επαγγέλματος παρατηρήθηκε και από γυναίκες νηπιαγωγούς. Συγκεκριμένα, η Ν9(Πίνακας 4)αντιμετώπισε έναν πατέρα ο οποίος θεωρούσε ότι η ενημέρωση σε σχέση με την παρουσία του παιδιού του στο σχολείο σχετίζεται αποκλειστικά και μόνο στα άσχημα στοιχεία του έτσι, ώστε να αναλάβει ο ίδιος να τα διορθώσει, υπονοώντας ότι ο/η εκπαιδευτικός βρίσκεται εκεί απλά για να παίζει με τα παιδιά και ότι την «ουσιαστική δουλειά» θα έπρεπε να την κάνει ο ίδιος ως πατέρας στο σπίτι «*στην ανατροφοδότηση που του έδινα για το παιδί του ήθελε να προσπεράσουμε τα θετικά στοιχεία και να πάμε στα άσχημα. Λόγω της εμπειρία μου όμως, τον διέκοψα και του επισήμανα ότι είναι πολύ σημαντικό να τονίζουμε τα θετικά και συνέχισα να του λέω τα θετικά του παιδιού του».* Στο αντίποδα, βέβαια, βρίσκεται η εμπειρία της Ν8(Πίνακας 4)η οποία αναφέρει ότι «*Στα 7 χρόνια που δουλεύω δεν έχω αντιμετωπίσει ποτέ πρόβλημα με πατέρα».*

Στις σχέσεις των γονέων με τους/τις νηπιαγωγούς υπεισέρχεται η αμφισβήτηση εκ μέρους των πρώτων, λόγω του νεαρού της ηλικίας των εκπαιδευτικών, όπως αναφέρουν Ν5 και η Ν9(Πίνακας 4) «*στην αρχή, βέβαια, ένιωσα ότι η ηλικία μου δημιουργούσε μια αμφιβολία στους γονείς αν είχα την κατάλληλη πείρα, για να περνάν τα παιδιά τους καλά και δημιουργικά*», «*Δεν έχω νιώσει υποτίμηση λόγω φύλου αλλά έχω νιώσει μια υποψία υποτίμησης από κάποιους γονείς λόγω της ηλικίας μου*». Η αμφισβήτηση μπορεί να προκαλείται και από τις διαφορετικές πεποιθήσεις που έχουν οι γονείς σε σχέση με τον κοινωνικό ρόλο των παιδιών τους οι οποίες κάποιες φορές έρχονται σε αντίθεση με αυτές των νηπιαγωγών. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα που αναφέρει η Ν5(Πίνακας 4) «*Ένας μπαμπάς μου έκανε παρατήρηση γιατί το αγόρι του ασχολούταν με τη γωνιά καθαριότητας ενώ δε θα έπρεπε (κατά τη γνώμη του πατέρα) ενώ το παιδί φαινόταν ότι περνάει καλά».*

Συνολικά, ακόμη και οι νηπιαγωγοί που δεν αντιμετώπισαν κάποιο θέμα με τους γονείς θεωρούν πολύ σημαντικό να θέτουν συγκεκριμένα όρια από την αρχή, καθώς, λόγω της φύσης του επαγγέλματός τους, οι γονείς αρκετές φορές, και κυρίως οι μητέρες, είτε καταχρώνται τον

προσωπικό χρόνο του εκπαιδευτικού όπως αναφέρει η Ν2(Πίνακας 4)«*Στην περίοδο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για παράδειγμα, οι γονείς, καθώς είχαμε φτιάξει μια ομάδα στο viber για να επικοινωνούμε καλύτερα, πολλές φορές παραβίαζαν τον προσωπικό χρόνο ζητώντας αναλυτικές απαντήσεις σε ερωτήσεις που υπέβαλλαν σχετικά με τα παιδιά τους και μάλιστα με αρκετά μεγάλη συχνότητα*» είτε απαιτούσαν να αφήσει η Ν5(Πίνακας 4)την προσωπική της εξέλιξη στην άκρη, προκειμένου να μη μείνουν τα παιδιά τους χωρίς δασκάλα για κάποιες μέρες «*Το μοναδικό ζήτημα που προέκυψε ήταν όταν ζήτησα εκπαιδευτική άδεια οι γονείς το θεώρησαν άδικο να μείνουν τα παιδιά τους αυτές τις μέρες χωρίς δασκάλα*». Εντονότερα ζητήματα αντιμετώπισε η Ν8(Πίνακας 4), τα οποία κατά τη γνώμη της καθιστούν την οριοθέτηση των γονέων πολύ σημαντικό ζήτημα, προκειμένου να υπάρχει μια καλή συνεργασία «*οι μητέρες, επειδή είναι τραγικά προσκολλημένες στα παιδιά τους, νομίζουν ότι τα παιδιά τους θα κακοποιηθούν στο σχολείο […]Η τακτική τους είναι να προσπαθούν να σε "ψαρέψουν" σχετικά με το τι γίνεται μέσα στην τάξη*».

5.6.Οι απόψεις των εκπαιδευτικών για την στερεοτυπική αντίληψη της κοινωνίας για το επάγγελμα του νηπιαγωγού

Ζητήθηκε από τους/τις νηπιαγωγούς να καταθέσουν τις απόψεις τους αναφορικά με τα αίτια πίσω από τη στερεοτυπική αντίληψη ότι το επάγγελμα του νηπιαγωγού θεωρείται «γυναικείο». Όλοι οι συμμετέχοντες συμφώνησαν ότι αυτή η αντίληψη έχει βαθιές ρίζες στο χρόνο. Οι μεγαλύτεροι σε ηλικία, όπως για παράδειγμα ο Ν6(Πίνακας 4), θυμούνται ότι από την εποχή ακόμα που η σχολή των νηπιαγωγών ήταν μία διετής ακαδημία, οι απόφοιτοί της ήταν αποκλειστικά γυναίκες «*Από παλιά οι απόφοιτες των ακαδημιών ήταν μόνο γυναίκες και έτσι παγιώθηκε ένα στερεότυπο»* αλλά μέχρι και σήμερα, όπως αναφέρει η Ν1(Πίνακας 4), από τη σχολή νηπιαγωγών αποφοιτούν κυρίως γυναίκες «*Ενδεχομένως επειδή το ποσοστό των γυναικών είναι πολύ μεγαλύτερο ακόμα από τη σχολή ήδη*». Αυτό το στερεότυπο βασίζεται στη γυναικα-τροφό, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει η Ν2(Πίνακας 4) «*Από την αρχαιότητα υπήρχε η τροφός, οπότε υπάρχει το πρότυπο ότι όσο πιο κοντά είναι τα παιδιά στη γέννησή τους τόσο περισσότερο έχουν ανάγκη από μια γυναίκα. Οι γυναίκες γεννάμε τα παιδιά και οι γυναίκες τα τρέφουμε στους πρώτους τους μήνες, οπότε τα παιδιά έχουν ανάγκη περισσότερο τις ξεκάθαρα γυναικείες φιγούρες*» και γενικότερα στο ότι οι νηπιαγωγοί είναι κυρίως φροντιστές μικρών παιδιών που χρειάζεται να δείχνουν τρυφερότητα- προσόν αποκλειστικά γυναικείο- αποσιωπώντας εντελώς το παιδαγωγικό κομμάτι του επαγγέλματος, όπως αναφέρει ο Ν6(Πίνακας 4) «*ένα άλλο στερεότυπο είναι ότι οι νηπιαγωγοί πρέπει δείχνουν πολύ μεγάλη τρυφερότητα και δεν σκέφτονται καθόλου το παιδαγωγικό κομμάτι*». Στην πατριαρχική κουλτούρα που διαπερνά την ελληνική κοινωνία αποδίδει το συγκεκριμένο στερεότυπο και η Ν8(Πίνακας 4) «*Αυτό είναι καθαρά θέμα*

πατριαρχικής κουλτούρας. Η κοινωνία μας δηλαδή έχει συνδέσει τη νηπιαγωγό με τη μάνα. Λόγω του ότι το παιδάκι είναι μικρής ηλικίας και έχει ανάγκη από αγάπη και στοργή, η κοινωνία μας θεωρεί ότι μια γυναίκα είναι καταλληλότερη να δώσει τέτοια συναισθήματα σε σχέση με έναν άντρα».

Στην πράξη αποδεικνύεται ότι το συγκεκριμένο στερεότυπο, ότι δηλαδή το επάγγελμα του νηπιαγωγού θα έπρεπε να είναι ένα κατά βάση γυναικείο επάγγελμα, ότι δεν ευσταθεί. Με άλλα λόγια, οι γυναίκες συμμετέχουσες στην έρευνα οι οποίες συνεργάστηκαν με άντρες συναδέρφους στο σύνολό τους συμφωνούν ότι οι άντρες νηπιαγωγοί, ίσως με έναν διαφορετικό τρόπο, είναι εξίσου αποτελεσματικοί στη δουλειά τους και ότι αυτός ο διαφορετικός τρόπο προσέγγισης αποτελεί πλούτο που μπορεί να αξιοποιηθεί και από τα δύο φύλα. Για παράδειγμα η Ν4(Πίνακας 4) αναφέρεται στις δραστηριότητες που έκανε ένας άντρας συνάδελφός της μέσα από έναν πιο θεατρικό τρόπο «*Οι δραστηριότητες που έκανε είχαν μεγάλο ενδιαφέρον. Έκανα πρακτική και με γυναίκα νηπιαγωγό αλλά το πρότυπο μου ήταν ο άντρας. Είχε περισσότερο θεατρικό τρόπο προσέγγισης των παιδιών, ήταν πολύ δημιουργικός, είχε πολύ καλή προσέγγιση».* Από την άλλη πλευρά, υπάρχει και η άποψη τη Ν2(Πίνακας 4), η οποία δεν έχει συνεργαστεί βέβαια με άντρα νηπιαγωγό αλλά θεωρεί ότι ίσως η διαφορετική προσέγγιση απέναντι στα παιδιά που μπορεί να έχει ένας άντρας νηπιαγωγός μπορεί να αποτελέσει στοιχείο, ώστε να απομακρυνθούν συναισθηματικά οι μαθητές από τον/την νηπιαγωγό «*Οι άντρες έχουν περισσότερο οργανωμένη σκέψη και πιο στοχευμένο λόγο. Από την άλλη αυτό το χαρακτηριστικό μπορεί να απομακρύνει τα παιδιά από αυτούς, τα παιδιά μπορεί να είναι πιο κουμπωμένα απέναντι σε έναν άντρα».*

5.7.Οι απόψεις για την αντιμετώπιση των στερεοτυπικών αντιλήψεων.

Νηπιαγωγός	
1	«*Κοινωνικά, θα έπρεπε να προβάλλονται περισσότερο οι άνδρες νηπιαγωγοί μέσω των κοινωνικών δικτύων»*
2	
3	«*Ο πατέρας πρέπει να συμμετέχει εξίσου στο μεγάλωμα των παιδιών, να αποτελέσει πρότυπο*» «*Και το σχολείο μέσω του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΣΕΠ) να αμβλύνει την ιδεοληψία ότι υπάρχουν γυναικεία και αντρικά*

	επαγγέλματα». *«Πρέπει να μπούνε νέοι δάσκαλοι στην εκπαίδευση, πρέπει να μικρύνει ο μέσος όρος ηλικίας των εκπαιδευτικών»*
4	«*Δραστηριότητες και παραμύθια θα έπρεπε να είναι προσανατολισμένα προς την εξάλειψη των κοινωνικών στερεοτύπων σχετικά με τον κοινωνικό ρόλο του φύλου. Στις μεγαλύτερες βαθμίδες εκπαίδευσης θα μπορούσαν να γίνουν παρεμβάσεις ενημέρωσης, με ομιλίες και διαλέξεις ειδικών, για παράδειγμα ψυχολόγους, επαγγελματικούς συμβούλους. Θα μπορούσαν επίσης να διοργανώνονται κάτι σαν αγώνες λόγων με επιχειρηματολογία υπέρ ή κατά της στερεοτυπικής αντίληψης για τα επαγγέλματα. Ακόμα, στο πλαίσιο του ΣΕΠ θα μπορούσαν να έρχονται επαγγελματίες το φύλο των οποίων δεν ταυτίζεται με το στερεοτυπικό του επαγγέλματός τους και να μιλάν στα παιδιά σχετικά με την εμπειρία τους».*
5	
6	«*Και θα πρέπει να δίνουμε εμείς πρώτοι το παράδειγμα, δηλαδή να υπάρχει αντιστοιχία ανάμεσα σε αυτά που λέμε οι μεγάλοι με αυτά που κάνουμε. Γιατί τα παιδιά μιμούνται συμπεριφορές, δεν ακολουθούν λόγια*». «*Αρκεί και οι εκπαιδευτικοί να έχουν ξεκάθαρο στο μυαλό τους αλλά και στην πρακτική τους το τι είναι στερεότυπο και τι όχι. Επίσης, θα βοηθούσε το να διοριστούν νέοι εκπαιδευτικοί με νέες ιδέες*»
7	«*Επίσης, τα ΜΜΕ θα μπορούσαν να προβάλλουν εκπομπές με εκπαιδευτικό περιεχόμενο στις οποίες οι δάσκαλοι θα είναι και άντρες και γυναίκες έτσι, ώστε η εικόνα των αντρών νηπιαγωγών να γίνεται σιγά - σιγά οικεία*».
8	«*Μέσα από την οικογένεια ξεκινάν οι ταμπέλες και για τα επαγγέλματα*»
9	«*καλό είναι να ξεκινήσει μια δουλειά ήδη από το σχολείο μέσω του ΣΕΠ. Βέβαια, ο ΣΕΠ θα πρέπει να επανασχεδιαστεί και να γίνεται όπως πρέπει στα σχολεία έτσι, ώστε να αμβλυνθούν αυτές οι στερεοτυπικές αντιλήψεις σχετικά με τα επαγγέλματα»*
10	«*το σχολείο θα πρέπει να είναι μία κοινότητα υποδοχής όλων και να μην βάζει ταμπέλες σε κανέναν και σε τίποτα*»

Πίνακας 11. Οι απόψεις για την αντιμετώπιση των στερεοτυπικών αντιλήψεων για τους άνδρες νηπιαγωγούς

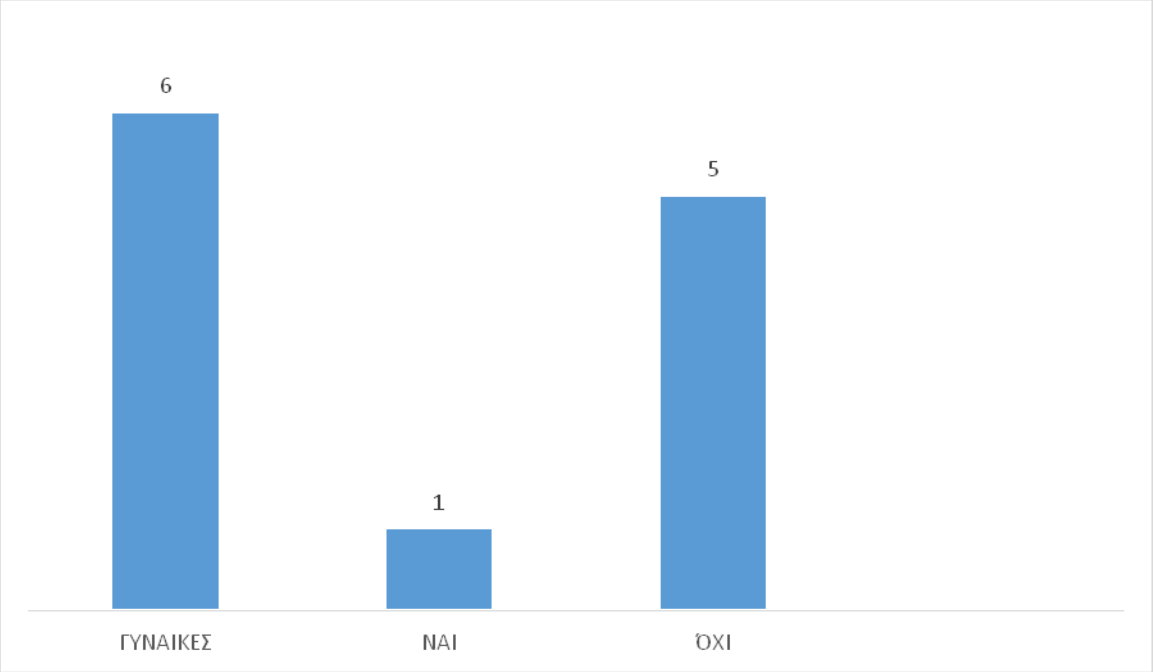
Στο σύνολό τους οι συμμετέχοντες συμφωνούν στο ότι αυτή η στερεοτυπική αντίληψη, όπως και το σύνολο των στερεοτυπικών αντιλήψεων, πρέπει σιγά- σιγά να εκλείψουν από την κουλτούρα και τον τρόπο σκέψης της ελληνικής κοινωνίας. Προς αυτήν την κατεύθυνση δύο είναι οι βασικοί φορείς που μπορούν να επηρεάσουν, η οικογένεια και το σχολείο. Η οικογένεια, σύμφωνα με τον Ν3(Πίνακας 4), πρέπει να αποτελεί πρότυπο προς μίμηση στην καθημερινή πρακτική. Στο πρακτικό παράδειγμα δίνει έμφαση και ο Ν6(Πίνακας 4). Αντίστοιχα, η θεσμοθετημένη εκπαίδευση θα πρέπει να δώσει μεγαλύτερη έμφαση σε μαθήματα όπως αυτό του Σχολικού Επαγγελματικού προσανατολισμού σύμφωνα με την άποψη των Ν9 και Ν3(Πίνακας 4).Αλλά και το μάθημα της σεξουαλικής αγωγής κρίνεται ιδιαίτερα χρήσιμο από τη Ν2(Πίνακας 4). Η Ν4(Πίνακας 4) προτείνει μια περισσότερο οργανωμένη προσπάθεια η οποία θα διαπερνά όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης.

Πρόσθετοι τρόποι που προτάθηκαν προκειμένου να αμβλυνθούν οι στερεοτυπικές αντιλήψεις σχετικά με το επάγγελμα του νηπιαγωγού είναι η μεγαλύτερη προβολή του αντρικού προτύπου στο συγκεκριμένο ρόλο έτσι, ώστε να ξεκινήσει η κοινωνία να θεωρεί οικεία μια αντίστοιχη εικόνα. Παράλληλα, υπήρξαν και αναφορές σχετικά με το να δοθούν κίνητρα στους άντρες, ώστε να επιλέγουν το επάγγελμα του νηπιαγωγού. Δύο συμμετέχοντες, άντρες, τόνισαν την αναγκαιότητα να ανανεωθεί το εκπαιδευτικό προσωπικό και να στελεχωθούν τα νηπιαγωγεία με πιο νέους ανθρώπους, συνειδητοποιημένους, έτσι, ώστε να αλλάξουν τα στερεότυπα στην πράξη.

Συνολικά, οι εκπαιδευτικοί φαίνονται μοιρασμένοι ως προς τον βαθμό αισιοδοξίας τους ότι οι στερεοτυπικές νοοτροπίες θα αλλάξουν. Υπάρχει η αντίληψη ότι αφού νέοι γονείς συνεχίσουν να είναι φορείς στερεοτύπων, δύσκολα θα αλλάξει η κοινωνία αλλά υπάρχει και η εκτίμηση ότι η κουλτούρα της κοινωνίας μας είναι ήδη αρκετά πιο ανοιχτή σε σχέση με παλαιότερα.

Κλείνοντας, αξίζει να γίνει αναφορά στο πόσο βαθιά είναι ριζωμένα κάποια στερεότυπα, τα οποία βγαίνουν αβίαστα στο λόγο, ακόμα και ανθρώπων που δείχνουν ειλικρινή διάθεση να λειτουργήσουν πέρα και πάνω από παγιωμένες αντιλήψεις, και μάλιστα στη ροή του προφορικού λόγου περνούν εντελώς απαρατήρητα. Ιδιαίτερη μνεία αξίζει να γίνει στα λεγόμενα της Ν2(Πίνακας 4) η οποία αναφέρεται στο «φυσικό ανταγωνισμό» μεταξύ γυναικών, παρόλο που είναι και η ίδια γυναίκα, αλλά θεωρεί τον εαυτό της τυχερό που δεν έτυχε να έχει τέτοιες συναδέλφους, έστω και αν ήταν γυναίκες «*Γενικότερα μεταξύ των γυναικών υπάρχει ένας ανταγωνισμός αλλά εγώ υπήρξα πολύ τυχερή γιατί είχα συναδέρφους (γυναίκες) μεγαλύτερες σε ηλικία και δεν είχα ιδιαίτερες προστριβές».* Χαρακτηριστική, επίσης, είναι και η απάντηση που δίνει ο Ν7 (Πίνακας 4) όταν ερωτάται σε σχέση με το φύλο του «Είμαι άντρας 100%».

Μια τελευταία συμπληρωματική παρατήρηση που αξίζει ιδιαίτερης προσοχής είναι η αναφορά που γίνεται από αρκετούς νηπιαγωγούς πως στον ιδιωτικό τομέα τα πράγματα φαίνεται να είναι λίγο καλύτερα σε σχέση με την αποδοχή του διαφορετικού. Για παράδειγμα, στο ιδιωτικό νηπιαγωγείο που εργάζεται ο Ν3(Πίνακας 4) οι δύο βασικοί εργαζόμενοι είναι, όπως λέει ο ίδιο με μια δόση χιούμορ, «*Οι συνάδερφοι είμαστε ένας άντρας και μια μαύρη. Οπότε είναι εναλλακτικός ο παιδικός σταθμός*». Και η Ν4(Πίνακας 4), η οποία είναι η μοναδική από τις συμμετέχουσες που συνεργάστηκε με άντρα νηπιαγωγό, συνεργάστηκε στο πλαίσιο ιδιωτικού νηπιαγωγείου «*Έχω συνεργαστεί για 3-4 μήνες με έναν άντρα νηπιαγωγό στο πλαίσιο της πρακτικής μου. Η πρακτική μου ήταν σε ιδιωτικό νηπιαγωγείο».*

Πίνακας 12. Οι γυναίκες νηπιαγωγοί που έχουν συνεργαστεί με το αντίθετο φύλο.

5.8.Ζητήματα δεοντολογίας της έρευνας

Σε μία ποιοτική έρευνα οι συνεντεύξεις υποχρεούνται να υπακούσουν σε ένα σύνολο κανόνων και στην επιστημονική δεοντολογία. συνεπώς οι ερευνητές/τριες οφείλουν να σέβονται τους/τις συμμετέχοντες/ουσες καθ' όλη την διάρκεια της διαδικασίας(Cohen et al, 2008).

Πιο συγκεκριμένα ,οι συμμετέχοντες/ουσες πριν την έναρξη στης συνέντευξης ενημερώθηκαν για την διατήρηση της ανωνυμίας τους ,υπό την μορφή αριθμών. Επιπλέον , διασφαλίστηκε η μη δημοσιοποίηση των δεδομένων πέραν της χρήση τους για την εκπόνηση της έρευνας και μόνον. Τέλος , διασφαλίστηκε η δυνατότητα να σταματήσουν την διαδικασία και να αποχωρήσουν προκειμένου να μην βρεθούν σε "δύσκολη θέση".

5.9 Περιορισμοί της έρευνας

Σε κάθε έρευνα είναι απαραίτητο να υπάρχουν ορισμένοι περιορισμοί με σκοπό την διερεύνηση του θέματος(Κεδράκα, 2008). Στην παρούσα έρευνα κάποιοι από τους περιορισμούς που προκύπτουν αποτελεί το γεγονός ότι το δείγμα είναι μικρό αν και δεν περιορίζονται μόνο σε μία ελληνική περιοχή. Έτσι, δεν αποτελεί ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα του ελληνικού πληθυσμού και δεν μας επιτρέπει την γενίκευση των αποτελεσμάτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 :Συζήτηση – Διαπιστώσεις

Τα αποτελέσματα της έρευνας έρχονται σε μεγάλο ποσοστό σε συμφωνία με τα αποτελέσματα των προηγούμενων ερευνών. Παρά τον αγώνα για εκσυγχρονισμό και αλλαγή της σημερινής κοινωνίας είναι φανερή η ύπαρξη έμφυλων στερεοτύπων και ανισοτήτων που κατηγοριοποιεί τα επαγγέλματα αναλόγως το φύλο των ανθρώπων. Επιπλέον, αποτελεί συχνό φαινόμενο ο στιγματισμός της έμφυλης ταυτότητας του ατόμου όταν ακολουθεί επάγγελμα που το αντίθετο φύλο επικρατεί. Ο ανδρικός πληθυσμός αποτελεί μικρό ποσοστό των εκπαιδευτικών προσχολικής αγωγής και εκπαίδευσης. Τόσο στην ελληνική επικράτεια όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο το επάγγελμα του νηπιαγωγού είναι γυναικοκρατούμενο. Αυτό γίνεται αντιληπτό από την έρευνα καθώς μόνο μία από τις έξι γυναίκες που συμμετείχαν στην έρευνα είχε συνεργαστεί στο παρελθόν με άντρα νηπιαγωγό(Πίνακας 12).

Το τμήμα των Νηπιαγωγών αποτέλεσε για τους/τις περισσότερους/ες πρώτη επιλογή για τις σπουδές τους με βασικό λόγο την αγάπη τους για τα παιδιά όπως ακριβώς συμπέραναν η έρευνα των Thornton & Bricheno(2008).Ωστόσο ακόμη και αυτοί/ες που δεν επέλεξαν εξ αρχής την σχολή αυτή, στην πορεία των σπουδών τους αντιλήφθηκαν πόσα πολλά μπορεί να τους προσφέρει. Όπως απορρέει από την έρευνα οι άνδρες στόχευαν σε σχολές με καλύτερες αποδοχές και μεγαλύτερο κοινωνικό κύρος, όπως άλλωστε έχουμε συνδυάσει το ανδρικό βιολογικό φύλο με συγκεκριμένα επαγγέλματα. Αυτό επιβεβαιώνεται και από την βιβλιογραφία (Cameron, 2006· Thornton & Bricheno, 2008) πως οι άνδρες στρέφονται σε επαγγέλματα με μεγαλύτερες οικονομικές απολαβές και επαγγελματικό κύρος.

Στο πλαίσιο της οικογένειας και του οικείου κοινωνικού περιβάλλοντος παρατηρήθηκαν επίσης στερεότυπες αντιλήψεις. Οι περισσότεροι/ες νηπιαγωγοί αντιμετώπισαν αμφιβολίες σχετικά με το κύρος του επαγγέλματος των νηπιαγωγών(πίνακας 6).Αυτό ήταν αποτέλεσμα της αντίληψης της φύσης του επαγγέλματος, διότι θεωρούν ότι οι νηπιαγωγοί ασχολούνται αποκλειστικά με την δημιουργική εξέλιξη των παιδιών. Αν και δεν αποθαρρύνθηκαν από τις οικογένειές τους γι’ αυτή τους την επιλογή , δεν δέχθηκαν και την μεγαλύτερη υποστήριξη. Στις περιπτώσεις των ανδρών νηπιαγωγών συναντήσαμε διπλό στερεότυπο, τόσο του κύρους όσο φυσικά και του φύλου τους.

Το φιλικό περιβάλλον τις περισσότερες φορές εξέφραζε εντονότερα τις στερεοτυπικές αυτές αντιλήψεις. Από την μία πλευρά , υπήρχε υποτίμηση για το περιεχόμενο του επαγγέλματος , υποστηρίζοντας ότι και οι γονείς(Πίνακας 7).Από την άλλη, υπήρχαν περιπτώσεις που άνδρες νηπιαγωγοί έμαθαν εκ των υστέρων την άποψη που είχαν οι συμφοιτήτριές τους ως προς το

κοινωνικό τους φύλο. Παρόλα αυτά πολλοί/ες με την πάροδο του χρόνου και με την συχνή επαφή τους με τους/τις νηπιαγωγούς οδηγήθηκαν στην αλλαγή της στάσης τους. Ένα ιδιαίτερο ζήτημα που τέθηκε από έναν άνδρα ήταν το ζήτημα της σεξουαλικής κακοποίησης, που έχει συσχετιστεί κυρίως με το βιολογικό ανδρικό φύλο το οποίο η σημερινή κοινωνία έχει θέσει ως φορέα βίας όπως συμφωνούν και οι έρευνες των Hinsliff(2003) και Brody(2015).

Τα στερεότυπα που κυριαρχούν στις σχέσεις μεταξύ συναδέλφων έχουν δύο βασικούς άξονες, το φύλο και την ηλικία –προϋπηρεσία. Όσον αφορά τον άξονα του φύλου ,όπως γίνεται αντιληπτό σχετίζεται αποκλειστικά με τους άνδρες νηπιαγωγούς(Πίνακας 8). Και οι 4 που συμμετείχαν ένιωσαν κάποια αμφισβήτηση και επιφυλακτικότητα προς το πρόσωπό τους , τόσο από τις προϊστάμενες όσο και από τις συναδέλφους. Στο ίδιο συμπέρασμα κατέληξε και η έρευνα του Rohrmann(2016),για την αμφισβήτηση των ανδρών νηπιαγωγών. Αντιμετωπίζονταν διαφορετικά λόγω της μη εμπιστοσύνης που τους έδειχναν οι συνάδελφοι και αυτό προερχόταν από την αμφισβήτηση των γνώσεων που κατείχαν και την αποτελεσματικότητα τους μέσα στην τάξη. Ιδιαίτερα σημαντικό είναι ότι η εντύπωση αυτή άλλαξε με την πάροδο του χρόνου και με την τριβή που είχαν μεταξύ τους. Από την άλλη, ο δεύτερος άξονας επιδρά και στα δύο φύλα(Πίνακας 10). Οι μεγαλύτεροι ηλικιακά συνάδελφοι δημιουργούσαν προβλήματα στην εκπαιδευτική διαδικασία των νηπιαγωγών. Βέβαια, όλοι οι άνδρες νηπιαγωγοί που υπέστησαν αυτές τις συμπεριφορές δεν μπορούσαν να διαχωρίσουν ακριβώς αν τα αίτια της αμφισβήτησης ήταν αποκλειστικά το βιολογικό τους φύλο.

Η συνεργασία των εκπαιδευτικών με τους γονείς αποτελεί σημαντικό πυλώνα στην εξέλιξη των παιδιών. Αυτή η συνεργασία δεν είναι πάντα εύκολη καθώς πολλές φορές οι γονείς ως μέλη της κοινωνίας υποτιμούν τις ικανότητες των νηπιαγωγών(Σχήμα 2). Κυρίως οι άνδρες νηπιαγωγοί έχουν υποστεί τέτοιες συμπεριφορές αλλά και αμφισβήτηση της σεξουαλικότητας τους λόγω του επαγγέλματος. Οι απόψεις αυτές προέρχονται κυρίως από το ίδιο φύλο ,συμπερασματικά οι πατέρες-γονείς έχουν την πεποίθηση ότι το επάγγελμα αυτό δεν διαθέτει επαγγελματικό κύρος για κάποιον άνδρα. Επιπλέον, θεωρούν οι γονείς ότι η φύση του επαγγέλματος αποτελεί αποκλειστικά η φροντίδα και η φύλαξη των παιδιών. Ενδεχομένως ,κάποιες φορές οι νηπιαγωγοί στην προσπάθεια απελευθέρωσης των παιδιών από τις ταμπέλες τις κοινωνίας ,δέχονται επίπληξη από τους γονείς(Cremes, Krabel, & Calmbach,2010). Κάποιες φορές ξεπερνούν τα όρια και συγχέουν την επαγγελματική με την προσωπική ζωή των εκπαιδευτικών, χωρίς να δίνουν χώρο στους/στις εκπαιδευτικούς.

Αναζητώντας οι νηπιαγωγοί τα αίτια της στερεοτυπικής αντίληψης της γυναίκας νηπιαγωγού οδηγήθηκαν στην Αρχαία Ελλάδα και στις ρίζες της αντίληψης αυτής. Κάτι τόσο βαθιά ριζωμένο στην ελληνική κουλτούρα δεν μπορεί εύκολα να αλλάξει. Από την εποχή της τροφού,

ως τα διδασκαλεία και μέχρι σήμερα η πλειοψηφία των σπουδαστών αποτελεί το γυναικείο φύλο. Στην ελληνική πατριαρχική κοινωνία η γυναίκα αναλαμβάνει την φροντίδα των νηπίων , δίνοντας στο επάγγελμα του νηπιαγωγού μόνο την διάσταση αυτή και αποκόβοντας την παιδαγωγική πλευρά. Σε αντίθεση αυτών των αντιλήψεων, οι γυναίκες νηπιαγωγοί που έχουν συνεργαστεί με άνδρες νηπιαγωγούς θεωρούν ότι οι άνδρες έχουν μία διαφορετική προσέγγιση στην εκπαίδευση των νηπίων και θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί από τις γυναίκες συναδέλφους εξελίσσοντας τον τρόπο διδασκαλίας τους.

Οι νηπιαγωγοί όρισαν την οικογένεια και το σχολείο ως βάσεις για την άμβλυνση των έμφυλων ανισοτήτων την οικογένεια και το σχολείο. Οι δύο αυτοί φορείς κοινωνικοποίησης μπορούν να στηρίξουν την άμβλυνση των ανισοτήτων. Σε πρώτο επίπεδο η οικογένεια οφείλει να μειώσει τα έμφυλα στερεότυπα της κοινωνίας. Με την μέθοδο της μίμησης ,που αποτελεί βασικό τρόπο μάθησης των μικρών παιδιών, οι γονείς θα πρέπει να έχουν ενεργή συμμετοχή μέσα στην οικογένεια. Παρατηρώντας τέτοιες συμπεριφορές τα παιδιά θα μάθουν ότι δεν υπάρχουν υποχρεώσεις και επαγγέλματα που χαρακτηρίζονται από τα φύλα. Στο δεύτερο φορέα κοινωνικοποίησης, το σχολείο, αναζητούν τρόπους για την εξάλειψη των ανισοτήτων. Μέσω οργανωμένων δράσεων και ημερίδων που θα προωθούν την ουδετερότητα των επαγγελμάτων μπορεί το σχολείο να μειώσει τέτοιες αντιλήψεις(Στεργίου&Σοφού,2019).Ακόμη, το μάθημα του σχολικού επαγγελματικού προσανατολισμού μπορεί να βοηθήσει ώστε τα παιδιά να γνωρίσουν επαγγέλματα και να μην τα κατηγοριοποιούν ανάλογα το φύλο. Απαραίτητη θεωρείται και η ανανέωση του εκπαιδευτικού πληθυσμού με νέες αντιλήψεις ώστε σταδιακά να υποχωρήσουν οι απόψεις αυτές. Επιπλέον, στην εποχή της τεχνολογίας και της πληροφορίας θεωρείται σημαντικό η μεγαλύτερη προβολή προτύπων όπως οι άνδρες νηπιαγωγοί. Όλα αυτά είναι μάταια αν παρατηρούνται νέοι γονείς με αντιλήψεις στερεοτυπικές ,που δεν επιτρέπουν στα παιδιά τους να εξελιχθούν αλλά τα περιορίζουν στα κοινωνικά «πρέπει».

Στο πλαίσιο πολιτικής Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Ισότητα των Φύλων 2021-2025 προωθείται η μάθηση προγράμματος STEAM ακόμη και στα πλαίσια του νηπιαγωγείου. Το πρόγραμμα STEAM 4 Ισότητα των φύλων προσπαθεί να καταπολεμήσει στερεότυπα από την μικρή αυτή ηλικία. Έχοντας ως στόχο την επαφή με μαθήματα STEM σε κορίτσια αυτής της ηλικίας αλλά και να ενθαρρύνουμε τη συμμετοχή των γυναικών σε συγκεκριμένους τομείς π.χ. τεχνητή νοημοσύνη. Επιπλέον , με το νέο πρόγραμμα σπουδών για την προσχολική αγωγή (Αριθ. 13646/Δ1 ΦΕΚ Β’687/10.02.2023)δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην προσωπική και κοινωνικοσυναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού με στόχο την αντίληψη του εαυτού τους ως οντότητα αλλά και την διεκδίκηση ίσων ευκαιριών στην εκπαίδευση ασχέτως φύλου.

Η κοινωνία έχει πραγματοποιήσει αρκετά βήματα στην ισότητα των δύο φύλων. Όμως παρατηρείται μία αμυντική στάση για τις έμφυλες ανισότητες στην εκπαίδευση. Μολονότι ,οι εκπαιδευτικοί που βρίσκονται στην εκπαίδευση, το μεγαλύτερο ποσοστό τουλάχιστον, προσπαθεί να μειώσει τις αντιλήψεις των παιδιών που φέρουν στο σχολείο καθίστανται μία δύσκολη αποστολή. Και αυτό συμβαίνει λόγω της κοινωνίας και των αντιλήψεων που έχουν εισχωρήσει μέσα σε αυτή , που ακόμη δυσκολευόμαστε να απαλλαγούμε. Όσον αφορά το επάγγελμα του άνδρα νηπιαγωγού, οι στερεοτυπικές αντιλήψεις ότι είναι ένα επάγγελμα προσφέρει μόνο τρυφερότητα και ότι στα αγόρια δεν αρμόζει να είναι τρυφερά, δυσκολεύουν την αύξηση του ανδρικού πληθυσμού στις σχολές των νηπιαγωγών.

Ολοκληρώνοντας τα συμπεράσματα της έρευνας θα ήθελα να παραθέσω τα λόγια δύο συναδέλφων με την ευχή κάποια στιγμή να απαλλαχθούμε απ' όλες τις έμφυλες ανισότητες :

….. . *«Μακάρι να είναι τυχερά τα παιδιά και να συναντήσουν στη ζωή τους*

και άλλα πρότυπα και να δουν και άλλες εικόνες.» (N6)

……. «*Μακάρι η δική μας η γενιά να κάνει μικρά βήματα και να θωρακίσουμε την επόμενη γενιά, για να κάνουνε την κοινωνία μας πιο ευτυχισμένη και πιο αληθινή».* (N9)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7:Προτάσεις για μελλοντικές έρευνες

Η συγκεκριμένη έρευνα αποτελεί μία προσπάθεια να αντιληφθούμε τους λόγους που οι άνδρες δεν επιλέγουν το επάγγελμα του νηπιαγωγού και πως μπορούμε να αυξήσουμε τον ανδρικό πληθυσμό στην προσχολική αγωγή .Οι λόγοι αυτοί οροθετήθηκαν από εν ενεργεία νηπιαγωγούς που βρίσκονται στην προσχολική εκπαίδευση και αντιπροσωπεύουν και τα δύο φύλα. Όσον αφορά την εξέλιξη της έρευνας αυτής, θα μπορούσε να γίνει μία μεγαλύτερης έκτασης έρευνας στην ελληνική επικράτεια για τα αντικειμενικότερα αποτελέσματα. Και εν συνεχεία να συγκριθούν τα αποτελέσματα των δύο ερευνών και να προκύψουν σαφέστερα αποτελέσματα. Μελλοντικές προτάσεις για έρευνα θα μπορούσαν να αποτελούν η κοινωνική ταυτότητα των νηπιαγωγών και πώς επιδρά στην επιλογή του επαγγέλματος και από μία ψυχολογική οπτική θα μπορούσε να ερευνηθεί και η ψυχολογία των νηπίων που έχουν άνδρα νηπιαγωγό. Σε μία πιο γενική προσέγγιση θα μπορούσαν να ερευνηθούν τα στερεότυπα και οι έμφυλες ανισότητες σε ανδροκρατούμενα και γυναικοκρατούμενα επαγγέλματα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αναγνωστοπούλου, Μ., Αρβανίτη, Ι., & Κανταρτζή, Ε. (2004). Η ανάληψη διδασκαλίας στην Α΄ τάξη από γυναίκες εκπαιδευτικούς: επιλογή ή συμμόρφωση; Πρακτικά 4ου Πανελληνίου Συνεδρίου της Παιδαγωγικής Εταιρείας Ελλάδας, Αλεξανδρούπολη, 171-179

Αντωνίου, Δ. (1987). *Τα Προγράμματα της Μέσης Εκπαίδευσης.* Αθήνα: ΙΑΕΝ.

Αντωνίου, Χ., Η. (2002). *Η Εκπαίδευση των Ελλήνων Δασκάλων (1828 – 2000).* Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Γαβαλάς, Λ. (1976). *Το Ελληνικό Νηπιαγωγείο. Πρώτο Σχολείο της Ζωής*. Αθήνα: Δίπτυχο.

Γερμανός, Δ. (2006). *Χώρος και Εκπαιδευτικό Περιβάλλον στο Σύγχρονο Νηπιαγωγείο.* Αθήνα: Τυπωθήτω – Γιώργος Δάρδανος.

Γιοβαζολιάς, Θ. (2011). *Συνεργασία Εκπαιδευτικών – Οικογένειας*. Αθήνα: Υπουργείο Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων. Ανακτήθηκε 10 Ιανουαρίου, 2023 από https://docplayer.gr/4353886-Synergasia-ekpaideytikon-oikogeneias.html

Γκερμότση, Β., Μοσχοβάκου, Ν., & Παπαγιαννοπούλου, Μ. (2017). *Οδηγός για την Ένταξη της Διάστασης του Φύλου στις Οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών.* Αθήνα: Μεσογειακό Ινστιτούτο Μελετών Κοινωνικού Φύλου.

Δαράκη, Π., Χατζηκωνσταντή, Φρ. (1981). *Παιδικοί Σταθμοί και Νηπιαγωγεία.* Αθήνα: Εκδόσεις Δίπτυχο

Δαφέρμου, Χ., Κουλούρη, Π., & Μπασαγιάννη, Ε. (2006). *Οδηγός Νηπιαγωγού. Εκπαιδευτικοί Σχεδιασμοί – Δημιουργικά Περιβάλλοντα μάθησης.* Αθήνα: Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

ΕΛΣΤΑΤ. (2017). Νηπιαγωγεία, Διδακτικό Προσωπικό των Νηπιαγωγείων Κατά Φύλο, Έτος Γέννησης, Περιφέρεια και Νομό. Ανακτήθηκε 10 Ιανουαρίου, 2023, από https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SED11/2017

ΕΣΥΕ(ΕΛΣΤΑΤ). (1995). Στατιστικές Εκπαίδευσης. Αθήνα: ΥΠΕΠΘ. Ανακτήθηκε 5 Φεβρουαρίου, 2023, από https://www.statistics.gr/el/statistics/- /publication/SED11/1999

Κανταράκη, Μ., Παγκάκη, Μ., & Σταματελοπούλου, Ε. (2008*). Κατά φύλο επαγγελματικός διαχωρισμός (κάθετος και οριζόντιος): Διακρίσεις και ανισότητες κατά των γυναικών στην*

εκπαίδευση. Αθήνα: Παρατηρητήριο Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των Δράσεων της Εκπαιδευτικής Πολιτικής για την Ισότητα.

Καρανάτση, Ε. (2008, Αύγουστος 17). Άνδρας Νηπιαγωγός και γυναίκα Φορτηγατζής! Η Καθημερινή.Ανακτήθηκε,10Φεβρουαρίου,2022,από https://www.kathimerini.gr/society/331522/andras-nipiagogos-kai-gynaikafortigatzis/

Καραφύλλης, Α., Τ. (2002). *Νεοελληνική Εκπαίδευση: Δυο αιώνες μεταρρυθμιστικών προσπαθειών.* Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.

Κατσαρός, Ι. (2008). *Οργάνωση και Διοίκηση της Εκπαίδευσης.* Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (ΥΠΕΠΘ).

Κεδράκα, Κ. (2008). Μεθοδολογία λήψης συνέντευξης. Ανακτήθηκε 10 Ιανουαρίου 2023,από https://www.researchgate.net/publication/290447091_Methodologia_Lepses_Synenteuxes

Κιτσάρας, Γ.(1988) *Εισαγωγή στην Προσχολική Παιδαγωγική.* Αθήνα: Αυτοέκδοση

Κογκίδου, Δ. (2012, Μάιος 30). *Το σχολείο ως πολιτισμικό πλαίσιο κατασκευής έμφυλων ταυτοτήτων και ως ένα προνομιακό πεδίο για την άρση του σεξισμού. Ανθρωποκεντρικά.* Ανακτήθηκε 15 Ιανουαρίου, 2023, από https://anthrwpokentrika.wordpress.com/2012/05/30/%CE%B4%CE%AE%CE%BC%CE%B7%CF%84%CF%81%CE%B1-%CE%BA%CE%BF%CE%B3%CE%BA%CE%AF%CE%B4%CE%BF%CF%85-%CF%84%CE%BF-%CF%83%CF%87%CE%BF%CE%BB%CE%B5%CE%AF%CE%BF-%CF%89%CF%82-%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9/

Κοκκινάκη, Φ. (2006). *Κοινωνική Ψυχολογία.* Αθήνα: Τυπωθήτω.

Κοσμά, Α. (1975). *Ιστορία Προσχολικής Αγωγής*. Θεσσαλονίκη: University Studio Press.

Κυπριανός, Π. (2007). *Παιδί, Οικογένεια, Κοινωνία. Ιστορία της Προσχολικής Αγωγής από τις απαρχές έως τις μέρες μας*. Αθήνα: Gutenberg.

Κυριαζή, Ν. (2010*). Η Κοινωνιολογική Έρευνα: Κριτική Επισκόπηση των Μεθόδων και των Τεχνικών.* Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Κυριαζοπούλου – Βαληνάκη, Π. (1977). *Νηπιαγωγική. Συστήματα και Μέθοδοι Σύγχρονες Τάσεις και Κατευθύνσεις.* Αθήνα: Αδελφοί Βλάσση.

Κυρίδης, Α. Γ. (2003). *Η Ανισότητα στην Ελληνική Εκπαίδευση και η Πρόσβαση στο Πανεπιστήμιο (1955 – 1985).* Αθήνα: Gutenberg.

Λαμπίρη–Δημάκη, Ι. (1974). *Προς μίαν Ελληνικήν Κοινωνιολογίαν της Παιδείας*. Αθήνα: ΕΚΚΕ.

Λασκαρίδου, Ε. (1933). *Πως να μορφώσωμεν ανθρώπους επί τη βάσει των έργων Αικατερίνης Λασκαρίδου.* Αθήνα: Εστία.

Λιαντίνης, Δ. (1984). *Homo Eduvantus (Φιλοσοφία της Αγωγής)*. Αθήνα: Private Edition.

Μάνεση, Σ. (2012). *Ο ρόλος των δεξιοτήτων αυτορρύθμισης για την ομαλή προσαρμογή στο νηπιαγωγείο.* Στο Α. Τριλιανός, Γ., Κουτρομάνος, Ν., Αλεξόπουλος (Επιμ.), *Η Ποιότητα στην Εκπαίδευση: Τάσεις και προοπτικές*, 11- 13 Μαίου 2012 (σσ. 719– 727). Αθήνα: ΕΚΠΑ.

Μοσχοβάκου, Ν., Κορέλλα, Γ., Ξυδοπούλου, Ε., Κ., Σακελλαρίου, Ε., Φλαγγίνη, Α., & Φωτοπούλου, Β. (2008). *Συλλογή, Κριτικός Σχολιασμός και Οργάνωση της Ψηφιοποίησης της Υπάρχουσας Ερευνητικής Παραγωγής στον τομέα της Ισότητας της Εκπαίδευσης*. Αθήνα: ΚΕΘΙ.

Μουμουλίδου, Μ. (2006). *Η παιδαγωγική του σχεδίου εργασίας στην προσχολική εκπαίδευση: Θεωρητικό Πλαίσιο και Πράξη.* Αθήνα: Τυπωθήτω – Γιώργος Δάρδανος.

Μπουραντάς, Δ. (2005). *Ηγεσία. Ο δρόμος της διαρκούς επιτυχίας.* Αθήνα: Κριτική.

Μπρούζος, Α. (2009). *Ο εκπαιδευτικός ως λειτουργός συμβουλευτικής: Μια ανθρωπιστική θεώρηση της εκπαίδευσης*. Αθήνα: Gutenberg.

Ντολιοπούλου, Ε. (2006). *Σύγχρονες Τάσεις της Προσχολικής Αγωγής.* Αθήνα: Τυπωθήτω – Γιώργος Δάρδανος.

Ντολιοπούλου, Ε., & Κοντογιάννη, Α. (2003). *Η Αλληλεπίδραση Νηπιαγωγών – Γονέων στον ελληνικό χώρο. Ερευνώντας τον κόσμο του παιδιού*, 5, σσ. 88-108. Doi: https://dx.doi.org/10.12681/icw.18095

Ξηροτύρης, Η. (1975). *Το σύγχρονο νηπιαγωγείο και η ιστορία του.* Αθήνα: Ατλαντίς.

Πανταζής, Σ., Χ. (2004). *Η Παιδαγωγική και το Παιχνίδι – Αντικείμενο στο Χώρο του Νηπιαγωγείου*. Ερευνητική Προσέγγιση. Αθήνα: Gutenberg.

Παπαναστασίου, Ε. (2018*). Οι έμφυλες κατασκευές των παιδιών του νηπιαγωγείου για τα επαγγέλματα.* Έρευνα στην Εκπαίδευση, 7(1), σσ. 1-13. doi: https://doi.org/10.12681/hjre.14232

Παπανικολάου, Ρ. (1994). *Οργάνωση και Διαμόρφωση του χώρου στο Νηπιαγωγείο.* Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.

Πεντέρη, Ε., & Πετρογιάννης, Κ. (2013). *Σύνδεση Σχολείου – Οικογένειας και το ζήτημα της μεταξύ τους συνεργασίας: Κριτική Παρουσίαση Βασικών Θεωρητικών Μοντέλων*, Έρευνα στην Εκπαίδευση, 1, σσ. 2-26. Doi: https://doi.org/10.12681/hjre.8790

Σαίτης, Χ. (2008). *Οργάνωση και Διοίκηση της Εκπαίδευσης.* Αθήνα: Αυτοέκδοση.

Σακελλαρίου, Μ., & Ρέντζου, Κ. (2010). Οι άνδρες ως επαγγελματίες στο πεδίο της προσχολικής αγωγής: Πεποιθήσεις γυναικών παιδαγωγών προσχολικής ηλικίας απέναντι τους. Στο Α. Πανταζής, Θ. Μπάκας, Μ. Σακελλαρίου, & Ε. Καινούργιου (Επίμ.), 2 ο Διεθνές Συνέδριο Προσχολικής Αγωγής. Τόμος Β'. 2- 4 Οκτωβρίου, Ιωάννινα (σσ. 369- 381). Ανακτήθηκε από https://users.uowm.gr/kdinas/wpcontent/uploads/2016

Σιανού – Κυργίου, Ε. (2006). *Εκπαίδευση και Κοινωνικές Ανισότητες. Η μετάβαση από τη Δευτεροβάθμια στην Ανώτατη Εκπαίδευση (1997 – 2004).* Αθήνα: Μεταίχμιο.

Σοφού, Ε. & Στεργίου, Λ. (2019*). Άντρες και μελλοντικοί νηπιαγωγοί: Διερεύνηση των αντιλήψεών τους για τον ρόλο τους.* Διάλογοι! Θεωρία και Πράξη στις Επιστήμες της Αγωγής και Εκπαίδευσης, 5 , σσ. 5-35. http://dx.doi.org/10.12681/dial.20804

Στάμελος, Γ. (1999). *Τα Πανεπιστημιακά Παιδαγωγικά Τμήματα. Καταβολές, παρούσα κατάσταση , προοπτικές.* Αθήνα: Gutenberg.

Τεκτονοπούλου, Μ. (2020). *Η Ηγεσία στην Εκπαίδευση – Θεωρητική Προσέγγιση*. Εκπαιδευτικός Κύκλος. 8(1), 193-217. Ανακτήθηκε 5 Φεβρουαρίου, 2023 από https://journal.educircle.gr/images/teuxos/2020/teuxos1/teyxos_8_1_13.pdf

Τσιάκαλος, Γ. (2009). *Οδηγός Αντιρατσιστικής Εκπαίδευσης*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Φραγκουδάκη Ά.(1979) *Τα αναγνωστικά βιβλία του δημοτικού σχολείου : ιδεολογικός πειθαναγκασμός και παιδαγωγική βία*. Αθήνα : Θεμέλιο

Φρόση, Λ., Κουϊμτζή, Ε., & Παπαδήμου, Χ. (2001). Ο Παράγοντας Φύλο και η Σχολική πραγματικότητα στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Θεσσαλονίκη: ΚΕΘΙ.

Χαρίτος, Χ., Γ. (1998). *Το Ελληνικό Νηπιαγωγείο και οι Ρίζες του.* Αθήνα: Gutenberg.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Bem, S. (1993). *The lenses of gender: Transforming the debate on sexual inequality*. New Haven: Yale University Press.

Brody, D., L. (2015). *The construction of masculine identity among men who work with young children, an international perspective.* European Early Childhood Education Research Journal,23(3),351–361.Ανακτήθηκε 8 Ιανουαρίου 2023 από https://www.researchgate.net/publication/279170442

Brown, R., J. (1995*). Group Processes: Dynamics within and between groups.* Oxford: Blackwell.

Cameron, C. (2006). Men in the nursery revisited : Issues of male workers and professionalism. *Contemporary Issues in Early Childhood, 7*, 1, 68-79. Ανακτήθηκε 2 Φεβρουαρίου 2023 από https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.2304/ciec.2006.7.1.68

Chusmir, L. (1990). Men who make nontraditional career choices, Journal of Councelling and Development, 69, 11-16. Doi: https://doi.org/10.1002//j.1556- 6676.1990.tb01446.x

Cremers, M., Krabel, J., & Calmbach, M. (2010). Male Educators in kitas. A Study on the Situation of Men in Early Childhood Education. Berlin: Federal Ministry for Family Affairs. Ανακτήθηκε 15 Φεβρουαρίου, 2023 από https://www.bmfsfj.de/resource/blob/94258/c9a5045ae437dae5f206da0ca69296be/ maennliche-fachkraefte-in-kitas-englisch-data.pdf

Deem, R. (1978). *Women and Schooling*. Routledge & Kegan Paul, London

Early Years, 31 (2), 135- 147. Ανακτήθηκε 10 Μαρτίου, 2022, από

Epstein, J., L. (1986). P*arents Reactions to Teacher Practices of Parent Involvement.* The Elementary School Journal, 86, pp. 277 – 294. Doi: https://doi.org/10.1086/461449

Essa, E., L. & Burnham, M., M. (2020). *Introduction to Early Childhood Education.* London: Sage.

Greenberg, J. & Pyszczynski, T. (1985). *The effect of an over – heard slur on evaluations of the target: How to spread a social disease.* Journal of Experimental Social Psychology, 21, 61-72.

Gregoriadis, A., Grammatikopoulos, V., & Zachopoulou, E. (2018*). Professional Development and Quality in Early Childhood Education.* Switzerland: Palgrave Macmillan.

Hennig, M., & Jardim, A. (1976). *The Managerial Woman.* New York: Pocket Books.

Henry, M. (2002). *Young Children, Parents and Professionals.* New York: Routledge.

Hinsliff, G. (2003, June 8). *Men battle prejudice in Childcare.* The Guardian. Ανακτήθηκε 2 Φεβρουαρίου,2023, από https://www.theguardian.com/uk/2003/jun/08/schools.children

Honig, A., S. (1979). *Parent Involvement in early Childhood Education.* Washington, DC: National Association for the Education of Young Children.

https://www.researchgate.net/publication/232844061_Greek_male_early_childhood_educators_Self_and_societal_perceptions_towards_their_chosen_profession

Jones, D. (2003). The "Right Kind of Man": the ambiguities of regendering the early years school environment - the case of England and Wales. Early Child Development and Care, 173(6),565-575.Ανακτήθηκε 7 Φεβρουαρίου, 2023, από

https://www.researchgate.net/publication/247499386_The_'Right_Kind_of_Man'_the_ambiguities_of_regendering_the_early_years_school_environmentthe_case_of_England_and_Wales

Lamb, M. (ed.) (2010). The Role of the Father in Child Development, 5th Edition. Hoboken, NJ: Wiley & Sons.

Maccoby, E. E., & Jacklin, C. N. (1974). *The psychology of sex differences*. Stanford, CA: Stanford University Press.

Owen, C., Cameron, C., & Moss, P. (1998). Men as Workers in Services for Young Children: issues of a mixed gender workforce. Bedford Way Papers. London: Institute of Education, University of London.

Owens, R. (2001). *Organizational behavior in Education.* Boston: Alyn & Bacon.

Peeters, J. (2007). *Including Men in Early Childhood Education: Insights from the European Experience*, NZ Research in Early Childhood Education, Vol 10, 1-13. Ανακτήθηκε 1 Φεβρουαρίου, 2023, από https://www.bristolearlyyears.org.uk/wp-content/uploads/2017/06/janpeeters10.pdf

Rentzou, K. (2011). Greek parent's perceptions of male early childhood educators,

Rentzou, K., & Ziganitidou, K. (2009).Greek male early childhood educators: self and societal perceptions towards their chosen profession, Early Years, 29, 3, pp 271- 77 279. Ανακτήθηκε 3 Φεβρουαρίου 2023 από

Rodd, J. (2006). *Leadership in early Childhood.* London: Routledge.

Rohrmann, T. (2016). Men and women as professionals in early childhood education. An issue of inclusion? Le nouvelle revue , 73, 201- 218. Ανακτήθηκε 10 Φεβρουαρίου, 2023 από https://www.researchgate.net/publication/303444847_Men_and_women_as_professionals_in_early_childhood_education_An_issue_of_inclusion

Schaefer, E., S. (1987). Parental modernity and child academic competence: toward a theory of individual and societal development, Early Child Development and Care, 27, 373-389.

Serbin, L., Powlishta, K., & Gulko, J. (1993). *The development of sex typing in middle childhood. Monographs of the Society for Research in Child Development,* 58. 2

Sherif, M., E. (1962). *Intergroup Relations and Leadership.* New York: Wiley.

Simpson, R. (2005). Men in non-traditional occupations: Career entry, career orientation and experience of role strain. Gender, Work and Organization. 12(4), 363-380. Doi: https://doi.org/10.1111/j.1468-0432.2005.00278.x

Thornton, M., E., & Bricheno, P. (2008). *Changing perceptions of primary teaching as a career for men.* Early Child development and care, 178 (7), 717-731. Ανακτήθηκε 10 Φεβρουαρίου,2023,από https://www.researchgate.net/publication/247499831_Entrances_and_exits_Changing_perceptions_of_primary_teaching_as_a_career_for_men

Yukl, G. (2008). *How leaders influence organizational effectiveness, The Leadership Quarterly*, 19, 708-722. Ανακτήθηκε 10 Φεβρουαρίου, 2023, από https://scholar.google.gr/scholar?q=yukl+2008+how+leaders+influence+organizational+effectiveness&hl=el&as_sdt=0&as_vis=1&oi=scholar

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΑΠΟ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Bourdieu P. & Passeron J.C (2014*). Η αναπαραγωγή. Στοιχείαγια μια θεωρία του εκπαιδευτικού συστήματος*, Μτφρ. Παναγιωτόπουλος Νίκος.Αθήνα : Εκδόσεις αλεξάνδρεια.

Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2008). Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας.Μτφρ. Κυρανάκης Σταύρος, Μαυράκη Ματίνα, Μητσοπούλου Χρυσούλα, Μπιθαρά Παναγιώτα, Φιλοπούλου Μάνια. Αθήνα: Μεταίχμιο

Friedrich, H. (2000). *Επικοινωνία στο Νηπιαγωγείο. Τα παιδιά ως ακροατές και ομιλητές.* Μτφρ. Νούσια Έλενα. Αθήνα: Τυπωθήτω.

Hughes, M., & Kroehler, C., J. (2007). *Κοινωνιολογία. Οι Βασικές Έννοιες.* Μτφρ. Χρηστίδης Γιώργος. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Νόμος ΒΤΜΘ', Φ.Ε.Κ. 37Α/5.10.1895, «Περί στοιχειώδους ή δημοτικής εκπαιδεύσεως»

Βασιλικό Διάταγμα 494/1962 «Περί του αναλυτικού προγράμματος των νηπιαγωγείων του κράτους», ΦΕΚ 124/6.8.1962, Τευχ. Α΄

Νόμος 1268/1982 «Για τη Δομή και Λειτουργία των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων»,

Νόμος 1566/1985 ΦΕΚ 167/Α/30-9-1985«Δομή και λειτουργία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις»

Νόμος 4521/2018 ΦΕΚ Α’ 38/2-03-2018 «Η φοίτηση είναι υποχρεωτική στο νηπιαγωγείο, στο δημοτικό σχολείο και στο γυμνάσιο εφόσον ο μαθητής δεν έχει υπερβεί το 16ο έτος της ηλικίας του.»

Αποφάσεις Αριθμ. 13646/Δ1 «Πρόγραμμα Σπουδών για την Προσχολική Εκπαίδευση» ΦΕΚ Β’687/10.02.2023

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ονομάζομαι Μαλιώτα Παναγιώτα και είμαι μεταπτυχιακή φοιτήτρια του ΠΜΣ «Εκπαίδευση και Πολιτισμός» του Τμήματος Οικονομίας και Βιώσιμης Ανάπτυξης -Κατεύθυνση: Διοίκηση και Διαχείριση Εκπαιδευτικών Μονάδων του Χαροκοπείου Πανεπιστήμιο Αθηνών. Διεξάγω μία έρευνα πάνω στην έμφυλη ανισότητα που συναντάμε στην εκπαίδευση και συγκεκριμένα στους νηπιαγωγούς με αρσενικό βιολογικό φύλο. Σκοπός της έρευνας είναι εξετάσουμε τον τρόπο που οι άνθρωποι αυτοί αντιμετωπίζονται από την κοινωνία και τους συναδέλφους τους. Οι συνεντεύξεις αποτελούν το βασικό ερευνητικό μου εργαλείο για τη διεξαγωγή της έρευνας που εκπονώ στο πλαίσιο της διπλωματικής μου εργασίας, στο Π.Μ.Σ.: «Εκπαίδευση και Πολιτισμός», του Χαροκοπείου Πανεπιστημίου. Οι συνεντεύξεις είναι ανώνυμες και οι απαντήσεις σας θα αξιοποιηθούν από την πλευρά μου αποκλειστικά για την εξαγωγή ερευνητικών συμπερασμάτων και προτάσεων. Σας ευχαριστώ πολύ, εκ των προτέρων, για τη συμμετοχή σας στην εκπόνηση της έρευνας αυτής.

Ερωτήσεις:

1.Ποια είναι η ηλικία σας και πως αυτοπροσδιορίζεστε σχετικά με το φύλο σας;

2. Τι σας οδήγησε στην απόφαση να σπουδάσετε και μετέπειτα να ακολουθήσετε το επάγγελμα του νηπιαγωγού;

3. Πως αντέδρασε το περιβάλλον σας σχετικά με την αποφασή σας αυτή;

4. Ποια η αντίδραση των συναδέλφων σας όταν συνεργάζεστε; Αντιμετωπίζεστε ισάξια με το αντίθετο φύλο;

5. Ποια η σχέση σας με τους γονείς; Έχετε αντιμετωπίσει προβλήματα, λόγω του φύλου σας, στη συνεργασία σας;

6. Για ποιον λόγο θεωρείτε ότι η κοινωνία έχει συνδέσει το επάγγελμα του νηπιαγωγού με το βιολογικό γυναικείο φύλο;

7. Ποια τακτική κατά την γνώμη σας θα μπορούσε να ακολουθηθεί ώστε να αμβλυνθεί η στερεοτυπική αυτή αντίληψη;